

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΗ
ΣΟΦΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ &
ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

**EMBASSY OF GREECE IN
SOFIA
OFFICE FOR ECONOMIC &
COMMERCIAL AFFAIRS**

Evlogi Georgiev 103, Sofia 1504, Bulgaria, tel.: (003592) 9447959, 9447790, fax: (003592) 9505375

e-mail: economy@greembassysofia.org web: <http://agora.mfa.gr/bg60>

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

**ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ
2011 (και το α' εξάμηνο 2012)**

**των Ιωάννας Σωτηράκου-Γιάνναρου, Γεν. Συμβούλου ΟΕΥ Β'
και Ιωάννη Μαρούτσου, Γραμματέα ΟΕΥ Β'**

Σόφια, Ιούλιος 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011	3
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1. Πληροφορίες για την χώρα.....	3
2. Οικονομική κατάσταση	6
II. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011	14
1. Οικονομική μεγέθυνση.....	14
2. Εξωτερικό εμπόριο	17
3. Αγορά εργασίας - Μισθοί.....	21
4. Πληθωρισμός.....	24
5. Ισοζύγιο Πληρωμών	26
6. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις	28
7. Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές	31
III. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	34
1. Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	34
2. Ρυθμός απορροφητικότητας	35
3. Ευέλικτα επενδυτικά εργαλεία	36
4. Ευρωπαϊκό Εδαφικό Πρόγραμμα Συνεργασίας Ελλάδος – Βουλγαρίας 2007 – 2013.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011.....	38
I. ΓΕΝΙΚΑ	38
II. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ	40
1. Εμπορικό Ισοζύγιο	40
2. Διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών	42
3. Διάρθρωση βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα	44
III. ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	46
IV. ΕΣΟΑΒ.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ.....	55
I. Προϋποθέσεις για την ίδρυση εταιρείας στην Βουλγαρία	55
II. Φορολογική νομοθεσία	56
III. Επενδυτικά κίνητρα	57

IV. Εργασιακές σχέσεις – Κοινωνική Ασφάλιση.....	58
V. Κρατικές Προμήθειες	60
VI. Διανοητικά δικαιώματα.....	62
VII. Τραπεζικός τομέας.....	63
VIII. Διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα.....	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I.....	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II.....	69
www.hcbcg.com	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ : Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Πληροφορίες για την χώρα

Έκταση : 110.993,6 χλμ²

- σύνορα : Ελλάδα (494 χλμ), ΠΓΔΜ (148χλμ), Ρουμανία (608 χλμ), Σερβία (318 χλμ), Τουρκία (240 χλμ)

Πληθυσμός : 7.327.224 κάτοικοι, βάσει απογραφής της 31^{ης} Δεκεμβρίου 2011, που την κατατάσσει στην 16^η θέση (1,5% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ) μετά την Αυστρία και πριν την Δανία.

- πυκνότητα πληθυσμού : 66 κατ./χλμ²
- κατανομή πληθυσμού : 72,9% (5.357.633) αστικός, 27,1% (1.993.602) αγροτικός.
- Βούλγαροι (83,9%), Τούρκοι (9,4%), Ρομά (4,7%), επίσης Αρμένιοι, Ρώσοι, Εβραίοι, Έλληνες, Τάταροι και άλλοι.

Η Βουλγαρία συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών με το χαμηλότερο ρυθμό πληθυσμιακής αύξησης, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αρνητική αύξηση του πληθυσμού χρονολογείται από το 1990 και αποδίδεται στην οικονομική δυσπραγία σε συνδυασμό με την αύξηση της υπογεννητικότητας αλλά και της μετανάστευσης. Συγκεκριμένα, κατά την χρονική περίοδο 1992 – 2011, κατά την οποία παρατηρείται ένα μαζικό κύμα μετανάστευσης προς το εξωτερικό 410.472 κατοίκων, η αρνητική φυσική αύξηση του πληθυσμού ανήλθε σε 773.784. Σύμφωνα δε με εκτιμήσεις της Eurostat, σε σχετική έκθεσή της για το δημογραφικό μέλλον της ΕΕ, ο β/πληθυσμός θα γνωρίσει την πλέον δραματική μείωση στην περιοχή, στο διάστημα της επόμενης πεντηκονταετίας (-27% σε σχέση με το 2010).

Επίσημη γλώσσα: η βουλγαρική. Στον χώρο του εμπορίου και των επιχειρήσεων χρησιμοποιείται κυρίως η αγγλική, η οποία αντικατέστησε, μετά το 1989, την ρωσική.

Θρησκεία: Χριστιανοί Ορθόδοξοι (83,6%), Μουσουλμάνοι (12,2%), Καθολικοί, Προτεστάντες και λοιποί (4,2%)

Νόμισμα: Λεβ (BGN), τρέχουσα (κλειδωμένη) ισοτιμία €1 = BGN 1,95583. Στο πλαίσιο του καθεστώτος «νομισματικού συμβουλίου» (currency board), που υιοθετήθηκε το 1997, έγινε πρόβλεψη για την άμεση πρόσδεση του βουλγαρικού νομίσματος με το τότε γερμανικό μάρκο και, στη συνέχεια, με το ευρώ. Η εν λόγω ρύθμιση του νομισματικού συμβουλίου – το οποίο υποστηρίζεται από ένα σημαντικό δημοσιονομικό απόθεμα – λειτουργεί ομαλά από την θέσπισή της και υπήρξε καθοριστικής σημασίας για την μακροοικονομική σταθεροποίηση της χώρας.

Πολίτευμα: Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, Αρχηγός του Κράτους: Rosen Plevneliev (ανέλαβε καθήκοντα τον Ιανουάριο 2012 και προέρχεται από το κεντροδεξιό κόμμα GERB), Πρόεδρος. Πρωθυπουργός (από το 2009): Boyko Borissov (GERB).

Η Βουλγαρία έγινε πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1^η Ιανουαρίου 2007, είναι επίσης μέλος του ΝΑΤΟ και του ΠΟΕ και συμμετέχει στους περισσότερους πολυμερείς οργανισμούς

Μεγαλύτερες πόλεις (στοιχεία από 31.12.2011): Σόφια (πρωτεύουσα), με 1.208.097 κατ., Φιλιπούπολη (Plovdiv) με 338.184 κατ., Βάρνα (334.781 κατ.), Burgas (199.484 κατ.), Ruse (149.134), Stara Zagora (137.416), Pleven (105.673).

Υποδομές: η Βουλγαρία διαθέτει οδικό δίκτυο συνολικού μήκους 19.500 χλμ, εκ των οποίων 87% καλύπτουν οι ασφαλτόδρομοι, 517 χλμ οι αυτοκινητόδρομοι, 3.000 χλμ οι εθνικοί οδοί, 3.800 χλμ οι δευτερεύοντες οδοί, 11.900 χλμ οι

επαρχιακοί και 220 χλμ οι παρακαμπτήριοι δρόμοι. Το σιδηροδρομικό δίκτυο εκτείνεται σε 6.798 χλμ., ενώ είναι σε εξέλιξη η υλοποίηση, μέσω κοινοτικών προγραμμάτων, σημαντικών έργων ανακατασκευής του δικτύου και αντικατάστασης των συρμών. Σημειώνεται ότι την χώρα διατρέχουν 5 εκ των 10 Πανευρωπαϊκών Διαδρόμων, οι IV, VII, VIII, IX και X. Η ακτογραμμή της Βουλγαρίας υπολογίζεται σε 375 χλμ, οι κυριότεροι λιμένες είναι η Βάρνα και το Μπουργκάς, με συνολικό όγκο διακινούμενων φορτίων περί τους 20 Mt, ετησίως και διεθνή αεροδρόμια της Σόφιας, της Βάρνα και του Μπουργκάς.

Πίνακας 1: Λίστα βουλγαρικών αυτοκινητοδρόμων (στοιχεία ενημερωμένα έως 07.2012)

Αυτοκινητόδρομος	Αρχή	Τέλος	Μήκος	Ήδη κατασκευασμένα	Χρόνος ολοκλήρωσης
A1 Trakya	Σόφια	Burgas	360 χλμ.	275 χλμ.	Ιαν. 2013
A2 Hemus	Σόφια	Βάρνα	433 χλμ.	151 χλμ.	2017
A3 Maritsa	Tsirpan	Kapitan Andreevo	117 χλμ.	43 χλμ.	Σεπτ. 2013
A4 Tserno More	Burgas	Βάρνα	103 χλμ.	10 χλμ.	
A5 Lyulin	Σόφια	Pernik	19 χλμ.	19 χλμ.	Παραδοθείς
A6 Struma	Pernik	Kulata/Προμαχώνας	150 χλμ.	19 χλμ.	
			1.389 χλμ.	517 χλμ.	

Εικόνα 2: Δίκτυο αυτοκινητοδρόμων (χάρτης ενημερωμένος έως 04.2012). Με πράσινο χρώμα είναι το ολοκληρωμένο και παραδοθέν οδικό δίκτυο, με κόκκινο χρώμα το κατασκευαζόμενο και με κίτρινο το σχεδιαζόμενο.

Στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Μεταφορές» βρίσκεται σε εξέλιξη η υλοποίηση 5 μεγάλων οδικών έργων (μεταξύ των οποίων και ο αυτοκινητόδρομος Struma, που συνδέει την Βουλγαρία με την Ελλάδα) συνολικής αξίας €477 εκατ. (ο συνολικός προϋπολογισμός για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ανέρχεται σε €1 δισεκ. περίπου), τα οποία έχουν ενταχθεί στο Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών (TEN-T). Στους δε βασικούς στόχους της Στρατηγικής για την ανάπτυξη του οδικού δικτύου 2014-2020 (συνολικού

προϋπολογισμού άνω των €2 δισεκ.) συγκαταλέγονται η ολοκλήρωση της κατασκευής των αυτοκινητόδρομων «Hemus» και «Struma» (συνολικού κόστους €240 εκατ.), του τούνελ στο πέρασμα “Shipka” και 6 οδών ταχείας κυκλοφορίας (speedways) που θα συνδέουν μεγάλες β/πόλεις.

Ενέργεια: η Βουλγαρία είναι σημαντικός εξαγωγέας ηλεκτρικής ενέργειας στην Ν.Α. Ευρώπη ενώ φιλοδοξεί να καταστεί ενεργειακός κόμβος στην ευρύτερη περιοχή μέσω της συμμετοχής της στους αγωγούς φυσικού αερίου South Stream και Nabucco καθώς και της διασύνδεσής της με το ενεργειακό δίκτυο Ελλάδας, Σερβίας, Ρουμανίας και Τουρκίας και της παράτασης της λειτουργίας των αντιδραστήρων 5 και 6 του πυρηνικού σταθμού Kozloduy στον Δούναβη, πέραν των ορίων που έχουν τεθεί (2017 και 2019 αντίστοιχα), αλλά και της κατασκευής νέας μονάδας (7) στον ανωτέρω σταθμό. Πάντως τα σχέδια για την κατασκευή νέου πυρηνικού σταθμού στο Belene εγκαταλείφθηκαν.

Επίσης σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και αυξανόμενο επενδυτικό ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), ο οποίος, σύμφωνα με τα στοιχεία του β/Υπουργείου Οικονομίας, Ενέργειας και Τουρισμού, συμμετείχε με ποσοστό 15% (κατά 4% υψηλότερο του αρχικού στόχου για το 2010) στην συνολική κατανάλωση οικιακής ενέργειας κατά το 2010, ενώ αυξητικά (+67%) κινήθηκε και η παραγόμενη από ΑΠΕ ηλεκτρική ενέργεια, κατά την εν λόγω χρονική περίοδο. Συνολικά, η παραγόμενη από ανεμογεννήτριες ενέργεια στην χώρα υπολογίζεται σε 600 MW ενώ η εγκατεστημένη ισχύς των σταθμών ηλιακής ενέργειας ανέρχεται σε περίπου 400 MW. Στόχος της β/κυβέρνησης κατά το επόμενο διάστημα είναι η προσέλκυση και ενίσχυση των επενδύσεων σε υδροηλεκτρικούς σταθμούς και μονάδες παραγωγής βιομάζας. Σε ό,τι αφορά τα αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα, η κυβέρνηση δείχνει διάθεση να αντιμετωπίσει με περιοριστικό τρόπο τις σχετικές επενδύσεις.

Ο νέος νόμος για τις ΑΠΕ που ψηφίσθηκε τον Απρίλιο 2011 ενσωματώνει στην β/νομοθεσία το κοινοτικό δίκαιο (2009/28/EC) και θέτει τους εθνικούς στόχους για τη Βουλγαρία, βάσει των οποίων, μέχρι το 2020, το μερίδιο των ΑΠΕ στις μεταφορές πρέπει να ανέλθει στο 10% και, συνολικά, στην ενεργειακή κατανάλωση της χώρας στο 16%. Με τροποποιήσεις που εισήγαγε στον Ενεργειακό Νόμο το κοινοβούλιο τον Ιούλιο 2012 επιδιώκει την περαιτέρω απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς και την ενσωμάτωση του «τρίτου ενεργειακού πακέτου» (third energy pack).

2. Οικονομική κατάσταση

Η βουλγαρική οικονομία γνώρισε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από το 1997 μέχρι το 2008, χάρη στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις και τη συνεπή δημοσιονομική πολιτική που ακολούθησαν οι διαδοχικές κυβερνήσεις με στόχο την επίτευξη

σταθερού μακροοικονομικού περιβάλλοντος, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την ένταξη της χώρας στην ΕΕ (2007).

Κατά το διάστημα 2004-2008, ο ρυθμός ανάπτυξης ήταν, κατά μέσο όρο, της τάξης του 6% και άνω και στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο στις καθαρές εισροές επενδυτικών κεφαλαίων. Χάρη στις τελευταίες, η εγχώρια ζήτηση ενισχύθηκε με τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης των εισοδημάτων και της πιστωτικής επέκτασης, τα οποία, με την σειρά τους, οδήγησαν σε αύξηση της απασχόλησης αλλά και στην αναζωπύρωση των πληθωριστικών πιέσεων.

Ύστερα από μία δεκαετία ιδιαίτερα ταχύρρυθμης ανάπτυξης, η βουλγαρική οικονομία εισήλθε, το 2009, σε περιβάλλον ύφεσης, συνεπεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης και των επιπτώσεών της στην πραγματική οικονομία. Η οικονομική ύφεση επεκτάθηκε – αν και με σημαντική χρονική υστέρηση – σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, επηρέασε αρνητικά την εσωτερική ζήτηση, τις εξαγωγές και την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων, διευρύνοντας, παράλληλα, την ανεργία.

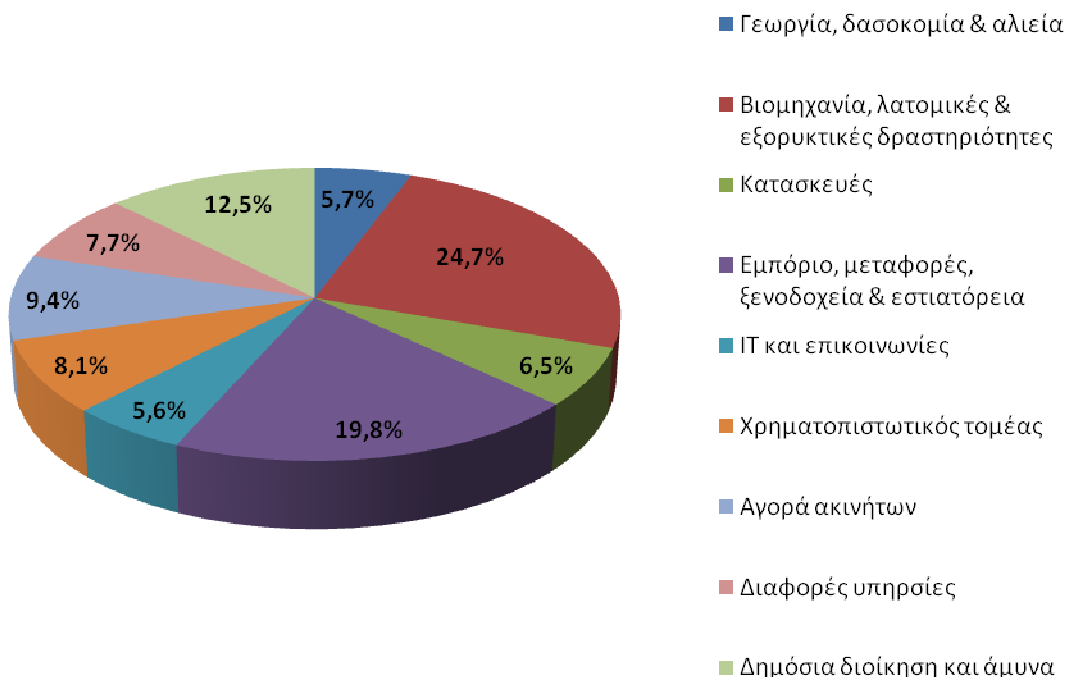
Οι επιπτώσεις εξάλλου της υποχώρησης της οικονομικής δραστηριότητας στην εξέλιξη του πληθωρισμού είχαν σαν αποτέλεσμα την σημαντική αποκλιμάκωσή του, ενώ συγχρόνως συνέβαλαν στην αξιοσημείωτη μείωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών λόγω του μεγαλύτερου βαθμού μείωσης των εισαγωγών σε σχέση με τις εξαγωγές που προκάλεσε η εξασθένηση της εγχώριας ζήτησης.

Η ανάκαμψη της βουλγαρικής οικονομίας, η οποία άρχισε να διαφαίνεται το 2010 και συνεχίστηκε το 2011, οπότε το ΑΕΠ ενισχύθηκε κατά 1,7%, στηρίχθηκε σχεδόν αποκλειστικά στην αύξηση των εξαγωγών συνεπεία της ανόδου του διεθνούς εμπορίου (ήδη από το τελευταίο τρίμηνο του 2009). Οι αρχικές προβλέψεις της β/κυβέρνησης για το 2012 που έκαναν λόγο για μεγέθυνση ακόμη και άνω του 3% δεν επιβεβαιώθηκαν λόγω, κυρίως, της υποχώρησης του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας στη ζώνη του Ευρώ. Η εν λόγω εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα την υποχώρηση τόσο των εξαγωγών όσο και των εισροών ξένων επενδυτικών κεφαλαίων ενώ ο χαμηλός ρυθμός πιστωτικής επέκτασης καθήλωσε την εγχώρια ζήτηση σε χαμηλά επίπεδα. Οι τελευταίες προβλέψεις όλων των διεθνών οικονομικών οργανισμών (ΕΕ, ΔΝΤ, EBRD) αλλά και ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (π.χ. UniCredit) κάνουν πλέον λόγο για ανάπτυξη της βουλγαρικής οικονομίας της τάξης του 0,5% για το 2012 και λίγο πάνω από το 1% για το 2013.

Στη σύνθεση του βουλγαρικού ΑΕΠ για το 2011, ο γεωργικός τομέας συμμετέχει κατά 5,6%, ο βιομηχανικός κατά 31,2% (6,5% του ποσοστού αυτού προέρχεται από τον κλάδο των κατασκευών) και οι υπηρεσίες κατά 63,2%.

Το διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζει τη συμμετοχή των επιμέρους οικονομικών κλάδων στη συνολική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της οικονομίας :

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ ΣΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑ ΤΟ 2011 (σε τρέχουσες τιμές)

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

2.1. Πρωτογενής τομέας

Η γεωργία παραμένει τομέας με στρατηγική σημασία για την βουλγαρική οικονομία. Αντιπροσωπεύει το 6,0% περίπου της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της εθνικής οικονομίας και απασχολεί περί το 22,0% του ενεργού πληθυσμού (περί τα 751.000 άτομα). Το 2010, οι γεωργικές μονάδες αριθμούσαν περί τις 371.000, μειωμένες κατά 25% σε σχέση με το 2007, εκ των οποίων 358.000 εκμεταλλεύονται συνολική ωφέλιμη γεωργική επιφάνεια (ΩΓΕ) 3,6 εκατ. εκτ. (άνω των 13.000 μονάδων δεν διαθέτουν ΩΓΕ). Περίπου το 80% της ΩΓΕ έχει παραχωρηθεί με απλή ή χρηματοδοτική μίσθωση ενώ το απομένον είναι ιδιοκτησίας των γεωργ. μονάδων. Οι περιοχές του Blagoevgrad και της Φιλιππούπολης διαθέτουν τις περισσότερες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, 38.600 (ή 10,4% στο σύνολο) και 30.500 (ή 8,2%) αντίστοιχα.

Η καλλιεργήσιμη επιφάνεια καταλαμβάνει 3,1 εκατ. εκτ. και κατανέμεται μεταξύ 250.900 γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τα δημητριακά καλλιεργούνται στο 47,8%

των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και αντιπροσωπεύουν το 58,1% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας. Μεταξύ των δημητριακών τη μεγαλύτερη καλλιεργήσιμη επιφάνεια καλύπτει το σιτάρι (1.137.462 εκτάρια το 2011) και ακολουθούν τα ηλιοτρόπια (747.131 εκτάρια), το καλαμπόκι (399.421 εκτάρια) και το κριθάρι (747.131). Η παραγωγή σιταριού το 2011 ανήλθε σε 4,09 εκατ. τόνους, ενώ για το 2012 εκτιμάται ότι θα υπάρξει μικρή κάμψη και θα κυμανθεί μεταξύ 3,8–3,9 εκατ. τόνους (οι εγχώριες ανάγκες υπολογίζονται σε 1,5 εκατ. τόνους, οπότε η υπόλοιπη ποσότητα κατευθύνεται σε εξαγωγές). Οι δε καλλιέργειες λαχανικών και ζωοτροφών καλύπτουν, αντίστοιχα, τα 1,2% και 2,4% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας.

Οι καλλιέργειες της βιομηχανικής γεωργίας καταλαμβάνουν το 33,9% της καλλιεργήσιμης επιφάνειας (23,1% των γεωργ. εκμεταλλεύσεων) και εντοπίζονται στο ΒΔ τμήμα της χώρας (23,6%). Βάσει προσωρινών στοιχείων, εκτιμάται ότι το 2011 αξιοποιήθηκαν 26.622 εκτάρια για βιολογικές καλλιέργειες, μεταξύ των οποίων κυριαρχούν τα δημητριακά.

Επίσης στην κτηνοτροφία παρατηρείται, κατά τα τελευταία χρόνια, μία αυξανόμενη τάση συγκέντρωσης των μονάδων εκτροφής, η οποία έχει οδηγήσει σε μείωση του αριθμού των κτηνοτροφικών μονάδων. Το 2010, οι ενεργές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις αριθμούν περί τις 280.300, εκ των οποίων το 34,1% εκτρέφει βοοειδή, 66,2% πουλερικά και 82,5% αμνοερίφια.

Ο γεωργικός συγκαταλέγεται μεταξύ των λίγων οικονομικών τομέων της Βουλγαρίας, οι οποίοι έχουν να επιδείξουν πλεονασματικό εμπορικό ισοζύγιο. Κατά την περίοδο 2008 – 2010, ο όγκος των βουλγαρικών συναλλαγών γεωργικών προϊόντων παρουσίασε αύξηση κατά 28,5%. Το 2010, οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 34,7% έναντι αύξησης μόλις 3,1% το 2009. Τα γεωργικά προϊόντα συμμετείχαν στις συνολικές εξαγωγές του 2010 με ποσοστό 16,8% (έναντι 12,6% το 2009) και με 9,9% (έναντι 5,2% το 2009) στις συνολικές εισαγωγές της Βουλγαρίας. Το εμπόριο γεωργικών προϊόντων με την ΕΕ, η οποία αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο της Βουλγαρίας, αντιπροσωπεύει το 75,3% του συνολικού όγκου εμπορικών συναλλαγών γεωργικών προϊόντων της χώρας.

Το εξωτερικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων της Βουλγαρίας παρουσίασε την εξής εικόνα κατά το διάστημα 2008 – 2010:

Πίνακας 2: Εξαγωγές και εισαγωγές βουλγαρικών αγροτικών προϊόντων

σε εκατ. €	2008	2009	2010	2010 με την ΕΕ
εξαγωγές FOB	1.883,7	1.942,1	2.616,1	1.896,8
εισαγωγές CIF	1.631,1	1.595,3	1.902,1	1.503,3
Ισοζύγιο	+ 252,6	+346,8	+714,0	+393,5

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο γεωργικός τομέας στην Βουλγαρία συνοψίζονται:

- στο μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων: από τις 371.000 ενεργές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ποσοστό 98,0% (ή 363.700) αντιπροσωπεύει ατομικές εκμεταλλεύσεις που καταλαμβάνουν το 33,8% της ΩΓΕ. Οι συνεταιριστικές οργανώσεις αντιπροσωπεύουν μόλις το 0,6% (ή 2.226) του συνόλου των εκμεταλλεύσεων και διαχειρίζονται το 17,7% της ΩΓΕ.
- στο μικρό μέγεθος του αγροτικού κλήρου που αποτελεί περιοριστικό παράγοντα τόσο στην εισαγωγή τεχνολογικού εξοπλισμού όσο και στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας : το 83,2% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχουν επιφάνεια μικρότερη των 2 εκταρίων, ενώ οι μεγάλες μονάδες με ΩΓΕ μεγαλύτερη των 5 εκταρίων αντιπροσωπεύουν μόλις το 2,9% του συνόλου των εκμεταλλεύσεων.
- στην γήρανση του αγροτικού πληθυσμού: περίπου το 59% των γεωργών είναι ηλικίας 55 ετών και άνω, ενώ μόλις το 7% είναι κάτω των 35 ετών
- στις χρόνιες υποεπενδύσεις στον τομέα που αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, τον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση του γεωργικού προϊόντος.

2.2 Δευτερογενής τομέας

Η παραγωγή στον **βιομηχανικό τομέα**, η ανάπτυξη του οποίου βασίσθηκε κυρίως στις πρώτες ύλες (σιδηρομεταλλεύματα, λιγνίτης) και στην φθηνή ηλεκτρική ενέργεια, επηρεάστηκε αρνητικά από την οικονομική κρίση ήδη από το τρίτο τρίμηνο του 2008. Αντιμέτωπος με την μειωμένη εξωτερική ζήτηση και την δυσχερή πρόσβαση σε πηγές άντλησης ρευστότητας, πολλές βιομηχανικές επιχειρήσεις στράφηκαν σε εκτεταμένες αναδιαρθρώσεις και σε περιορισμό των λειτουργικών δαπανών, στον οποίο, ωστόσο, συνέβαλε και η πτώση των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων.

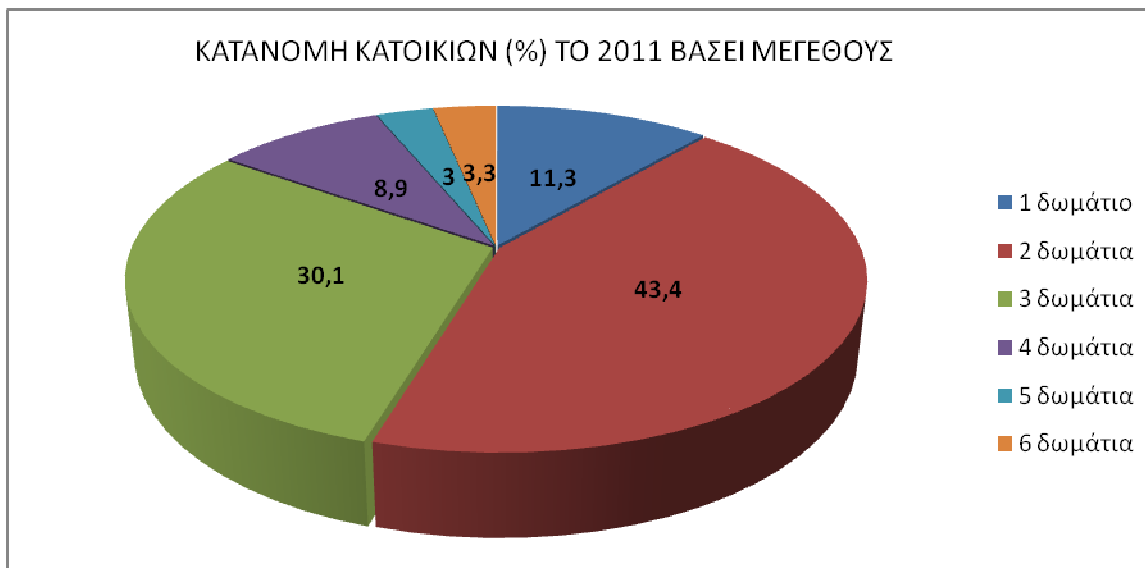
Το 2011 η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου αυξήθηκε κατά 12,4% σε σημερινές τιμές. Πάντως, ενώ το 2010 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής κατέγραψε ενίσχυση της τάξης του 7% περίπου, το 2011 δεν συνεχίστηκε η δυναμική αυτή. Αντιθέτως, υπήρξε πτώση του δείκτη της τάξης του 1,2%. Ανά επιμέρους κατηγορίες, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής σημείωνε στα τέλη του 2011 μείωση (σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2010) στην μεν μεταποίηση κατά 5,1%, αύξηση στην ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο κατά 4,4%, καθώς και στον εξορυκτικό κλάδο κατά 19,6%. Βάσει των πιο πρόσφατων διαθέσιμων στοιχείων, ο ίδιος δείκτης του Μαΐου 2012 σημείωνε, σε ετήσια βάση, συνολική οριακή βελτίωση κατά 0,9% και ανά επιμέρους κλάδο 0,5%, 1,9% και 2,6% αντίστοιχα.

Σύμφωνα με μελέτη του Στατιστικού Ινστιτούτου της Βουλγαρίας, το 2011 οι βιομηχανικές επιχειρήσεις επένδυσαν στην ανάπτυξή τους 10,6% λιγότερο σε σχέση με το 2010. Κατά το 2012, όμως, σχεδιάζουν να επενδύσουν 17,5% παραπάνω σε σχέση με το 2011. Ωστόσο, η αύξηση αυτή φαίνεται να δρομολογείται, κυρίως, από το δημόσιο τομέα (+63,5%) και λιγότερο από τον ιδιωτικό (+8,7%). Ανά κλάδο, η μεγαλύτερη αύξηση επενδύσεων το 2012 αναμένεται στην ενέργεια και τα ύδατα (+39,0%) και στις επιχειρήσεις ενδιάμεσων αγαθών (+35,6%).

Στα κυριότερα βιομηχανικά προϊόντα συγκαταλέγονται: σίδηρος, χαλκός, χάλυβας, πετρελαιοειδή, ηλεκτρονικά, χημικά, μηχανήματα και οικοδομικά υλικά. Ιδιαίτερα αξιόλογη είναι η σταθερή συμβολή του εξορυκτικού κλάδου στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας με σημαντικές προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης και προσέλκυσης ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Σημειώνεται ότι η Βουλγαρία είναι ο τρίτος κατά σειρά μεγαλύτερος παραγωγός χαλκού στην ΕΕ, ο έκτος στη παραγωγή ψευδάργυρου και ο ένατος στην παραγωγή άνθρακα.

Σε ό,τι αφορά ειδικά τον κλάδο των **κατασκευών**, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, από το 2008 έως σήμερα η προστιθέμενη αξία του κλάδου παρουσιάζει σταθερά πτωτικές τάσεις (από BGN 2.754 εκατ. το 2008 στα 2.152 εκατ. το 2011). Η μείωση της ΑΠΑ το 2011 σε σχέση με το 2010 ήταν, βέβαια, σαφώς πιο περιορισμένη (περίπου 1,1%) συγκριτικά με τους πτωτικούς ρυθμούς των προηγούμενων ετών. Το 2011 μερίδιο των κατασκευών στη συνολική ΑΠΑ ανήλθε σε 5,6% (έναντι 6% περίπου το 2010), το χαμηλότερο ποσοστό για τον κλάδο από το 2009, οπότε είχε ανέλθει στο 7,9%. Σημειώνεται ότι στην προ κρίσεως περίοδο, οι κατασκευές αναπτυσσόταν με ετήσιους ρυθμούς της τάξης του 10– 14%.

Αρνητική είναι η τάση και σε ό,τι αφορά την καθαυτό παραγωγή των κατασκευαστικών εταιρειών το 2011 (περίπου -11%), με την κάμψη να είναι πιο περιορισμένη στην κατασκευή κτηρίων και πιο έντονη στα διάφορα έργα (civil engineering) και στις ειδικές κατασκευαστικές εργασίες. Σε ό,τι αφορά ειδικά τις κατοικίες (dwellings), επισημαίνεται ότι, ενώ ο σχετικός ρυθμός κατασκευών ήταν πτωτικός τόσο στις πόλεις όσο και στις κωμοπόλεις, στα χωριά ήταν ανοδικός (+75% σε ό,τι αφορά τις επιμέρους μονάδες και +65% σε ό,τι αφορά το συνολικό χώρο κάλυψης). Βέβαια, η κατασκευαστική δραστηριότητα είναι σαφώς πιο περιορισμένη στα χωριά με αποτέλεσμα να μην ανατρέπεται η συνολική αρνητική τάση. Σε ό,τι αφορά τα χαρακτηριστικά των κατοικιών, τα 2/5 αυτών είναι δύο δωματίων και το 1/3 τριών δωματίων. Βλ. και το σχετικό διάγραμμα:

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Συγκριτικά με το 2007, το ποσοστό των κατοικιών με τρία δωμάτια περιορίστηκε κατά 4,5% (30,1% από 34,6%). Το μερίδιο των κατοικιών με έως δύο δωμάτια αυξήθηκε κατά περίπου 1%, ανερχόμενο πλέον στο 54,7%, ενώ κατά 3,4% αυξήθηκε και το ποσοστό των κατοικιών με τέσσερα δωμάτια και άνω (15,2% το 2011).

Όπως προκύπτει από τα πιο πρόσφατα στοιχεία του Στατιστικού Ινστιτούτου, το Μάιο τ.έ. η κατασκευαστική δραστηριότητα κατέγραψε κάμψη της τάξης του 3% (-8,2% οι κατασκευές κτηρίων και +4,4% η κατασκευή διαφόρων άλλων έργων [civil engineering]). Εκτιμάται ότι ο κλάδος θα καταγράψει κάποια, έστω περιορισμένη, ανάκαμψη, αλλά όχι νωρίτερα από το γ' τρίμηνο 2012. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος, ο οποίος, ειδικά για τον κλάδο των κατασκευών, το Μάιο τ.έ. παρέμεινε αμετάβλητος.

2.3 Τριτογενής τομέας

Στον τομέα των υπηρεσιών, δύο μόνο κλάδοι παρουσίασαν αύξηση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας τους: οι **τεχνολογίες πληροφορικής** (IT, +1,9%) και οι **επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες** (+8,1%). Παρά την κρίση, σταθερή δυναμική παρουσιάζει ο **χρηματοοικονομικός** (τράπεζες – ασφάλειες) κλάδος, του οποίου η ΑΠΑ το 2011 μειώθηκε οριακά (-1,1) Παράλληλα, όμως, το μερίδιο του κλάδου στη συνολική ΑΠΑ της οικονομίας αυξήθηκε στο 7%, το υψηλότερο ποσοστό από το 2006. Υποχώρηση κατέγραψαν οι κλάδοι **εμπορίου-ξενοδοχείων-εστιατορίων και μεταφορών και επικοινωνιών** (-1,1%) καθώς και **εκπαίδευσης και υγείας** (-1%). Δεδομένου του υψηλού ποσοστού συμμετοχής των δύο ανωτέρω τομέων στο ΑΕΠ (καταλαμβάνουν σταθερά το 1/3 αυτού την περίοδο 2009–2011), η σημειωθείσα υποχώρησή τους τη διετία 2010–2011 – σε συνδυασμό με τη στασιμότητα του χρηματοοικονομικού κλάδου το 2011 – εξηγούν, σε σημαντικό βαθμό τους λόγους για τους οποίους η

ανάκαμψη της βουλγαρικής οικονομίας κινείται ακόμη σε χαμηλούς ρυθμούς. Η **αγορά ακινήτων**, παρά τις συνεχιζόμενες πιέσεις που δέχεται τα τελευταία χρόνια (επηρεαζόμενη και από την αρνητική πορεία των κατασκευών), παρουσίασε τα πρώτα αξιόλογα σημεία ανάκαμψης το 2010, αλλά το 2011 επανήλθε σε αρνητικό πρόσημο (-0,6%). Πάντως, τα πρώτα στοιχεία για το 2012 δείχνουν μεγέθυνση του κλάδου το α' και το β' τρίμηνο, η οποία αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω το δεύτερο ήμισυ του τρέχοντος έτους. Επισημαίνεται η σημασία της αγοράς ακινήτων για τη βουλγαρική οικονομία, καθώς αντιπροσωπεύει το 8% αυτής.

Θετικά αξιολογούνται οι επιδόσεις **της χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης**, η οποία επέδειξε σταθερότητα και ανθεκτικότητα στις εξωτερικές πιέσεις χάρη στα μέτρα αντικυκλικής πολιτικής της Κεντρικής Τράπεζας Βουλγαρίας (BNB), με κυριότερο το μέτρο για την μείωση των υποχρεωτικών ρευστών διαθεσίμων των εμπορικών τραπεζών κατά την διάρκεια του 2009, προκειμένου να ενισχυθεί η ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος και να ενθαρρυνθεί η πιστωτική επέκταση. Εντός του 2011 η BNB τροποποίησε την Οδηγία 9, που αφορά στην αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση των του επιπέδου έκθεσης των τραπεζών σε πιστωτικούς κινδύνους, ώστε οι τελευταίοι να ελέγχονται πιο αποτελεσματικά.

Βάσει πρόσφατων στοιχείων της BNB, κατά το α' εξάμηνο 2012, η συνολική κερδοφορία των τραπεζών ήταν της τάξης των €160 εκατ., μειωμένη κατά 10% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011. Παράλληλα, ο ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου δανεισμού περιορίστηκε στο 1,4%. Ανησυχίες προκαλεί η παράλληλη επιδείνωση του χαρτοφυλακίου δανείων των εμπορικών τραπεζών. Τη συνεχιζόμενη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων έχει επανειλημμένως επισημάνει ως το κύριο τρέχον πρόβλημα των β/τραπεζών και το ΔΝΤ σε σειρά εκθέσεων του. Είναι αξιοσημείωτο ότι τον Ιούνιο 2012 το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων, που αποτελούν μέρος του χαρτοφυλακίου των τραπεζών, ανήλθε στο 13,5% έναντι 12% στα τέλη του 2010. Πάντως, οι επιπτώσεις των ως άνω δυσμενών εξελίξεων περιορίζονται λόγω του ότι, κατά το ίδιο διάστημα, αφενός τα ρευστά διαθέσιμα των τραπεζών παρέμειναν σε ικανοποιητικά επίπεδα και αφετέρου παρατηρήθηκαν αυξητικοί ρυθμοί στις καταθέσεις. Επιπλέον, παρατηρείται ελαφρά ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών (διαμορφώνεται στο 17,7% στα μέσα 2012, οριακά ενισχυμένη σε σχέση με τα τέλη 2010), η οποία αποτυπώνεται και στο δείκτη κεφαλαίων πρώτης βαθμίδας (Tier 1 Capital Adequacy), ο οποίος τον Ιούνιο 2012 αυξήθηκε στο 15,5%, με ρυθμούς μάλιστα ταχύτερους σε σχέση με το κεφάλαιο κάλυψης πιστωτικών κινδύνων.

Σύμφωνα με την BNB, η σταθερότητα του τραπεζικού κλάδου το 2011 συνετέλεσε στη συνολική μακροοικονομική σταθερότητα και διατήρησε την εμπιστοσύνη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Από την πλευρά της, η Moody's εκτιμά τον κίνδυνο έκθεσης της χώρας σε πιστοληπτικό γεγονός ως μεσαίο, λόγω της εκτενούς «ευρωπαϊκής» (europization) της οικονομίας, της σημαντικής παρουσίας χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων ελληνικών συμφερόντων στο εγχώριο τραπεζικό

σύστημα, του υψηλού εξωτερικού χρέους και της χαμηλής εξωτερικής ρευστότητας που θέτουν κινδύνους «στην απίθανη περίπτωση», σύμφωνα με τη Moody's, μεταβολής του ισχύοντος καθεστώτος νομισματικής πολιτικής που βασίζεται στην σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία BGN-€.

II. ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011

1. Οικονομική μεγέθυνση

Το 2010, η βουλγαρική οικονομία εξήλθε από την ύφεση με βραδύ ρυθμό, ο οποίος το 2011 επιταχύνθηκε ελαφρά (+1,7%). Η σταδιακή μεγέθυνση της οικονομίας αποδίδεται κατά κύριο λόγο στη σημαντική άνοδο που παρουσίασαν οι εξαγωγές, καθ' όλο το 2011, αλλά και στην αξιολογη ανάκαμψη της δραστηριότητας στον βιομηχανικό τομέα. Σε αντιδιαστολή, η εγχώρια ζήτηση, οι εισροές κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις (ΑΞΕ) και οι κατασκευές συνέχισαν να κινούνται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα.

Στις θετικές εξελίξεις του 2011 καταγράφονται επίσης η καταγραφή πλεονάσματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, αλλά και η αύξηση των αποταμιεύσεων των νοικοκυριών (στο βαθμό που συνέβαλε στην ενίσχυση των τραπεζικών καταθέσεων). Αρνητική εξέλιξη συνιστά η μείωση της απασχόλησης με τη συνακόλουθη αύξηση της ανεργίας και η επανεμφάνιση πληθωριστικών πιέσεων (τάση που είχε παρατηρηθεί ήδη από τα τέλη του 2010, αλλά που στις αρχές του 2012 δείχνει να εξασθενεί σε συνάρτηση με τον επίσης εκ νέου ασθενέστερο ρυθμό ανάπτυξης).

Πίνακας 3 : Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών δεικτών Βουλγαρίας

	2009	2010	2011	2012*
ΑΕΠ, σε τρέχουσες τιμές (€ δισεκ.)	33,8	36,0	38,4	39,4
ΑΕΠ κατά κεφαλή σε €	4.466	4.786	5.169	5.400
Δείκτης μεταβολής (volume index) ΑΕΠ (%)	-5,5	+0,4	+1,7	+0,5-1
Ιδιωτική κατανάλωση (μεταβολή %)	-6,3	-1,1	+0,6	
Ανεργία (%)	9,1	10,2	11,2	12,5

Πληθωρισμός (% , σε ετήσια βάση)	2,8	2,4	4,2	2,0–2,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% επί ΑΕΠ)	-3,8	-3,9	-2,1	-1,5 – -2,0
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών (% επί ΑΕΠ)	-8,9	-1,0	+1,0	-2,0
Εμπορικό Ισοζύγιο (% επί ΑΕΠ)	-11,9	-6,7	-1,6	
Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (€ δισεκ.)	2,43	1,21	1,34	1,60
Κρατικό Χρέος (% επί ΑΕΠ)	14,6	16,3	16,8	17,0–20,0
Εξωτερικό χρέος (% επί ΑΕΠ)	108,0	102,8	91,9	
- Δημόσιος τομέας	12,0	11,9	10,9	
- Ιδιωτικός τομέας	96,0	90,9	81,0	

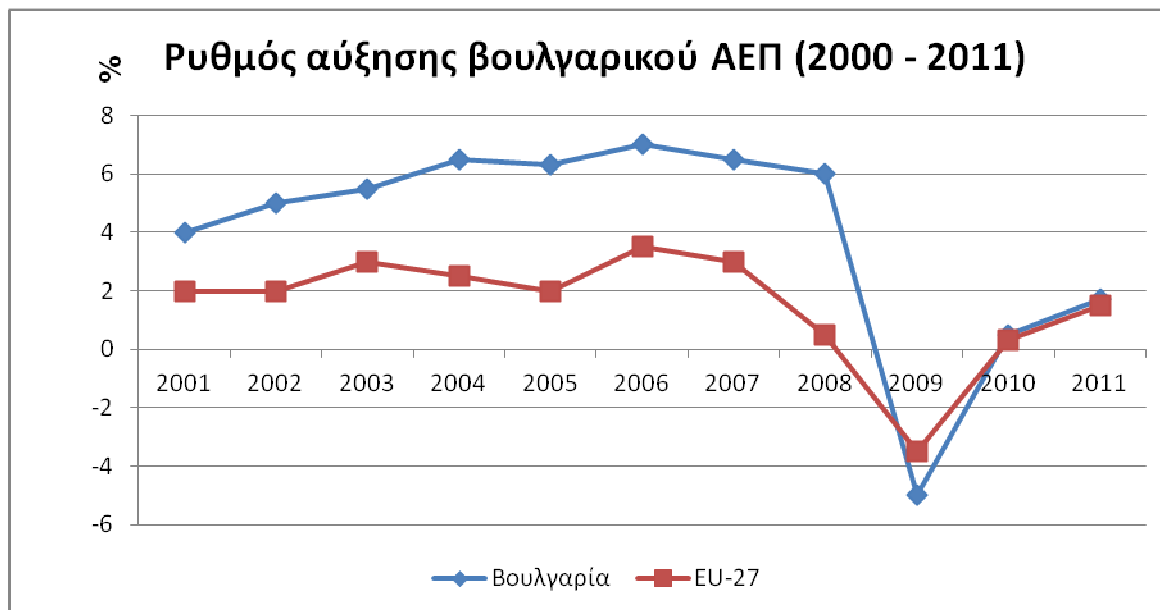
(*) εκτιμήσεις (διεθνών οικονομικών οργανισμών & χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων)

Πηγή : Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB) – Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διεθνών οικονομικών οργανισμών για την βουλγαρική οικονομία, ο ρυθμός ανάπτυξης της για το 2012 τοποθετείται στο 0,5–0,8% (έναντι 1,4% κατά την αναθεωρημένη πρόβλεψη της β/κυβέρνησης και 1% του CED¹) και περίπου 1,5% για το 2013. Η επιβράδυνση της ανάπτυξης του 2012 οφείλεται στην εώς τώρα παρατηρούμενη κάμψη των εξαγωγών, που με τη σειρά της επηρεάζεται από το διεθνές οικονομικό περιβάλλον και την κρίση στην ευρωζώνη ειδικότερα. Σύμφωνα επίσης με τις εκτιμήσεις των διεθνών οικονομικών οργανισμών, ο μεν πληθωρισμός αναμένεται να διαμορφωθεί στο λίγο πάνω από το 2% τόσο το 2013 όσο και το 2014, η δε ανεργία να κυμανθεί μεταξύ 12–12,5% την ίδια διετία.

Το κατωτέρω διάγραμμα, βασισμένο σε πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, εμφανίζει τον ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ, κατά την τελευταία δεκαετία, σε σχέση με αυτόν της ΕΕ-27:

¹ Center for Economic Development: <http://www.ced.bg/uploads/publication/BG%20Economy%20-%20summary%20ENG.doc>.

Οικονομικές εξελίξεις κατά το 2012 – Συνοπτική παρουσίαση βάσει προσωρινών στοιχείων

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών Βουλγαρίας, ο ρυθμός της **ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ**, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, διαμορφώθηκε στο 0,5%. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, το βουλγαρικό ΑΕΠ παραμένει αμετάβλητο. Η μικρή αύξηση οφείλεται κυρίως στην εγχώρια τελική κατανάλωση που ενισχύθηκε σε ποσοστό 1,5%. Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) κατέγραψε μείωση -0,2% το ως άνω διάστημα με τη γεωργία και τις υπηρεσίες να αυξάνουν το μερίδιό τους στη σύνθεσή της. Όπως ήδη επισημάναμε, η επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης οφείλεται, σε μεγάλο ρυθμό, στην κάμψη των εξαγωγών αλλά και της επενδυτικής δραστηριότητας (-5,4%). Είναι χαρακτηριστικό ότι το α' τρίμηνο 2012 το εμπορικό έλλειμμα διευρύνθηκε στα €2.224,3 εκατ. (έναντι €1.115,5 την αντίστοιχη περίοδο του 2010)., ενώ καταγράφηκε για πρώτη φορά ύστερα από αρκετούς μήνες έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της τάξης του 0,9% του ΑΕΠ.

Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος, τον Ιούνιο 2012 υποχώρησε κατά 1,2%, καθώς θετικές τάσεις καταγράφηκαν μόνο στον κλάδο των υπηρεσιών (5,7%). Πτωτικά κινήθηκαν η βιομηχανία (-2%) και το λιανικό εμπόριο (-7,7%) και σταθεροποιητικά οι κατασκευές. Συνολικά, πάντως, το α' εξάμηνο 2012, ο εν λόγω δείκτης παρουσιάζει συνολικά ελαφρώς ανοδικές τάσεις.

Η ανεργία συνέχισε την ανοδική της πορεία και το α' τρίμηνο 2012 διαμορφώθηκε στο 12,9% (αύξηση 0,7% σε ετήσια βάση), το μεγαλύτερο ποσοστό που έχει καταγραφεί στη Βουλγαρία την τελευταία οκταετία. Ο μέσος μισθός στη Βουλγαρία το πρώτο τρίμηνο του 2012 διαμορφώθηκε στα BGN 731 (περίπου

€370) έναντι BGN 727 το προηγούμενο τρίμηνο. Το α' εξάμηνο 2012 συνεχίστηκε η ήδη από τις αρχές του έτους πτωτική τάση του **πληθωρισμού**, το επίπεδο του οποίου σταθεροποιήθηκε στο 2,7% σε ετήσια βάση. Πτωτική επίσης τάση εμφάνισε και η πορεία του **ακαθάριστου εξωτερικού χρέους**, το οποίο, σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 89,1%, στα τέλη Απριλίου, ενώ σε χαμηλά επίπεδα (16,8% επί του ΑΕΠ) παρέμεινε και το **δημόσιο χρέος**. Τέλος, στα τέλη Μαΐου 2012, ο βουλγαρικός προϋπολογισμός εμφάνισε για πρώτη φορά από τον Ιούνιο 2009 **πλεόνασμα** της τάξης του 0,1% (έναντι ελλείμματος 0,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2011).

Σύμφωνα με τα πορίσματα της τελευταίας έκθεσης του ΔΝΤ για την οικονομικής πολιτικής της β/κυβέρνησης, οι κίνδυνοι για την προοπτική της β/ οικονομίας, που πηγάζουν κυρίως από την κρίση στην ευρωζώνη, παραμένουν υπαρκτοί, ωστόσο οι συνετές και αποφασιστικές πολιτικές σε συνδυασμό με ισχυρά δημοσιονομικά αναχώματα διασφάλισαν την ανθεκτικότητα της Βουλγαρίας εν μέσω της κρίσης. Ο ίδιος συνδυασμός μπορεί να διασφαλίσει την αντοχή της β/οικονομίας και για το λόγο αυτό συστήνεται η αύξηση των δημοσίων αποθεματικών. Προτεραιότητα αποτελεί επίσης η προώθηση της ανάπτυξης μέσω της υλοποίησης τολμηρότερων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η εκπλήρωση των στόχων όσον αφορά την απορρόφηση των ευρωπαϊκών πόρων θα είναι κρίσιμης σημασίας για την στήριξη της ανάπτυξης την χρονική αυτή στιγμή και στο μέλλον. Σε ό,τι αφορά στην υψηλή ανεργία η επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ σημείωσε ότι απαιτούνται μεγαλύτερες προσπάθειες ώστε να επεκταθούν τα προγράμματα αγοράς εργασίας και το δίκτυο κοινωνικής ασφάλειας. Πρότείνεται δε η χρηματοδότηση των σχετικών προγραμμάτων από τα ευρωπαϊκά κοινωνικά ταμεία ή μέσω μέτρων που θα εντάξουν την γκρίζα οικονομία εντός φορολογικού πλαισίου.

Πίνακας 4: Τρέχουσες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας Βουλγαρίας

Οίκος αξιολόγησης	Αξιολόγηση	Προοπτικές
Moody's	Baa2	Σταθερές
S&P	BBB	Σταθερές
Fitch	BBB-	Σταθερές

Από την πλευρά της, η Moody's, σε έκθεση της το Μάιο τ.έ., όπου διατηρεί την πιστοληπτική ικανότητα των κρατικών ομολόγων της χώρας σε Baa2 (αναβαθμίστηκε από Baa3 τον Ιούλιο του 2011), αξιολογεί τη θεσμική αντοχή της Βουλγαρίας ως μεσαία. Η δημοσιονομική ισχύς της κυβέρνησης αξιολογείται από τη Moody's ως υψηλή βάσει των υγιών δημοσιονομικών και του χαμηλού χρέους συγκριτικά με εταίρους της στην ευρωζώνη.

2. Εξωτερικό εμπόριο

Η ανάκαμψη των **εξαγωγών**, η οποία ξεκίνησε το 2010 (+33,2%), συνεχίστηκε με εξίσου έντονους ρυθμούς και το 2011 (+30%), υπερβαίνοντας – και μάλιστα κατά €5 δισεκ. – τα προ κρίσης επίπεδα και συντελώντας στην έξοδο της χώρας από την

ύφεση. Η συνολική αξία των β/εξαγωγών το 2012 ανήλθε στα €20,2 δισεκ., ενώ οι εισαγωγές διαμορφώθηκαν στα €23,4 δισεκ. (+21,3%), γεγονός που είχε σαν άμεση θετική συνέπεια την περαιτέρω μείωση του **εμπορικού ελλείμματος** κατά €500 εκατ. ή περίπου 14% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι ενισχυτικοί των εξαγωγών παράγοντες εντοπίζονται στην ανάκαμψη των διεθνών αγορών, την άνοδο των τιμών των πρώτων υλών, καυσίμων και τροφίμων αλλά και στην βελτίωση των δεικτών αποδοτικότητας των β/επιχειρήσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Πίνακας 5 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά γεωγραφικές ζώνες (εκατ. €)

	Εξαγωγές (FOB)			Εισαγωγές (CIF)		
	2010	2011	11/10 %	2010	2011	11/10 %
ΣΥΝΟΛΟ	15.561,0	20.226,7	+30,0	19.244,8	23.346,1	+21,3
Χώρες Ε.Ε.	9.469,0	12.647,9	+33,6	11.256,2	13.822,9	+22,8
- Γερμανία	1.658,9	2.413,0	+45,5	2.235,4	2.564,7	+14,7
- Ιταλία	1.509,9	1.720,8	+14,0	1.417,5	1.667,1	+17,6
- Ρουμανία	1.441,2	1.932,7	+34,1	1.336,5	1.612,0	+20,2
- Ελλάδα	1.236,7	1.425,4	+15,3	1.141,9	1.306,5	+14,4
- Βέλγιο	587,3	1.034,0	+76,1	364,1	397,0	+9,0
- Γαλλία	628,4	857,3	+36,4	629,4	758,4	+20,4
- Ισπανία	415,9	543,8	+30,7	362,6	1.171,1	+223,0
Χώρες εκτός Ε.Ε.	6.092,0	7.578,8	+24,4	7.914,7	9.523,2	+20,3
Χώρες Κ.Α.Κ.	930,4	1.200,0	+29,0	4.112,2	5.406,3	+30,1
- Ρωσία	443,5	525,8	+19,1	3.093,5	4.124,7	+31,9
- Ουκρανία	198,4	283,4	+43,1	801,7	937,4	+16,7
- Γεωργία	144,0	229,3	+59,2	156,4	195,0	+18,5
Χώρες Ο.Ο.Σ.Α.	1.820,3	2.404,6	+32,1	1.543,5	1.739,2	+12,1
- Τουρκία	1.235,4	1.723,7	+30,9	1.037,3	1.109,7	+6,0
- ΗΠΑ	213,4	262,9	+24,0	133,5	198,7	+48,9
- Δημ. της Κορέας	93,9	96,4	+2,6	74,7	119,8	+60,3
- Καναδάς	27,7	86,2	+57,5	30,0	31,4	+7,0
Χώρες ΕFΤΑ	125,8	165,8	+31,8	186,8	196,8	+5,3
- Ελβετία	99,1	125,0	+26,1	174,3	181,5	+4,2
- Νορβηγία	23,3	35,6	+53,0	8,4	13,5	+61,0
Λοιπές Χώρες	3.215,5	3.808,4	+18,4	2.072,2	2.180,9	+5,3
- Σερβία	549,8	474,8	-13,6	201,8	253,5	+25,6
- FYROM	332,4	448,2	+34,8	256,6	255,1	-0,6
- Κίνα	187,4	292,2	+55,9	493,5	679,1	+37,6

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο (NSI)

Στις χώρες της ΕΕ κατευθύνεται το μεγαλύτερο μέρος των βουλγαρικών εξαγωγών (62,5% έναντι 60,8% το 2010 και 64% το 2009) αλλά και από την ίδια περιοχή προέρχεται ο κύριος όγκος των εισαγωγών (59,2% έναντι 58,6% το 2010 και 59,8% το 2009).

Ο κατωτέρω πίνακας παρουσιάζει τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Βουλγαρίας, κατά το 2011, καθώς και τα ποσοστά συμμετοχής τους στο σύνολο του εξωτερικού εμπορίου της χώρας :

Πίνακας 6: Κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Βουλγαρίας κατά το 2010

Εισαγωγές (FOB, δισεκ. €)			Εξαγωγές (CIF, δισεκ. €)		
	Αξία	%		Αξία	%
Σύνολο	23,35	100,00	Σύνολο	20,23	100,00
Ρωσία	4,13	17,65	Γερμανία	2,41	11,91
Γερμανία	2,57	10,98	Ρουμανία	1,93	9,54
Ιταλία	1,67	7,14	Τουρκία	1,72	8,50
Ρουμανία	1,61	6,88	Ιταλία	1,72	8,50
Ελλάδα	1,31	5,60	Ελλάδα	1,43	7,07
Ισπανία	1,17	5,00	Βέλγιο	1,03	5,09
Τουρκία	1,11	4,74	Γαλλία	0,86	4,25
Λοιπές χώρες	9,78	42,01	Λοιπές Χώρες	9,13	45,14

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο Βουλγαρίας (NSI)

Ως προς τη σύνθεση των β/εξαγωγών, παρατηρείται (πίνακας κατωτέρω) ότι όλες οι βασικές κατηγορίες προϊόντων κατέγραψαν αύξηση κατά το 2011. Τις μεγαλύτερες αυξήσεις σημείωσαν οι εξαγωγές στις κατηγορίες των πρώτων υλών (+49,5% και +50,4% στις χώρες ΕΕ), ελαίων & λιπών (+45,0% και +47,9% στις χώρες ΕΕ), χημικών (+37,6% και +37,8% προς τις χώρες ΕΕ), βιομηχανικών αγαθών (+39,5% και +49,8% προς τις χώρες ΕΕ) και μη ταξινομημένων ειδών & συναλλαγών (+71,0% και +63,0% προς τις χώρες ΕΕ) . Τη μικρότερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές ποτού & καπνού (+17,2% και +16,1% προς τις χώρες ΕΕ) και διαφόρων βιομηχανικών ειδών (+13,7% και +16,2% προς τις χώρες ΕΕ).

Και στις εισαγωγές, όλες οι κατηγορίες προϊόντων κατέγραψαν αύξηση. Οι κυριότερες αυξήσεις εντοπίζονται στις κατηγορίες των πρώτων υλών (+39,3% και +159,9% από χώρες ΕΕ), ορυκτών και καυσίμων (+23,9%, αν και από τις χώρες ΕΕ κατεγράφη οριακή κάμψη -1,3), ελαίων & λιπών (+23,9% και +34,0% από χώρες ΕΕ) και τροφίμων & ζώντων ζώων (+20,6% και 22,7% από χώρες ΕΕ).

Πίνακας 7 : Εξωτερικό εμπόριο Βουλγαρίας κατά κυριότερες κατηγορίες προϊόντων (εκατ. €)

Κατάταξη SITC	Εξαγωγές (FOB)			Εισαγωγές (CIF)		
	2010	2011	11/10 %	2010	2011	11/10 %
Σύνολο	15.561,0	20.226,7	+30,0	19.244,8	23.346,1	+21,3
- Χώρες ΕΕ	9.469,0	12.647,9	+33,6	11.256,2	13.822,9	+22,8
Τρόφιμα & Ζώντα ζώα	1.667,4	1.936,3	16,1	1.461,0	1.762,4	20,6
- Χώρες ΕΕ	1.264,3	1.495,2	18,3	1.181,3	1.449,0	22,7
Ποτά & καπνός	347,2	406,9	17,2	253,2	282,8	11,7
- Χώρες ΕΕ	142,2	165,1	16,1	178,5	204,0	14,3
Πρ. ύλες μη edώδιμες (εκτός καυσίμων)	1.353,8	2024,3	49,5	1.646,3	2.293,2	39,3
- Χώρες ΕΕ	794,2	1.194,2	50,4	562,5	1.461,6	159,9
Ορυκτά, καύσιμα κ.ά.	2.102,2	2.771,8	31,9	4.339,5	5.378,5	23,9
- Χώρες ΕΕ	509,0	639,2	25,6	667,9	659,1	-1,3
Λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	103,8	150,5	45,0	87,4	108,3	23,9
- Χώρες ΕΕ	78,0	115,3	47,9	64,4	86,4	34,0
Χημικά και συναφή	1.239,4	1.596,3	28,8	2.253,6	2.653,6	17,8
- Χώρες ΕΕ	496,9	747,0	50,3	1.810,7	2.064,8	14,0
Βιομηχ. αγαθά ταξινομημ. κυρίως κατά πρ. ύλη	3.610,7	5.036,5	39,5	3.249,8	3.947,5	21,5
- Χώρες ΕΕ	2.252,2	3.372,7	49,8	2.134,9	2.498,0	17,0
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	2.604,8	3.417,3	31,2	4.474,0	5.353,2	19,7
- Χώρες ΕΕ	1.864,9	2.514,4	34,8	3.523,4	4.195,4	19,1
Διάφορα βιομηχ. είδη	2.516,4	2.860,9	13,7	1.419,4	1.499,4	5,6
- Χώρες ΕΕ	2.061,3	2.394,9	16,2	1.090,9	1.155,7	5,9
Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	15,2	26,0	71,0	60,6	67,1	10,7
- Χώρες ΕΕ	6,1	9,2	63,0	41,7	49,0	17,5

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο Βουλγαρίας (NSI)

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του Εθνικού Στατιστικού Ινστιτούτου (NSI), στην διάρκεια του **πρώτου πενταμήνου** του 2012, οι βουλγαρικές εξαγωγές διατηρούν το δυναμισμό του προηγούμενου έτους, χωρίς, όμως, σημαντική περαιτέρω

ενίσχυση (σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011 αυξάνονται κατά μόλις 0,9% και διαμορφώνονται στα €8.053,6 εκατ.). Από την άλλη, με σαφώς υψηλότερο ρυθμό αύξησης (+12,1%) κινούνται οι εισαγωγές, συνολικής αξίας €10.277,9 εκατ. Μεγαλύτερη το ως άνω διάστημα ήταν η αύξηση των εισαγωγών από τρίτες εκτός ΕΕ χώρες 15,8% (έναντι 9,5% από κράτη-μέλη της ΕΕ). Η εξέλιξη αυτή έχει οδηγήσει σε διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, το οποίο πλέον διαμορφώνεται στα €2.224,3 εκατ. (έναντι €1.115,5 την αντίστοιχη περίοδο του 2010). Κύριοι εμπορικοί εταίροι της Βουλγαρίας, κατά το εν λόγω διάστημα, ήταν, από τα μεν τα κράτη της ΕΕ, η Γερμανία, η Ιταλία, η Ρουμανία, η Ελλάδα και η Γαλλία και, από τις τρίτες χώρες, η Τουρκία, η Σερβία, η Ρωσία, η Π.Γ.Δ.Μ., τα ΗΑΕ και η Κίνα, προς τις οποίες κατευθύνθηκε το ήμισυ περίπου των βουλγαρικών εξαγωγών.

Συνοψίζοντας τις κυρίαρχες τάσεις του εξωτερικού εμπορίου, επισημαίνουμε ότι κατά το 2011 ενισχύθηκαν οι ρυθμοί αύξηση των εξαγωγών, κυρίως προς κράτη-μέλη ΕΕ αλλά και προς τρίτες χώρες. Στο διάστημα αυτό η Βουλγαρία βελτίωσε περαιτέρω την εξαγωγική της θέση στους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της στην ΕΕ (Γερμανία, Ιταλία, Ρουμανία, Ελλάδα), αλλά και προς τρίτες χώρες, όπως η Κίνα. Κατά το α' πεντάμηνο 2012, όμως, παρατηρούνται τα πρώτα σημάδια στασιμότητας στον εξαγωγικό τομέα, ύστερα από σχεδόν μια διετία διαρκούς και αδιάπτωτης ανόδου, ενώ, παράλληλα, η ισχυρότερη άνοδος των εισαγωγών το διάστημα αυτό διευρύνει το εμπορικό έλλειμμα.

3. Αγορά εργασίας - Μισθοί

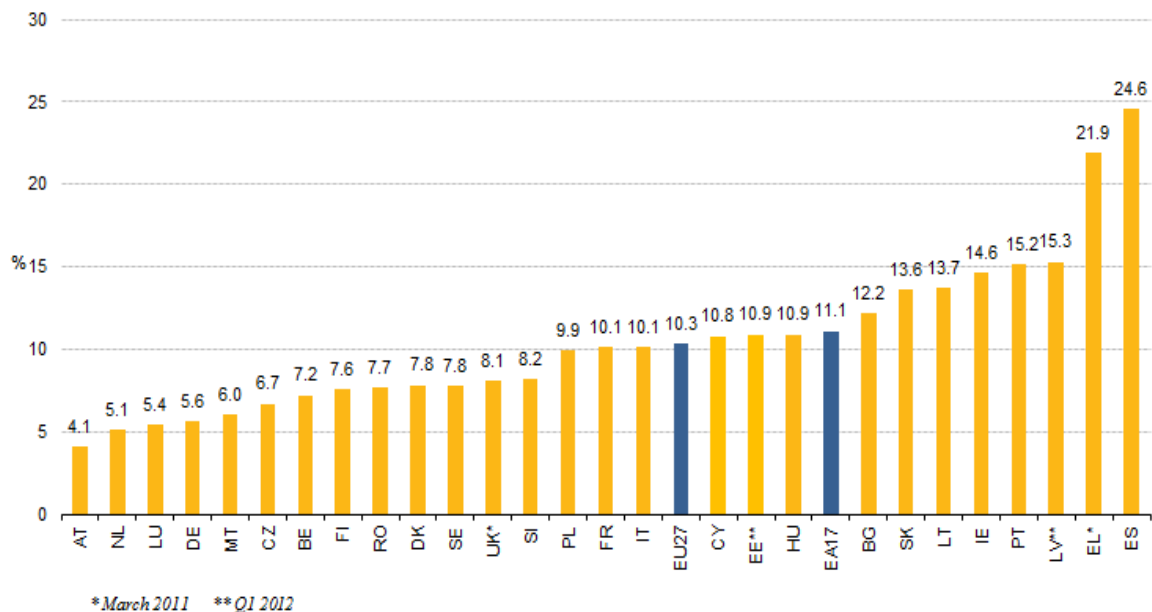
Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του βουλγαρικού Στατιστικού Ινστιτούτου, τη διετία 2010–2011 η **απασχόληση** στη Βουλγαρία υποχωρεί σταθερά. Συγκεκριμένα, το 2010 ο αριθμός των άνω των 15 απασχολούμενων στη χώρα υποχώρησε κατά 6,1% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και το 2011 κατά 3,4%. Το μέσο ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών διαμορφώθηκε το 2011 σε 58,5% (έναντι 59,7% το 2010), 60,9% ανδρών και 56,2% γυναικών. Το α' τρίμηνο 2012 το επίπεδο απασχόλησης υποχώρησε στο 56,9%.

Σε ό,τι αφορά τους άνεργους, τα διαθέσιμα στοιχεία αναδεικνύουν τη διατήρησή τους σε υψηλά επίπεδα, παρά προηγούμενες προβλέψεις για σταδιακό περιορισμό τους (και ποσοστό ανεργίας κάτω του 10%), που δεν επιβεβαιώθηκαν εντέλει. Αντιθέτως, καταγράφηκαν αυξητικές τάσεις. Συγκεκριμένα, το 2011 οι άνεργοι ανήλθαν σε 372.300, αριθμός που αντιστοιχεί σε συνολικό ποσοστό **ανεργίας** 11,2% (12,3% ανδρών και 10% γυναικών) έναντι 10,2% το 2010. Μάλιστα, κατά το α' τρίμηνο 2012, ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε στους 421.400 και το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας εκτινάχθηκε στο 12,9% (έναντι 12% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011). Ανησυχητική είναι η αύξηση της ανεργίας στις ηλικίες 15–24, όπου πλέον 1 στους 3 νέους είναι χωρίς απασχόληση. Η ανεργία πλήττει ιδιαίτερα το ΒΑ τμήμα της χώρας (15,6% το 2011 και 18,7% το α' τρίμηνο 2012 – στην

περιφέρεια του Shumen η ανεργία το 2011 ανήλθε στο 26,1% και στην περιφέρεια Dobrich στο 17,7%) και λιγότερο το ΝΔ τμήμα (7,3% το 2011 και 6,5% το α' εξάμηνο 2012), όπου βρίσκεται και η πόλη Blagoevgrad (8,2% το 2011), στην οποία, όπως αναφέρεται κατωτέρω (Κεφ. Β'), είναι εγκατεστημένες πολλές επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων. Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας καταγράφονται στη Stara Zagora (6,6%) και στην περιφέρεια πρωτεύουσας (5,9%).

Σημειώνεται ότι στις ετήσιες συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τη Βουλγαρία (Country specific recommendations for Bulgaria 2012-2013), που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο 2012, γίνεται ειδική αναφορά στο πρόβλημα ανεργίας, που αντιμετωπίζει πλέον η χώρα, και, πιο συγκεκριμένα, στο υψηλό ποσοστό ανεργίας των νέων και στο χαμηλό ποσοστό (το χαμηλότερο στην Ευρώπη) συμμετοχής των ενηλίκων στη δια βίου μάθηση. Προτείνεται δε η επιτάχυνση υλοποίησης των μέτρων, που έχει καταρτίσει η Βουλγαρία στο πλαίσιο της εθνικής της στρατηγικής για την απασχόληση των νέων. Σύμφωνα δε με τη Eurostat, το Μάιο 2012 η Βουλγαρία είχε το 8^ο μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ, δύο μονάδες παραπάνω από τον κοινοτικό μέσο όρο (10,3%).

Συγκριτικά ποσοστά ανεργίας στα κράτη-μέλη της ΕΕ το Μάιο 2012

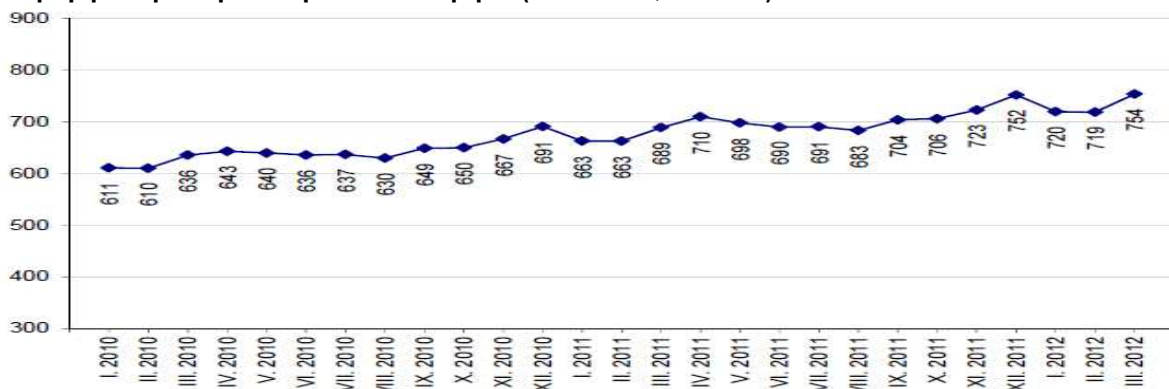
Πηγή: Eurostat

Οι **ονομαστικοί μισθοί** συνέχισαν να ενισχύονται και, μάλιστα με αυξητικούς ρυθμούς (8,7%), ανακόπτοντας την τάση επιβράδυνσης της ανόδου τους που είχε παρατηρηθεί την προηγούμενη διετία (από 22,0% το 2008 σε 6,2% το 2010). Επισημαίνεται ότι οι ρυθμοί αύξησης των ονομαστικών ρυθμών παραμένουν σταθερά ανώτεροι την τελευταία τετραετία των ρυθμών αύξησης της παραγωγικότητας της οικονομίας (βλ. παρακάτω για τους ρυθμούς ανόδου της παραγωγικότητας). Το γεγονός αυτό, η ταχύτερη δηλαδή εξέλιξη των μισθών σε

σχέση με την παραγωγικότητα, δεν έχει μείνει απαρατήρητο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συγκεκριμένα, στις αρχές του 2012, η Επιτροπή ενέταξε τη Βουλγαρία σε έναν κατάλογο 12 κρατών-μέλων, που χρήζουν ιδιαίτερης παρακολούθησης λόγω των κινδύνων που αντιμετωπίζουν εξαιτίας υπαρχουσών ή ενδεχόμενων οικονομικών ανισορροπιών. Απαντώντας στις αντιδράσεις της β/κυβέρνησης, η οποία ερμήνευσε την εξέλιξη αυτή ως ένταξη της χώρας σε «γκρίζα» λίστα και έθεσε το όλο θέμα στη συνεδρίαση του ECOFIN το Φεβρουάριο 2012, υπογραμμίζοντας τη σημαντική αύξηση των εξαγωγών, το πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών το 2011 και τις άμεσες ξένες επενδύσεις, που είναι ανώτερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ο αρμόδιος Επίτροπος για οικονομικά και νομισματικά θέματα, κ. Olli Rehn, επισήμανε ότι δεν είναι σκοπός της Επιτροπής να κατηγοριοποιήσει τα κράτη-μέλη σε «γκρίζες» και «μαύρες» λίστες, αλλά να παρακολουθηί τις τάσεις σε καθεμιά από αυτές, ώστε να σχηματίζει συνολική εικόνα για την πορεία της ευρωπαϊκής οικονομίας. Σε ό,τι αφορά ειδικά τη Βουλγαρία, επισήμανε ότι ασφαλώς ελήφθη υπόψη η διαμόρφωση όλων των μεγεθών την τελευταία τριετία, μεταξύ των οποίων και ο σημαντικός περιορισμός του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Από την άλλη, όμως, εκτιμήθηκαν και μεγέθη που, ενώ εκ πρώτης όψεως μοιάζουν να συντελούν στην εξισορρόπηση της οικονομίας, στην πραγματικότητα πιθανώς να κρύβουν κινδύνους. Ως ένα από αυτά τα μεγέθη, ο κ. Rehn ανέφερε τη σημαντική αύξηση των μέσων μισθών το τελευταίο διάστημα, που είναι, κατά την Επιτροπή, αναντίστοιχη σε σχέση με την ενίσχυση της παραγωγικότητας στη χώρα.

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, ο μέσος μισθός διαμορφώθηκε στα BGN 731 (περίπου €370) έναντι BGN 727 το προηγούμενο τρίμηνο (αύξηση 0,6% - σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2011 η αύξηση του μέσου μισθού προσεγγίζει το 9%). Οι κύριοι τομείς που συνέβαλαν στην αύξηση αυτή ήταν το εμπόριο και οι εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες. Ο κατώτατος μηνιαίος μισθός, μετά την τελευταία αύξηση του από 01.05.2012, διαμορφώνεται στα 290 λέβα ή € 148 για κανονικό ωράριο εργασίας (8 ώρες/ημέρα και 40 ώρες/εβδομάδα) και σε 1,73 λέβα ανά ώρα εργασίας.

Διαμόρφωση του μέσου μισθού ανά μήνα (2010-2012, σε BGN)

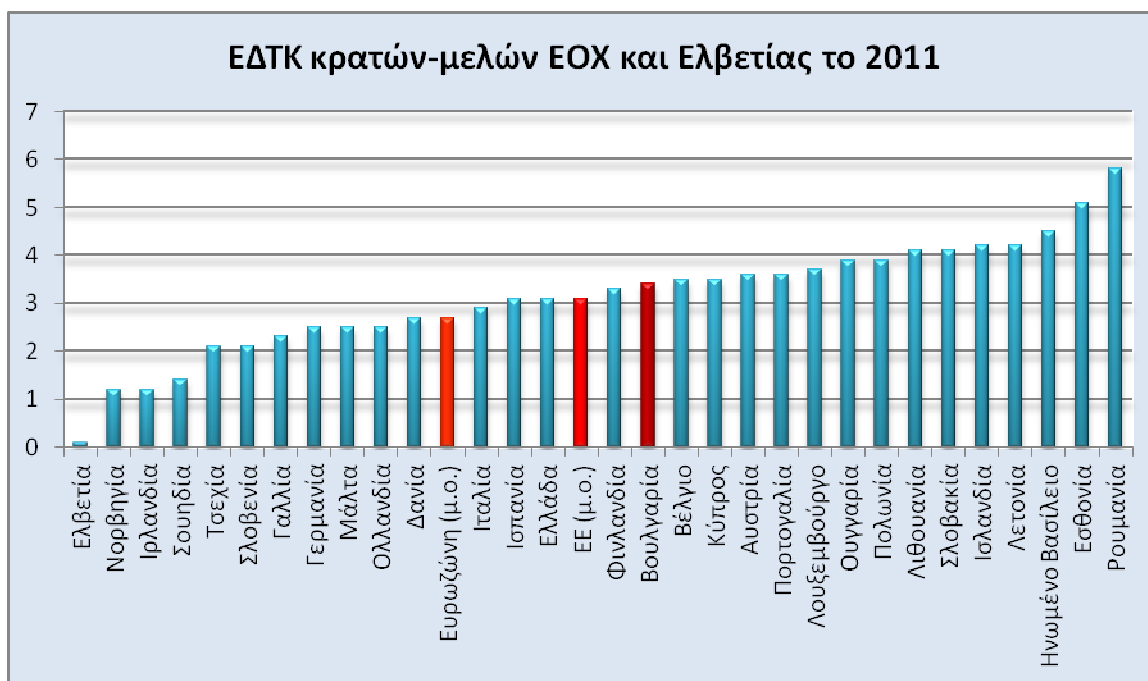

Πηγή: Βουλγαρικό Στατιστικό Ινστιτούτο

Η **παραγωγικότητα** εργασίας αυξήθηκε κατά 6,1% το 2011 έναντι 5,3% το 2010. Το πρώτο τρίμηνο του 2012, ή εν λόγω αύξηση ήταν της τάξης του 2,6% και η μεγαλύτερη συνεισφορά σ' αυτήν προήλθε από το γεωργικό τομέα (21,5%, σε ετήσια βάση). Σε ό,τι αφορά το συνολικό ωριαίο **κόστος εργασίας**, αυτό το 2011 αυξήθηκε κατά 8,5% σε ετήσια βάση. Το α' τρίμηνο 2012 η άνοδος του κόστους εργασίας ήταν πιο συγκρατημένη (6,2%), με το μεγαλύτερο αυξητικό ποσοστό να καταγράφεται στον κλάδο των υπηρεσιών (9,5%).

4. Πληθωρισμός

Το 2011 ο **μέσος ετήσιος ΔΤΚ** διαμορφώθηκε στο +4,2% (έναντι +2,4% το προηγούμενο έτος). Υπολογιζόμενος βάσει του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕΔΤΚ), του συγκριτικού δηλαδή δείκτη τιμών μεταξύ όλων των κρατών-μελών της ΕΕ, ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο +3,4% (0,3% πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για το 2011).

Πηγή: Eurostat

Ανά επιμέρους κατηγορίες, τη σημαντικότερη αύξηση ΔΤΚ σε ετήσια βάση σημείωσαν οι κλάδοι των μεταφορών (+8,2%), των τροφίμων & μη αλκοολούχων ποτών (+6,9%) και των αλκοολούχων ποτών & προϊόντων καπνού (+5,2%). Οριακή υποχώρηση παρουσίασαν οι τιμές στους τομείς της διασκέδασης & των πολιτιστικών υπηρεσιών (-1,9%), των επικοινωνιών (-0,9%) και των επίπλων & οικιακών ειδών (-0,1%). Τις πληθωριστικές πιέσεις ενίσχυσαν επίσης οι αυξητικές

τάσεις των τιμών καταναλωτή στους τομείς της ενέργειας & οικιακών τιμολογίων (+2,2%), του ρουχισμού (+2,0%) και των υπηρεσιών εστίασης (+3,0%).

Η σημαντική αυτή άνοδος του πληθωρισμού οφείλεται σε ένα συνδυασμό εσωτερικών (επιστροφή της οικονομίας σε αναπτυξιακούς ρυθμούς και συνακόλουθη αναθέρμανση της οικονομικής δραστηριότητας) και εξωτερικών παραγόντων (ενίσχυση των βασικών τιμών των διεθνών εμπορευμάτων). Πάντως, ο πυρήνας του πληθωρισμού ή δομικός πληθωρισμός (δεν περιλαμβάνει ορισμένες κατηγορίες προϊόντων/υπηρεσιών επιρρεπών σε απότομες μεταβολές τιμών όπως τα τρόφιμα, η ενέργεια, οι διοικητικά καθοριζόμενες τιμές και τα προϊόντα καπνού) κυμάνθηκε στο 0,2% τόσο το 2010 όσο και το 2011, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία των τροφίμων και της ενέργειας στη διαμόρφωση του συνολικού πληθωρισμού και της έμμεσης εξάρτησης αυτού από την πορεία των βασικών τιμών των διεθνών εμπορευμάτων και των ενεργειακών αγαθών.

Σε ό,τι αφορά την πορεία του πληθωρισμού το τρέχον έτος, ο ΔΤΚ κατέγραψε μείωση 1% τον Ιούνιο 2012 σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2011 η άνοδος ανέρχεται σε 1,6%. Ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός ανήλθε στο 2,7%. Βάσει του ΕΔΤΚ, ο πληθωρισμός μειώθηκε σε μηνιαία βάση κατά -0,5%, αλλά αυξήθηκε σε ετήσια κατά 1,6%. Το εν λόγω ποσοστό (+1,6%) είναι το τρίτο χαμηλότερο στην ΕΕ μετά της Σουηδίας (+0,9%) και της Ελλάδος (+1,0%). Σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα συνεχίζει να διατηρείται και ο δομικός πληθωρισμός. Η γενικότερη εικόνα ήπιας πληθωριστικής αποκλιμάκωσης, που διαμορφώνεται το πρώτο ήμισυ του 2012, οφείλεται στο ότι οι αυξητικές τάσεις στα καύσιμα αντισταθμίστηκαν, σε σημαντικό βαθμό, από την πτώση των τιμών των τροφίμων και από το χαμηλότερο, συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, δομικό πληθωρισμό.

Ανά κατηγορίες και σε σχέση με το Μάιο τ.έ., η μεγαλύτερη αύξηση των τιμών καταναλωτή καταγράφηκε στους κλάδους των ξενοδοχείων και εστιατορίων (0,6%), της διασκέδασης και του πολιτισμού (0,5%) και των αλκοολούχων ποτών/καπνού (0,1%). Αντιθέτως, πτώση κατέγραψαν οι κλάδοι των τροφίμων και μη αλκοολούχων ποτών (-2,4%), των μεταφορών (-1,8%) και του ρουχισμού (-0,3%). Αμετάβλητες παρέμειναν οι τιμές στους κλάδους των οικιακών τιμολογίων και της εκπαίδευσης.

Εκτίμηση της Κεντρικής Τράπεζας είναι ότι κατά το γ' τρίμηνο 2012 θα παρατηρηθεί ελαφρά ενίσχυση του πληθωρισμού σε σχέση με τα τωρινά του επίπεδα, η οποία θα αποτυπωθεί στις τιμές των καυσίμων και σε ορισμένες διοικητικά καθοριζόμενες τιμές. Πάντως, επισημαίνεται η σημασία αστάθμητων παραγόντων, όπως η διαμόρφωση των διεθνών τιμών, η πορεία της εσωτερικής οικονομικής δραστηριότητας και οι κυβερνητικές αποφάσεις για τα ρυθμιζόμενα οικιακά τιμολόγια. Σε ό,τι αφορά ειδικά τα τιμολόγια, ήδη η Ρυμιστική Αρχή για την Ενέργεια και τα Ύδατα αποφάσισε τέλη Ιουνίου αύξηση των τιμολογίων

ηλεκτρικού ρεύματος κατά περίπου 13%, κάτι που αναμένεται να αναζωπυρώσει τον πληθωρισμό.

5. Ισοζύγιο Πληρωμών

Το 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας Βουλγαρίας, το συνολικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (που αντιστοιχεί στις χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας από το εξωτερικό) κατέγραψε πλεόνασμα και, μάλιστα, της τάξης των €855 εκατ. (2,2% του ΑΕΠ), κάτι που συμβαίνει για πρώτη φορά τουλάχιστον την τελευταία οκταετία. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ενισχύθηκε, σε σχέση με το 2010, κατά €732 εκατ. και το ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων κατά €203 εκατ.

Όπως προκύπτει από τα ανωτέρω στοιχεία, κινητήρια δύναμη της θετικής αυτής εξέλιξης για τη βουλγαρική οικονομία το 2011 υπήρξε το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών**, το οποίο, επίσης για πρώτη φορά την τελευταία τουλάχιστον οκταετία, κατέγραψε πλεόνασμα της τάξης των €361 εκατ. (0,9% του ΑΕΠ). Η θετική αυτή εξέλιξη αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην μεγάλη μείωση των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές αγαθών και τη συνακόλουθη συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος, η οποία αναλύθηκε ανωτέρω. Βελτίωση επίσης εμφάνισαν και τα ισοζύγια υπηρεσιών, κατά €270,5 εκατ. και καθαρών τρεχουσών μεταβιβάσεων (από ΕΕ, μεταναστευτικά εμβάσματα κ.ά), κατά €187,4 εκατ. Διεύρυνση, κατά €509,7 εκατ., παρουσίασε το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων, λόγω της αύξησης των καθαρών πληρωμών κυρίως για τόκους, μερίσματα και κέρδη, ενώ στην ενίσχυση κατά €203 εκατ. του πλεονάσματος του ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων συνέτεινε η αύξηση των καθαρών εισπράξεων από τα κοινοτικά κονδύλια.

Πάντως, το **ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών** (κίνηση χρηματοδοτικών μέσων) κατέλιπε σημαντικό έλλειμμα της τάξης των €1,194,3 εκατ. (έναντι ελλείμματος €698,5 εκατ. το 2010). Η επιδείνωση αυτή των χρηματοοικονομικών ροών, κατά το 2011, αποδίδεται από την Κεντρική Τράπεζα, κυρίως, σε συναλλαγές εγχώριων τραπεζών, που πραγματοποιήθηκαν με σκοπό να ενισχύσουν τα συναλλαγματικά τους αποθέματα και να μειώσουν τις εξωτερικές τους υποχρεώσεις (αποπληρώνοντας δάνεια στις μητρικές τους).

Σε ό,τι αφορά το τρέχον έτος, βάσει προσωρινών στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας, το α' πεντάμηνο 2012 το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων επανήλθε, έστω και οριακά, σε αρνητικό πρόσημο (έλλειμμα €30,7 εκατ.). Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε την ως άνω περίοδο έλλειμμα της τάξης των €64,2 εκατ. λόγω της επιδείνωσης του εμπορικού ελλείμματος.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη του ισοζυγίου πληρωμών της Βουλγαρίας κατά την τελευταία τριετία :

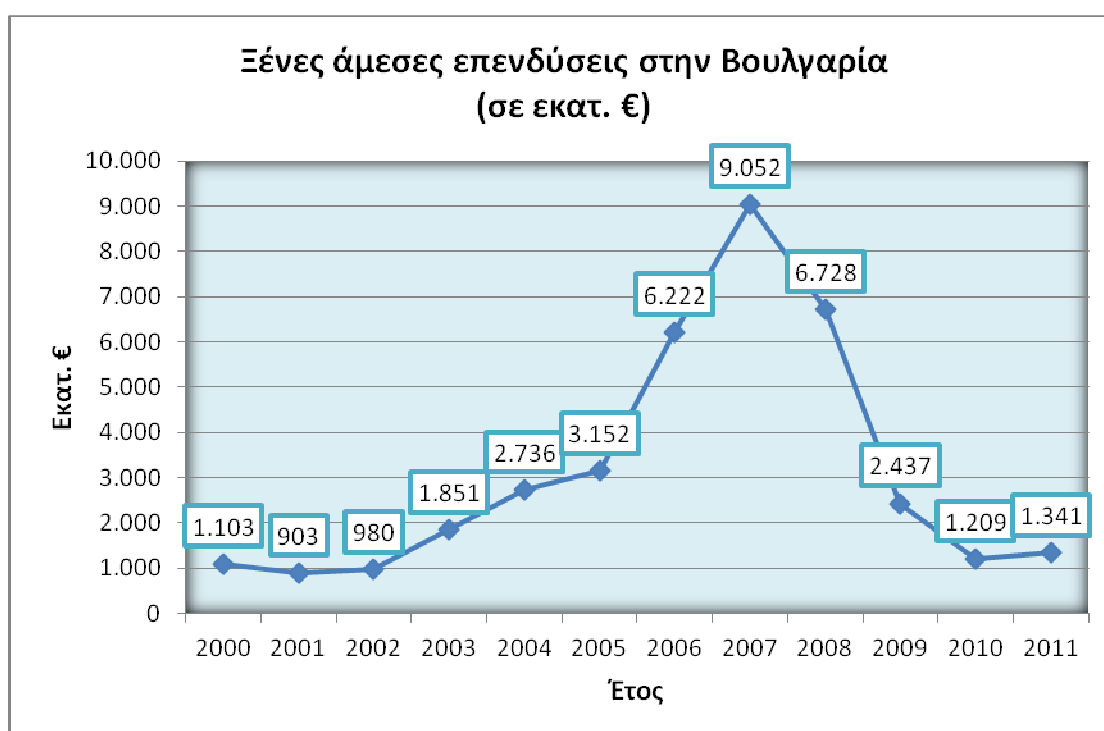
Πίνακας 8 : Ισοζύγιο πληρωμών (εκατ. €)

	2009	2010	2011
Ισοζύγιο τρεχ. συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων	-2.639,1	-84,9	855,3
A. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-3.116,2	-375,8	361,4
Εμπορικό ισοζύγιο :	-4.173,9	-2.763,7	-1.974,6
• εξαγωγές (FOB)	11.699,2	15.561,0	20.226,7
• εισαγωγές (FOB)	15.873,1	18.324,7	22.201,3
Ισοζύγιο Υπηρεσιών	1.299,9	2016,7	2.287,2
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.198,2	-1.134,3	-1.644,0
Ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων	956,1	1.505,5	1.692,8
B. Ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων	477,1	290,9	493,9
Γ. Ισοζύγιο χρημ/κών συν/γών:	1.163,4	-698,5	-1.194,3
• άμεσες επενδύσεις	2.505,3	1.035,4	1.204,8
• επενδύσεις χαρτ/κίου	-619,1	-661,2	-357,2
- απαιτήσεις	-623,5	-574,9	-43,9
- υποχρεώσεις	4,4	-86,3	-313,4
• χρηματοοικονομικά παράγωγα	-18,3	-24,7	-65,3
• λοιπές επενδύσεις	-704,5	-1048,0	-1976,5
- απαιτήσεις	-632,3	-35,3	-790,8
- υποχρεώσεις	-72,2	-1.012,6	-1.185,7
Ισοζύγιο τρεχουσών, κεφαλαικών και χρημ/κών συναλλαγών	-1.475,7	-783,4	-338,9
Καθαρά λάθη και παραλήψεις	825,9	399,5	497,6
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	-649,8	-383,9	158,7
Αποθεματικά και συναφή στοιχεία	649,8	383,9	-158,7

Πηγή : Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

6. Ξένες Άμεσες Επενδύσεις

Το 2011 καταγράφηκε ελαφρά ενίσχυση του ρυθμού εισροών κεφαλαίων για άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ), που απέχουν, όμως, κατά πολύ από τα επίπεδα της τριετίας 2006–2008 (βλ. σχετικό διάγραμμα κατωτέρω). Κατά την ως ανω τριετία οι ΑΞΕ είχαν στηρίξει την δυναμική της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Οι καταγραφείσες εισροές επενδυτικών κεφαλαίων, κατά το 2011, ανήλθαν σε €1.341,2 εκατ. (ή 3,5% επί του ΑΕΠ έναντι 4,5% το 2010 και 7,5% το 2009), αυξημένες κατά 9,9% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (αλλά μειωμένες κατά 85,2% έναντι του 2007 και κατά 80% έναντι του 2008, όταν κατεγράφησαν οι μεγαλύτερες εισροές ΑΞΕ στη Βουλγαρία).

Πηγή: Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Κατά την περίοδο των 14 τελευταίων ετών, το ύψος των συνολικών ξένων επενδύσεων στην Βουλγαρία, εκτιμάται σε €36,8 δισεκ. Σύμφωνα με το ανωτέρω γράφημα, από το 2002 έως το 2007 οι εισροές επενδυτικών κεφαλαίων παρουσίασαν συνεχή ετήσια άνοδο, ενώ μόνο κατά την τελευταία πριν την κρίση τριετία η Βουλγαρία προσέλκυσε επενδυτικά κεφάλαια από το εξωτερικό αξίας €22 δισεκ. περίπου. Οι χώρες ΕΕ συμμετέχουν με ποσοστό 84,6% στις συνολικές επενδύσεις και με €1.069,8 εκατ. στις εισροές ΑΞΕ του 2011. Οι τέσσερις πρώτες χώρες σε επενδύσεις δηλ. η Ολλανδία (€8,1 δισεκ.), η Αυστρία (€6,1 δισεκ.), η Ελλάδα (€2,9 δισεκ.) και το Ηνωμ. Βασίλειο (€2,4 δισεκ.) συμμετέχουν με ποσοστό μεγαλύτερο του 50% στα συνολικά επενδεδυμένα κεφάλαια στην χώρα. Κατά τη διετία 2009 και 2010 (και σε πιο περιορισμένο βαθμό το 2011), καταγράφηκαν περιπτώσεις αποεπενδύσεων κυρίως από Αυστρία (ιδίως το 2010,

καθώς το 2011 η Αυστρία κατέλαβε τη δεύτερη θέση στις εισροές επενδύσεων με €526,5 εκατ.), Ηνωμ. Βασίλειο και Γαλλία. Τις καλύτερες επενδυτικές επιδόσεις επέδειξε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η Ολλανδία, της οποίας οι εισροές ΑΞΕ στην Βουλγαρία, κατά το 2011 ανήλθαν στα €557 εκατ. (έναντι €1,5 δισεκ. το 2010). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το μεγαλύτερο μέρος των ολλανδικών ΑΞΕ προέρχεται από ξένες εταιρείες νόμιμα εγκατεστημένες στην Ολλανδία, κυρίως για φορολογικούς σκοπούς (χαρακτηριστική περίπτωση της LUKOIL PETROL, μεγαλύτερου επενδυτή στην Βουλγαρία). Σύμφωνα μάλιστα με τις εκτιμήσεις της Invest Bulgaria Agency (κρατικής υπηρεσίας για τις επενδύσεις), η Ελλάδα είναι δεύτερη, μετά τη Ρωσία, σε άμεσες επενδύσεις στην χώρα δεδομένου ότι σημαντικό μέρος των εισροών επενδυτικών κεφαλαίων ελληνικών επιχειρήσεων προέρχεται από το Λουξεμβούργο (όπου αυτές είναι εγκατεστημένες).

Πίνακας 9: Μεγαλύτεροι ξένοι επενδυτές στην Βουλγαρία (τα ποσά των επενδύσεων αφορούν σε stocks [outstanding amounts] – Αξία: εκατ. €)

	ΧΩΡΕΣ	2009	2010	2011	Συμμετοχή %
	ΣΥΝΟΛΟ	34.170,0	35.080,0	36.828,9	100,00
1	Ολλανδία	5.772,0	7.327,1	8.068,9	21,91
2	Αυστρία	6.442,5	5.553,4	6.087,2	16,53
3	Ελλάδα	3.032,4	2.868,9	2.846,4	7,73
4	Μ. Βρετανία	2.897,3	2.663,4	2.436,3	6,62
5	Κύπρος	1.829,5	1.952,9	2.108,5	5,73
6	Γερμανία	2.007,4	1.988,3	1.878,3	5,10
7	Ρωσία	1.005,1	1.169,0	1.367,0	3,71
8	Λουξεμβούργο	607,3	910,7	1.045,9	2,84
9	Ουγγαρία	1.048,1	1.117,2	1.024,9	2,78
10	Ισπανία	908,9	882,4	943,6	2,56

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, ο κύριος όγκος των ΑΞΕ προήλθε από εταιρικές συμμετοχές (equity capital) και, κατά πολύ λιγότερο, από επανεπενδύσεις κερδών. Από τα κεφάλαια εταιρικών συμμετοχών, το 15% προήλθε από ιδιωτικοποιήσεις. Πάντως, οι επιδόσεις της β/κυβέρνησης στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων παραμένουν κατώτερες των αρχικών προσδοκιών, καθώς το 2010 δεν πραγματοποιήθηκε καμία ιδιωτικοποίηση, ενώ το 2011 καταγράφεται μία μόνο μεγάλη αποκρατικοποίηση, αυτή της εταιρείας καπνών Bulgartabac, που το περασμένο φθινόπωρο πωλήθηκε σε θυγατρική της ρωσικής τράπεζας VTB έναντι τιμήματος €101 εκατ. και εν μέσω έντονων επικρίσεων για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε. Παράλληλα, στον τομέα της ενέργειας, η β/κυβέρνηση πώλησε τον

περασμένο Δεκέμβριο ποσοστό 33% δύο θυγατρικών της εταιρείας EVN (EVN Bulgaria Elektrozpredelenie και EVN Bulgaria Elektrosnabdyavane), ενός από τους τρεις διανομείς ηλεκτρικής ενέργειας στη Βουλγαρία, που δραστηριοποιείται στη νοτιοανατολική Βουλγαρία. Αγοραστής του μεγαλύτερου μέρους των ως άνω μετοχών (έναντι τιμήματος περίπου €44 εκατ.) ήταν αυστριακή εταιρεία, που ήδη ελέγχει το 66% των μετοχών της EVN. Ο τότε Υπουργός Οικονομίας, Ενέργειας & Τουρισμού είχε ανακοινώσει την παράλληλη έναρξη διαδικασιών για την ιδιωτικοποίηση μέσω χρηματιστηρίου ποσοστού 10 έως 15% της Bulgarian Energy Holding (BEH, <http://www.bgenh.com/en/>), διαδικασία, όμως, που έως τώρα δεν έχει προχωρήσει. Πάντως, τον Ιούλιο 2012 έγιναν γνωστές δύο ακόμη σημαντικές εξελίξεις στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων: α) το β/Υπουργείο Μεταφορών ανακοίνωσε την αποτυχία της πρώτης απόπειρας για την ιδιωτικοποίηση του εμπορευματικού σκέλους των ελλειμματικών βουλγαρικών σιδηροδρόμων, που αντιμετωπίζουν το φάσμα της χρεωκοπίας, β) το β/Υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε την έναρξη τρίτης διαδικασίας (οι πρώτες δύο κηρύχθηκαν άγονες) για την αποκρατικοποίηση της κρατικής κατασκευαστικής εταιρείας Technoexportstroy.

Κατά τομέα, η αγορά ακινήτων, ο χρηματοπιστωτικός και οι κατασκευές, σε πλήρη επενδυτική άνθηση μέχρι την οικονομική κρίση, γνώρισαν την μεγαλύτερη υποχώρηση από το 2008 μέχρι το 2011. Το 2011, την πρώτη θέση στις εισροές ΑΞΕ κατέλαβε ο κλάδος των μεταφορών/επικοινωνιών (€498,4 εκατ. έναντι €57,6 εκατ. το 2010) και ακολουθούν το χονδρεμπόριο/λιανεμπόριο (εισορές €223,2 εκατ. έναντι εκροών €164,1 εκατ. το 2010). Σε ό,τι αφορά τον κλάδο των επικοινωνιών, επισημαίνεται η έντονη επενδυτική κινητικότητα που παρατηρήθηκε το 2011 και συνεχίζεται το 2012 με εξελίξεις, όπως η επέκταση δραστηριοτήτων της αυστριακών συμφερόντων εταιρείας κινητής τηλεφωνίας M-Tel, που αγόρασε δύο τοπικούς παρόχων διαδικτυακών υπηρεσιών (Spectrumnet και Megalan), οι συνεχιζόμενες απόπειρες των πιστωτών της εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Vivacom (τρίτης σε αριθμό συνδρομητών στη Βουλγαρία) να πετύχουν την πώλησή της και η ανακοίνωση του ΟΤΕ την άνοιξη του τρέχοντος έτους ότι σκοπεύει να πωλήσει τη θυγατρική του στη Βουλγαρία Globul (δεύτερη σε αριθμό συνδρομητών εταιρεία κινητής τηλεφωνίας στη Βουλγαρία), ώστε να επαναχρηματοδοτήσει τα χρέη του την επόμενη διετία.

Όπως προκύπτει και από τον παρακάτω πίνακα, η συμμετοχή του χρηματοπιστωτικού τομέα και της αγοράς ακινήτων στις συνολικές ΑΞΕ περιορίζεται σημαντικά, αν και ο κλάδος των ακινήτων παρουσιάζει σημάδια σταθεροποίησης, καθώς επανέρχεται σε θετικό πρόσημο (εισορές €42,4 εκατ. έναντι εκροών €75,4 εκατ. το 2010). Τέλος, η μεταποίηση, που πέρυσι ήταν η κινητήριος δύναμη των ΑΞΕ με εισροές €581,3 εκατ., το 2011 κατέγραψε εκροές της τάξης των €69,5 εκατ.

Πίνακας 7 : Άμεσες ξένες επενδύσεις στη Βουλγαρία κατά τομέα (αξία εκατ. €)

ΤΟΜΕΑΣ	2008	2009	2010	2011	Συμμετοχή (%) 2011
Μεταφορές, επικοινωνίες	-269,5	271,4	57,6	498,4	37,1
Χονδρεμπόριο, λιανεμπόριο, επισκευές	1.328,6	402,1	-164,1	223,2	16,6
Λοιπά (μη κατηγοριοποιημένες επενδύσεις)	198,0	85,2	98,6	175,8	13,1
Ενέργεια	238,1	307,3	322,3	153,5	11,5
Χρηματοπιστωτικός	1.679,9	681,2	236,2	152,2	11,4
Ξενοδοχεία και Εστιατόρια	99,2	57,7	53,5	56,4	4,2
Λοιπές υπηρεσίες	58,1	-23,0	-27,0	46,0	3,4
Κατασκευές	611,6	278,1	88,7	44,4	3,3
Αγορά ακινήτων	2.094,1	527,6	-75,4	42,4	3,2
Γεωργία, δασοκομία	59,6	23,5	1,0	9,5	0,7
Ορυχεία	1,7	45,6	34,0	8,9	0,7
Μεταποίηση	628,4	-219,8	583,1	-69,5	-5,2
Σύνολο	6.727,8	2.436,9	1.208,5	1.341,2	100,0

Πηγή: Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της BNB, κατά το α' πεντάμηνο του 2012, καταγράφηκαν αυξημένες εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων (€473,8 εκατ. έναντι €72,2 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2011). Οι εισροές αυτές κατανέμονται ως εξής: 73% εταιρικές συμμετοχές, 22% λοιπά κεφάλαια, 5% επανεπενδύσεις κερδών. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι εισροές ΑΞΕ το 2012 ανέρχονται έως τώρα στο 1,2%. Πρώτη σε εισροές επενδύσεων το ως άνω διάστημα του τρέχοντος έτους κατατάσσεται και πάλι η Ολλανδία (€394,7 εκατ.), ακολουθούμενη από την Ελβετία (€105,5 εκατ.). Οι μεγαλύτερες εκροές προέρχονται από τη Γερμανία (€-247,3 εκατ.), το Ηνωμένο Βασίλειο (€-65,8 εκατ.) και την Ελλάδα (€-62,6 εκατ.) λόγω, κυρίως, πληρωμών ενδοεταιρικών δανείων βάσει του σχετικού προγραμματισμού των εταιρειών.

7. Δημοσιονομικές εξελίξεις και προοπτικές

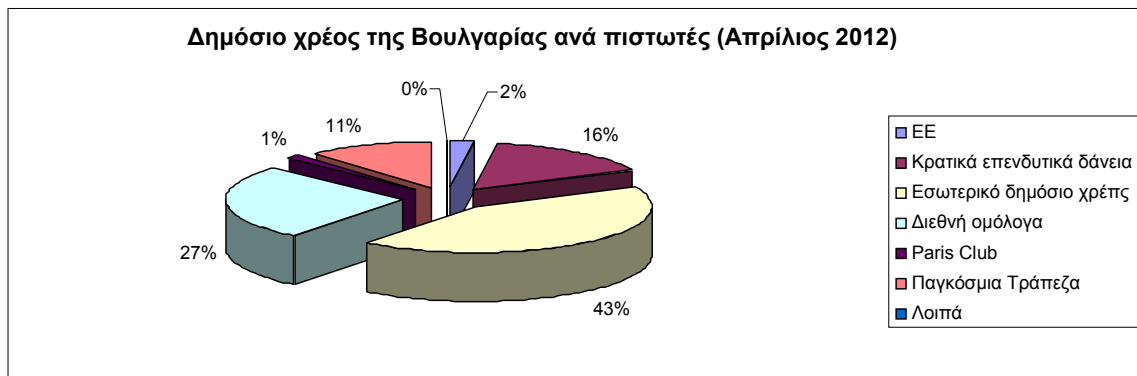
7.1 Προϋπολογισμός

Με την υποχώρηση της ύφεσης το 2010 και την βελτίωση των οικονομικών συνθηκών, η β/κυβέρνηση ξεκίνησε μία συντονισμένη προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής, την οποία συνέχισε το 2011 με στόχο την διασφάλιση της διατηρησιμότητας των δημοσίων οικονομικών και, βραχυπρόθεσμα, την μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος συνεπεία του οποίου είχε ενεργοποιηθεί εις βάρος της η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος της ΕΕ. Εξαιτίας δε των θετικών αποτελεσμάτων της κυβερνητικής δημοσιονομικής πολιτικής, τα οποία έχουν αναγνωρίσει τόσο η ΕΕ όσο και το

ΔΝΤ αλλά και οι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, τον Ιούνιο 2012 το Eurogroup τερμάτισε τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, που είχε κινηθεί κατά της Βουλγαρίας.

Στις 31 Δεκεμβρίου 2011 το **δημοσιονομικό έλλειμμα** διαμορφώθηκε σε BGN 1,58 δισ. (2,1% του ΑΕΠ), μειωμένο σημαντικά (-1,9%) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2010 και χαμηλότερο σε σχέση με τις αρχικές προβλέψεις του προϋπολογισμού για έλλειμμα 2,5% στα τέλη του 2011. Τα κρατικά έσοδα ανήλθαν στα BGN 25,4 εκατ. (96,8% του ετήσιου στόχου), χάρη, κυρίως, στην ενίσχυση των εισροών από έμμεσους (BGN 10,6 εκατ., αύξηση 6,7%) και άμεσους φόρους (BGN 3,7 εκατ., αύξηση 8,6%). Τα ετήσια έσοδα από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και υγείας ανήλθαν σε BGN 5,5 εκατ. Τέλος, οι κρατικές δαπάνες διαμορφώθηκαν στα BGN 26,97 εκατ., δηλαδή 95,7% του ετήσιου στόχου και αυξημένες κατά 0,9% σε σχέση με το 2010. Η συνδρομή της Βουλγαρίας στον προϋπολογισμό της ΕΕ για το 2011 ήταν BGN 779,2 εκατ.

Στα τέλη Μαΐου 2012, ο βουλγαρικός προϋπολογισμός εμφανίζεται για πρώτη φορά από τον Ιούνιο 2009 πλεόνασμα της τάξης του 0,1% (έναντι ελλείμματος 0,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2011). Τα κρατικά έσοδα το α' πεντάμηνο 2012 αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 7,6%, χάρη, κυρίως, στην ενίσχυση των φορολογικών εσόδων (6,7%) και, ιδίως, των έμμεσων φόρων (12,6%). Τέλος, για το ίδιο διάστημα, οι κρατικές δαπάνες, περιλαμβανομένης της βουλγαρικής συμμετοχής στον κοινοτικό προϋπολογισμό, ενισχύθηκαν κατά 3,3% σε ετήσια βάση. Στα τέλη Απριλίου 2012 το **δημοσιονομικό αποθεματικό** ανερχόταν σε BGN 5 δισ. (το κατώτατο νομοθετικό όριο είναι BGN 4,5 δισ.), αυξημένα κατά 10% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Σε ό,τι αφορά το **δημόσιο χρέος**, στα τέλη Απριλίου 2012 η σχέση του με το ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 16,6%. Θετικά, επίσης, αποτιμά η κυβέρνηση το αποτέλεσμα των δημοπρασιών 5ετών ομολόγων (Eurobonds), που έλαβαν χώρα στις αρχές Ιουλίου με το επιτόκιο να διαμορφώνεται στο 4,25%, και δεκαετών ομολόγων, που έλαβαν χώρα στα μέσα Ιουλίου με το επιτόκιο να διαμορφώνεται στο 4,75%. Αναφορικά με τη δομή του, το 43% περίπου του εν λόγω χρέους είναι εσωτερικό και το 27% περίπου αφορά διεθνή ομόλογα (βλ. σχετικό διάγραμμα). Τέλος, σημειώνεται ότι το 55% περίπου του βουλγαρικού δημοσίου χρέους είναι σε Ευρώ.

Στις ετήσιες συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τη Βουλγαρία, που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο 2012, αναγνωρίζονται τα βήματα που έχει πραγματοποιήσει η Βουλγαρία στον τομέα της δημοσιονομικής εξυγίανσης, αλλά παράλληλα διατυπώνονται τέσσερις προτάσεις με στόχο την περαιτέρω καλύτερη δημοσιονομική λειτουργία της χώρας την επόμενη διετία:

- Βελτίωση της ποιότητας του συστήματος δημόσιων δαπανών
- Περαιτέρω βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης
- Επίτευξη μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων
- Βελτίωση της ποιότητας του περιεχομένου του μεσοπρόθεσμου πλαισίου για τον προϋπολογισμό και των σχετικών εκθέσεων/αναφορών.

6.2 Εξωτερικό χρέος

Στα τέλη του 2011, το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος μειώθηκε κατά €1.666,7 εκατ. σε σχέση με το 2010 και διαμορφώθηκε στα €35.384,3 εκατ. ή σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ σε 91,9% έναντι 102,8% το προηγούμενο έτος. Η ανωτέρω μείωση του εξωτερικού χρέους αποδίδεται, για δεύτερη συνεχή χρονιά, κυρίως στον τραπεζικό τομέα, το μερίδιο του οποίου στο συνολικό χρέος ανήλθε σε 15,9% (€5.637,7 εκατ.) έναντι 18,5% (€6.861,8 εκατ.) το 2009. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε οριακά σε σχέση με το 2010 κατά €30,0 εκατ. και ανήλθε σε €2.783,0 εκατ. (ή 7,9% επί του ΑΕΠ). Η συμμετοχή των μεν μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων στο συνολικό εξωτερικό χρέος αυξήθηκε σε 71,6% από 69,4% το 2010, των δε βραχυπρόθεσμων υποχώρησε σε 25,8% έναντι 31,5% το 2010. Η εξυπηρέτηση του ακαθάριστου εξωτερικού χρέους ανήλθε σε €6,706,2 εκατ. ή 17,2% επί του ΑΕΠ (έναντι €7,212,3 εκατ. ή 20 % επί του ΑΕΠ το 2010). Στη δε σύνθεσή του, το Ευρώ συμμετείχε με ποσοστό 88,3% (έναντι 87,3% το 2010) και το δολάριο με 6,6% (έναντι 6,9% το 2010).

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της BNB για το πρώτο τετράμηνο του 2012, το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος διαμορφώθηκε στα €35.487,2 εκατ. ή σαν ποσοστό επί του ΑΕΠ σε 89,1%, μειωμένο κατά 1,9% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011, αλλά αυξημένο κατά €102,6 εκατ. σε σχέση με τα τέλη 2011. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης, κατά την ανωτέρω περίοδο, ανήλθε σε €2,7 δισεκ. ή 6,9% επί του ΑΕΠ.

III. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ – ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

1. Επιχειρησιακά Προγράμματα

Η Βουλγαρία έχει λάβει σημαντική χρηματοδοτική και τεχνική στήριξη από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την προενταξιακή περίοδο – προγράμματα PHARE, SAPARD (γεωργία) και ISPA (υποδομές) – επίσης την προσωρινή χρηματοδοτική βοήθεια, η οποία προβλέπεται στην πράξη προσχώρησης καθώς και την μεταβατική και ταμειακή διευκόλυνση και την διευκόλυνση Σένγκεν. Στόχος των εν λόγω χρηματοδοτικών μέσων ήταν να συνδράμουν την Βουλγαρία στην ενίσχυση των κοινωνικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων και στην προετοιμασία της για την απορρόφηση των μεγαλύτερων ποσών από τα διαρθρωτικά ταμεία.

Η κοινοτική χρηματοδότηση για την Βουλγαρία, για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, συνολικού ύψους € 9 δισεκ., περιλαμβάνει :

- κονδύλια των διαρθρωτικών Ταμείων και συνοχής (μη συμπερ. της διασυνοριακής συνεργασίας): € 6,8 δισεκ.
- κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης: € 2,6 δισεκ.

Έναρξη αξιοποίησης των ανωτέρω κοινοτικών πόρων: β' εξάμηνο 2008

Οι προτεραιότητες της Βουλγαρίας για την αξιοποίηση των κοινοτικών κονδυλίων αναπτύσσονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάπτυξης και στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013. Ειδικότερα το τελευταίο – το οποίο αποτελεί έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ε.Ε. σε εθνικό επίπεδο, για την περίοδο 2007 – 2013 – θέτει ως στρατηγικούς στόχους και προτεραιότητες την ενίσχυση των υποδομών βάσης, την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου (εστιάζοντας στην απασχόληση και την δια βίου εκπαίδευση), τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και της χρηστής διακυβέρνησης και την προώθηση ισορροπημένης εδαφικής ανάπτυξης

Για την υλοποίηση των ανωτέρω στρατηγικών στόχων, έχουν καταρτισθεί τα κατωτέρω παρατιθέμενα επτά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία ενέκρινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα τέλη του 2007 (διεξοδική παρουσίαση των εν λόγω προγραμμάτων περιέχεται στον ιστότοπο www.eufunds.bg). Σημειώνεται ότι έκαστο Ε.Π. περιλαμβάνει τους άξονες προτεραιότητας του προγράμματος, την περιγραφή των προβλεπόμενων μέτρων για την εφαρμογή των εν λόγω αξόνων καθώς και ένα ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης, στο οποίο καθορίζεται το ύψος της προβλεπόμενης οικονομικής συμμετοχής των διαφόρων χρηματοδοτικών εργαλείων.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΜΕΑΣ	Διαχειρ. Αρχή	€ εκατ.
Δημόσιος Τομέας	Υπουργείο Δ. Διοίκησης & Διοικ. Μεταρ/θμησης	154
Ανταγωνιστικότητα	Υπουργείο Οικονομίας & Ενέργειας	988
Περιβάλλον	Υπουργείο Περιβ/ντος & Υδάτων	1.466
Ανθρώπινοι πόροι	Υπουργείο Δ. Διοίκησης & Διοικ. Μεταρ/θμησης	1.032
Περιφερειακή Ανάπτυξη	Υπουργ. Περιφ. Ανάπτυξης & Δ. Εργων	1.361
Τεχνική βοήθεια	Υπουργείο Οικονομικών	48
Μεταφορές	Υπουργείο Μεταφορών	1.624
ΣΥΝΟΛΟ		6.673

2. Ρυθμός απορροφητικότητας

Βασική δέσμευση της σημερινής β/κυβέρνησης ήταν η βελτίωση του ρυθμού απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων. Το 2010, ο εν λόγω ρυθμός απορροφητικότητας ανήλθε στο 10% και το 2011 σε περίπου 19%. Τα καλύτερα ποσοστά απορροφητικότητας επιτυγχάνονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Διοικητική Ικανότητα» (27,6%), «Ανταγωνιστικότητα» (23%) και «Μεταφορές» (20,6%). Οι χειρότερες επιδόσεις παρατηρούνται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον» (10,4%).

Παρά, πάντως, τη βελτίωση που προκύπτει από τα ως άνω ποσοστά, η πραγματικότητα είναι πως η Βουλγαρία κινδυνεύει να απολέσει σημαντικά ποσά χρηματοδότησης, αν δεν μεγιστοποιήσει άμεσα το ρυθμό απορροφητικότητας. Άλλωστε, το 2013 είναι το τελευταίο έτος της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου. Όπως ανέφερε ο αρμόδιος Υπουργός για τα κοινοτικά κονδύλια, κ. Tomislav Donchev, το 2013 η Βουλγαρία καλείται να τριπλασιάσει το ρυθμό απορρόφησης (δηλαδή να υπερβεί το 50%) και να βεβαιώσει δαπάνες για το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων άνω των €3 δισ. Τα δομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στο ζήτημα της απορροφητικότητας κοινοτικών κονδυλίων αναδεικνύονται και από μελέτη της KPMG, που διεξήχθη το καλοκαίρι του 2011 και κατατάσσει τη Βουλγαρία στην προτελευταία θέση (μετά την Ρουμανία) μεταξύ 10 κρατών-μελών, που εισήλθαν στην ΕΕ μετά το 2004 και απορροφούν κοινοτικά κονδύλια μέσω επιχειρησιακών προγραμμάτων.

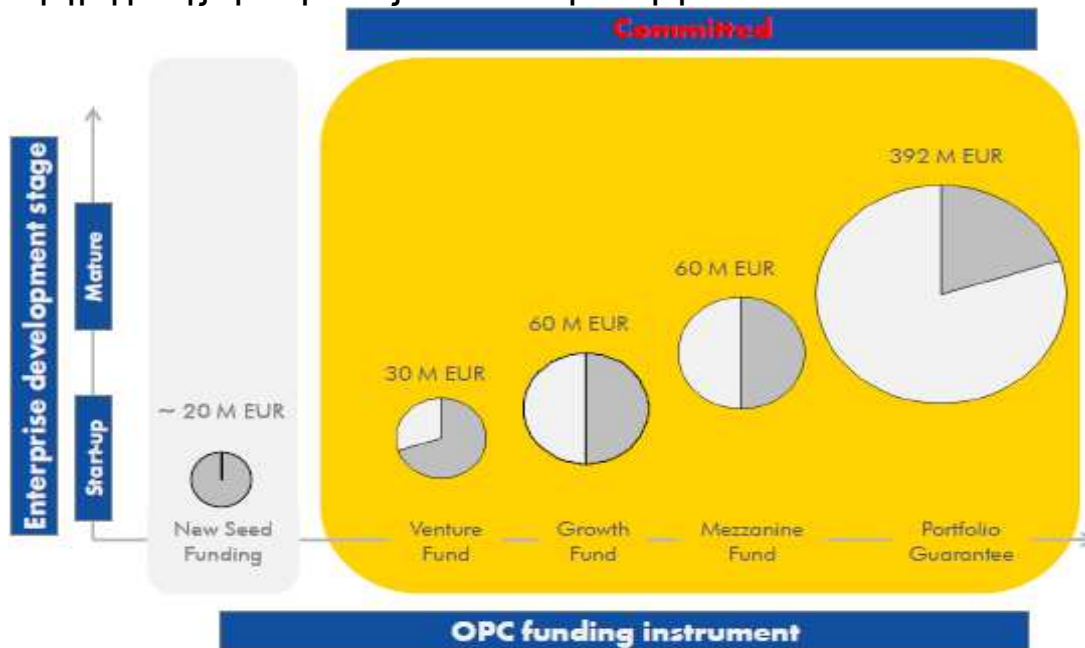
Βάσει της εν λόγω έρευνας, η Βουλγαρία υστερεί σημαντικά στους τομείς έρευνας και τεχνολογίας, υγείας και ενέργειας.

Περαιτέρω πρόκληση για τη Βουλγαρία αποτελεί η αποτελεσματική διαπραγμάτευση του επόμενου χρηματοδοτικού πακέτου 2014–2020, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια της κυπριακής προεδρίας. Στόχος της β/κυβέρνησης είναι να πείσει τους εταίρους της ότι, παρά την κοινοτική απόφαση για έμφαση στους τομείς της καινοτομίας και της έρευνας & τεχνολογίας, η χώρα συνεχίζει έχει άμεση ανάγκη χρηματοδότησης στους τομείς των μεγάλων έργων, των μεταφορών και του περιβάλλοντος, ώστε να ολοκληρωθούν μεγάλα έργα υποδομών, ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

3. Ευέλικτα επενδυτικά εργαλεία

Στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την ανάπτυξη της οικονομίας, η β/κυβέρνηση προσπαθεί να αξιοποιήσει, εκτός από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», και άλλα ευέλικτα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα, όπως το JESSICA και το JEREMIE. Σε ό,τι αφορά το JEREMIE, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕπ) υλοποιεί σε συνεργασία με τη β/κυβέρνηση πέντε χρηματοδοτικά εργαλεία (equity market και debt market instruments) συνολικού προϋπολογισμού €562 εκατ. Η εγγυητική συμφωνία με πέντε χρηματοδοτικούς ενδιάμεσους (United Bulgarian Bank [ιδιοκτησίας Εθνικής Τράπεζας], ProCredit Bank, Raiffeisenbank, UniCredit Bulbank, CIBank) υπογράφηκε τον Ιούλιο 2011 και εντός του α' τριμήνου 2012 ολοκληρώθηκε η διαδικασία επιλογής διαχειριστή (fund manager).

Περιγραφή της πρωτοβουλίας JEREMIE στη Βουλγαρία

Πηγή: ΕΤαΕπ

Ως προς την έως τώρα πορεία υλοποίησης του JEREMIE, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του βουλγαρικού Υπουργείου Οικονομίας, Ενέργειας και Τουρισμού, έως τα τέλη Ιουνίου είχαν υποβληθεί 800 αιτήσεις για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του εργαλείου “Entrepreneurship Acceleration and Seed Financing” (με συνολικά διαθέσιμα κονδύλια € 20 εκατ.). Σύμφωνα με τους διαχειριστές του εργαλείου (πρόκειται για τα ταμεία διαχείρισης επιχειρηματικών κεφαλαίων [venture/seed capital funds] LAUNChub και ELEVEN), οι αιτήσεις ήταν ανώτερες των αρχικών προσδοκιών, ενώ το 1/3 αυτών προέρχεται από εταιρείες προέλευσης γειτονικών χωρών. Το βουλγαρικό Υπουργείο Οικονομίας ελπίζει ότι η εν λόγω εξέλιξη θα βοηθήσει τη Βουλγαρία να πετύχει το στόχο της για προσέλκυση καινοτόμων νέων επενδύσεων. Σύμφωνα με εκτιμήσεις των ως άνω διαχειριστών του εργαλείου, έως το 2015, οπότε λήγει η προθεσμία χορήγησης των διαθέσιμων κονδυλίων, «παράθυρο» υποβολής αιτήσεων θα ανοίγει περιοδικά κάθε 3–4 μήνες, ενώ, ακολούθως, θα γίνεται η τελική επιλογή των δικαιούχων, διαδικασία που ήδη ακολουθείται μετά την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου υποβολής αιτήσεων.

Σε ό,τι αφορά το JESSICA, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), ως διαχειρίστρια του εν λόγω χρηματοδοτικού μέσου στη Βουλγαρία, υπέγραψε τον Ιανουάριο 2012 συμφωνία με τη β/κυβέρνηση με σκοπό τη δημιουργία «Περιφερειακού Αστικού Αναπτυξιακού Ταμείου» (ΠΑΑΠ, με συνολικά διαθέσιμα κονδύλια ύψους € 56,4 εκατ.) με σκοπό την πραγματοποίηση επενδύσεων σε αστικά σχέδια σε έξι μεγάλες βουλγαρικές πόλεις (Φιλιπούπολη, Βάρνα, Burgas, Ruse, Stara Zagora και Pleven) στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιφερειακή Ανάπτυξη». Παράλληλα, μέσω του JESSICA έχει ήδη δημιουργηθεί ένα ακόμη ΠΑΑΠ για την πόλη της Σόφιας με στόχο και πάλι την υλοποίηση σχεδίων αστικής ανάπτυξης.

4. Ευρωπαϊκό Εδαφικό Πρόγραμμα Συνεργασίας Ελλάδος – Βουλγαρίας 2007 – 2013

Το 2011 το Ευρωπαϊκό Εδαφικό Πρόγραμμα Συνεργασίας Ελλάδος–Βουλγαρίας (<http://www.greece-bulgaria.eu/>) σημείωσε σημαντική πρόοδο ως προς την υλοποίησή του: Ξεκίνησε η υλοποίηση 64 σχεδίων που είχαν υποβληθεί προς έγκριση κατά την πρώτη κλήση για υποβολή προτάσεων, ενώ 27 νέα σχέδια εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της δεύτερης κλήσης για υποβολή προτάσεων (ένα εξ αυτών ήδη συμβασιοποιήθηκε στα τέλη Νοεμβρίου 2011). Μετά και τις εξελίξεις αυτές, ο συνολικός ενεργοποιημένος προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στο 90%. Το συνολικό πρόγραμμα βεβαιωμένων δαπανών εκτιμάται πλέον σε €9.837.981,68.

Τα σχέδια που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της δεύτερης κλήσης για υποβολή προσφορών καλύπτουν τομείς όπως η υγεία, η έρευνα, ο τουρισμός, το περιβάλλον, ο πολιτισμός, η οικονομική ανάπτυξη, η ενύσχυση του ανθρωπίνου δυναμικού, οι επιστήμες και οι υποδομές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 2011

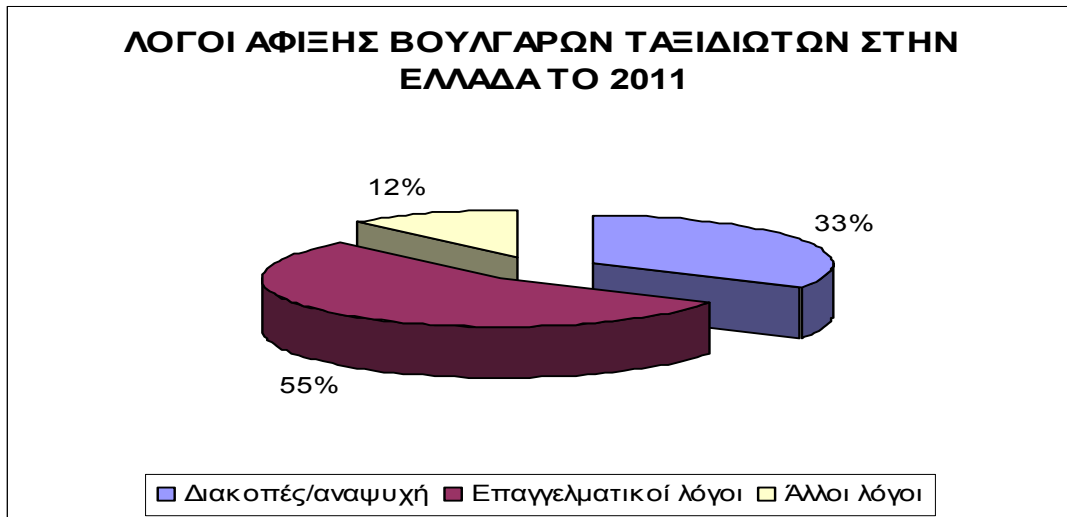
I. ΓΕΝΙΚΑ

Μετά την μείωση που κατέγραψαν το 2009, οι διμερείς εμπορικές σχέσεις ανέκτησαν, μετά το β΄ τρίμηνο του 2010, την δυναμική των προηγούμενων (προ κρίσης) ετών, την οποία διατήρησαν αλλά και κατά το 2011. Σημαντική ήταν η αύξηση που παρουσίασαν οι ελληνικές εξαγωγές προς την Βουλγαρία, το ίδιο και οι βουλγαρικές εξαγωγές προς την Ελλάδα, η οποία, εξάλλου, εξασφάλισε, και πέρυσι, πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο.

Στον τομέα των επενδύσεων, οι επιδόσεις της Ελλάδας υπολείπονται σημαντικά εκείνων των εξαγωγών ενώ δεν παραλλάσσουν βασικά από την επενδυτική συμπεριφορά των άλλων χωρών που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στην χώρα (στάση αναμονής, εκροές κεφαλαίων, αποπληρωμές δανείων προς τις μητρικές εταιρείες).

Η επισκόπηση των διμερών σχέσεων κατά τα τελευταία έτη οδηγεί στην διαπίστωση ότι, με την εξαίρεση του 2009, ο όγκος του διμερούς εμπορίου παρουσιάζει σταθερή αυξητική τάση, η δε συνεργασία στον εμπορικό τομέα μεταξύ των δύο χωρών εξελίσσεται ομαλά, χωρίς αξιόλογα τεχνικά προβλήματα, ιδιαίτερα μετά την ένταξη της Βουλγαρίας στην ΕΕ και την εκ μέρους της συμμόρφωση προς το κοινοτικό δίκαιο. Συγχρόνως και οι δύο πλευρές αξιοποιούν, σε μεγάλο βαθμό, τις παραγωγικές και εξαγωγικές δυνατότητές τους όπως αυτές αποτυπώνονται στην ευρύτατη γκάμα των προϊόντων που εξάγουν.

Στον **τουρισμό**, σύμφωνα με τα στοιχεία του β/Στατιστικού Ινστιτούτου (NSI) που επεξεργάστηκαν το Γραφείο μας και το Γραφείο ΕΟΤ Σόφιας, οι αφίξεις Βουλγάρων επισκεπτών στην Ελλάδα το 2011 αυξήθηκαν κατά 10,1% σε σχέση με το 2010 (έναντι μείωσης 38,6% το 2010 σε σχέση με το 2009), ανερχόμενες συνολικά σε περίπου 1.000.000. Ειδικά, οι αφίξεις Βουλγάρων στην Ελλάδα για λόγους αναψυχής/διακοπών αυξήθηκαν το ως άνω διάστημα κατά 81%. Σημειώνεται ότι η Ελλάδα αποτελεί τον δεύτερο, μετά την Τουρκία, τουριστικό προορισμό των Βουλγάρων. Οι αφίξεις Βουλγάρων επισκεπτών στην Ελλάδα το α' τετράμηνο 2012 εμφανίζονται μειωμένες κατά 34,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2011. Ειδικότερα, οι αφίξεις Βουλγάρων στην Ελλάδα για λόγους αναψυχής/διακοπών μειώθηκαν το ως άνω διάστημα κατά 51,9%.

Όσον αφορά στις αφίξεις Ελλήνων επισκεπτών στη Βουλγαρία το 2011, αυτές εμφανίζονται αυξημένες κατά 10,1% σε σχέση με το 2010 και ανέρχονται σε περίπου 1.120.000. Οι αφίξεις Ελλήνων επισκεπτών στη Βουλγαρία κατά το α' τετράμηνο 2012 ήταν μειωμένες κατά 11,7% σε σχέση με την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2011.

Συμβατικό πλαίσιο

Κυριότερες συμφωνίες οικονομικού περιεχομένου που έχουν υπογραφεί μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας :

- Συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου (Αθήνα 15.02.1991, Νόμος 2255/1994)
- Συμφωνία για τα ύδατα του ποταμού Νέστου (Σόφια, 22.12.1995, Νόμος 2402/1996)
- Συμφωνία για την διάνοιξη τριών νέων συνοριακών διόδων και συνδετικών οδικών αρτηριών μεταξύ των δύο χωρών (Σόφια, 22.12.1995, Νόμος 2428/1996)
- Συμφωνία συνεργασίας στον τομέα του τουρισμού (Σόφια, 14.05.1999, Νόμος 2851/2000)
- Συμφωνία συνεργασίας στους τομείς των ταχυδρομείων και των τηλεπικοινωνιών (Σόφια, 17.07.2001, Νόμος 3042/2002)
- Πρωτόκολλο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας (Αθήνα, 01/12/2002)
- Συμφωνία για πενταετές πρόγραμμα αναπτυξιακής συνεργασίας (Σόφια, 28.08.2008, Νόμος 3095/2005)
- Συμφωνία στον τομέα προστασίας του περιβάλλοντος (Αθήνα, 01.11.2002, Νόμος 3367/2005)

Στο πλαίσιο του Ανώτατου Συμβουλίου Συνεργασίας Ελλάδας – Βουλγαρίας, που συγκλήθηκε, στις 27.07.2010, στη Σόφια, υπό την προεδρία των πρωθυπουργών των δύο χωρών, υπεγράφη σειρά διμερών συμφωνιών, μεταξύ των οποίων για θέματα

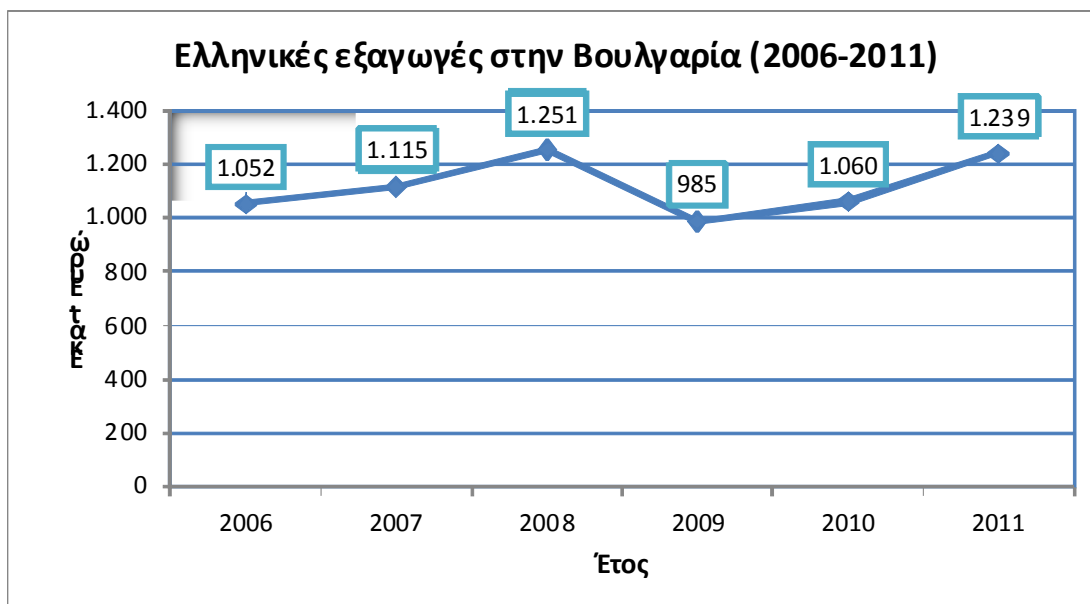
μεταφορών, ενέργειας, τουρισμού, γεωργίας και οικονομικής συνεργασίας. Ειδικότερα για τις μεταφορές, Μικτή Επιτροπή Ελλάδος – Βουλγαρίας σε θέματα Διεθνών Οδικών Μεταφορών συγκλήθηκε στις 16–17.02.2012, στη Σόφια, με στόχο την επίλυση κοινών χρονιζόντων προβλημάτων του κλάδου με κυριότερο εκείνο της επιβολής προστίμων από τις ελληνικές αρχές σε Βούλγαρους οδηγούς φορτηγών και, αντίστοιχα, από τις βουλγαρικές αρχές σε Έλληνες οδηγούς φορτηγών λόγω μη επίδειξης των απαιτούμενων παραστατικών εγγράφων.

II. ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

1. Εμπορικό Ισοζύγιο

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2011, ο όγκος των διμερών εμπορικών συναλλαγών, συνολικής αξίας €2.395,6 εκατ., κατέγραψε αύξηση κατά 18,0% σε σχέση με το 2010, έναντι αύξησης κατά 7,9% κατά το προηγούμενο έτος και μείωσης κατά 25,1% το 2009. Μετά την υποχώρηση κατά 22,6% το 2009 και την ανάκαμψη κατά 6,6% το 2010, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Βουλγαρία αυξήθηκαν, σε αξία, κατά 16,9%. στα €1.239,2 εκατ.

Με υψηλότερους ρυθμούς αύξησης (+19,2%) κινήθηκαν οι βουλγαρικές εξαγωγές προς την Ελλάδα, αξίας 1.156,4 εκατ. επιφέροντας ελαφρά μείωση του εμπορικού πλεονάσματος της χώρας μας. Το γεγονός ότι η σημαντική αυτή αύξηση των βουλγαρικών εξαγωγών λαμβάνει χώρα εν μέσω μιας συνολικής μείωσης των ελληνικών εισαγωγών της τάξης του 10,1% εξαιτίας της ύφεσης στην εσωτερική αγορά, αποδίδεται κατά κύριο λόγο στον μεγάλο αριθμό των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία, στο χαμηλό, λόγω γειτνίασης, μεταφορικό κόστος αλλά και στις ανταγωνιστικές τιμές των βουλγαρικών προϊόντων.

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία εξωτερικού εμπορίου του Εθνικού Στατιστικού Ινστιτούτου της Βουλγαρίας (NSI) δεν παρεκκλίνουν σημαντικά εκείνων της ΕΛΣΤΑΤ σχετικά με τον όγκο των διμερών συναλλαγών, που φέρουν στα €2.589,7 εκατ. (+14,2% σε σχέση με το 2010), παρουσιάζουν όμως ουσιώδη απομάκρυνση όσον αφορά τόσο στην αξία των βουλγαρικών εισαγωγών από την Ελλάδα (€1.164,3 εκατ.) όσο και εκείνη των βουλγαρικών εξαγωγών προς την Ελλάδα (€1.425,4 εκατ.). Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία του NSI για το 2011 και σε αντίθεση με τα αντίστοιχα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το ίδιο έτος, το εμπορικό ισοζύγιο εμφανίζεται πλεονασματικό για την Βουλγαρία κατά €261,1 εκατ. (έναντι πλεονάσματος €204,3 εκατ. το 2010).

Αναλυτικότερα, οι εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Βουλγαρίας κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2011, και η εξέλιξή τους σε σχέση με τα δύο προηγούμενα έτη, παρουσίασαν την εξής εικόνα :

Πίνακας 1 : Εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας – Βουλγαρίας (Αξία : εκατ. €)

	2009	2010	2011	Μεταβολή 2011/2010 %
Ελληνικές εξαγωγές προς Βουλγαρία	984,4	1.059,6	1.239,2	+16,9
Ελληνικές εισαγωγές από Βουλγαρία	873,8	969,5	1.156,4	+19,2
Ισοζύγιο	+110,6	+90,1	+82,8	
Όγκος εμπορίου	1.858,2	2.029,1	2.395,6	+18,0%
Όροι εμπορίου	1 : 1,12	1 : 1,09	1 : 1,07	

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ

Σύμφωνα με τα στοιχεία εξωτερικού εμπορίου της ΕΛΣΤΑΤ, οι εξαγωγές προς την Βουλγαρία συμμετείχαν με ποσοστό 5,5% στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών του 2011 έναντι 6,4% το 2010, στην δε γενική κατάταξη των ξένων αγοραστών ελληνικών προϊόντων η Βουλγαρία κατείχε την 5^η θέση έναντι της 4^{ης} των δύο προηγούμενων ετών. Στο εισαγωγικό εμπόριο, το μερίδιο συμμετοχής της Βουλγαρίας στο σύνολο των ελληνικών εισαγωγών διευρύνθηκε από 1,7% το 2009 και 2,0% το 2010 σε 2,6% το 2011, ενώ, παράλληλα, αναβαθμίστηκε η θέση της ως προμηθευτή της ελληνικής αγοράς από την 14^η το 2009 και 17^η το 2010, στην 12^η το 2011.

Τα αντίστοιχα στοιχεία του β/ Στατιστικού Ινστιτούτου (NSI) φέρουν την Ελλάδα στην πέμπτη θέση μεταξύ των προμηθευτών της βουλγαρικής αγοράς (μετά την Γερμανία, την Ιταλία, την Κίνα και την Ρουμανία) έναντι της τέταρτης θέσης που κατείχε τα δύο προηγούμενα έτη, με ποσοστό συμμετοχής 5,6% στο σύνολο των β/εισαγωγών του 2011 (έναντι 6,1% και 5,9% το 2009 και 2010, αντίστοιχα). Την πέμπτη επίσης θέση (μετά την Γερμανία, Ρουμανία, Τουρκία και Ιταλία) κατέχει η Ελλάδα, ως πελάτης των

β/προϊόντων, βάσει των ανωτέρω στοιχείων, έναντι της δεύτερης που κατείχε τα δύο προηγούμενα έτη.

Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το πρώτο τρίμηνο του 2012, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Βουλγαρία, αξίας €332,9 εκατ., σημείωσαν αύξηση κατά 16,6% (έναντι αύξησης κατά 27,3% κατά την αντίστοιχη χρονική περίοδο του 2011). Αντίθετα, οι βουλγαρικές εξαγωγές προς την Ελλάδα, αξίας €278,4 εκατ. – οι οποίες, κατά την τελευταία πενταετία και ειδικότερα το 2011 (+31,0%), είχαν αναπτύξει υψηλούς ρυθμούς αύξησης – κατέγραψαν μείωση της τάξης του 4,0%. Συνεπεία των ανωτέρω, ο μεν όγκος των διμερών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 6,2% (έναντι αύξησης 29,2% το 2011) στα €575,5 εκατ., το δε εμπορικό ισοζύγιο κατέλιπε πλεόνασμα για τη χώρα μας ύψους €54,5 εκατ., έναντι μικρού ελλείμματος €4,5 εκατ., κατά το αντίστοιχο τρίμηνο του περασμένου έτους.

2. Διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών

Όπως συνάγεται από την στατιστική ανάλυση των ελληνικών εξαγωγικών ροών προς την Βουλγαρία, η διάρθρωσή τους δεν παρουσιάζει φαινόμενα συγκέντρωσης σε ορισμένες κατηγορίες προϊόντων (συνήθως των παραδοσιακών), αλλά διαχέεται σε μια ευρύτατη γκάμα (περί τις 850 κατηγορίες), που, διαχρονικά, εμπλουτίζεται με νέα προϊόντα. Το γεγονός τούτο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η βουλγαρική αγορά **παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες απορρόφησης** της ελληνικής παραγωγής και εξαγωγικές ευκαιρίες για τις ελληνικές επιχειρήσεις. Οι κυριότεροι παράγοντες της απορροφητικότητας αυτής εντοπίζονται στον μεγάλο αριθμό των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία, στην πολιτισμική και γεωγραφική εγγύτητα, στον αυξανόμενο αριθμό των Βούλγαρων τουριστών που επισκέπτονται κατ' έτος την Ελλάδα αλλά και στο καλό όνομα που έχουν τα ελληνικά προϊόντα στην χώρα.

Στον πίνακα που ακολουθεί, παρατίθενται στατιστικά στοιχεία των ελληνικών εξαγωγών προς την Βουλγαρία, για τα έτη 2010 και 2011, σύμφωνα με την 3^η Αναθεωρημένη Τυποποιημένη Ταξινόμηση του Διεθνούς Εμπορίου (ΤΤΔΕ) :

Πίνακας 2 : Ελληνικές εξαγωγές κατά κατηγορία προϊόντων (Αξία : 000 €)

Κατηγορία	2010	2011	Μεταβολή 2011/2010 %
ΣΥΝΟΛΟ	1.049.266,6	1.239.206,1	+16,9
(6) Βιομηχανικά είδη ταξινομ. κυρίως κατά την πρώτη ύλη	247.963,8	302.689,9	+22,1
(0) Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	208.442,9	230.005,3	+10,3
(8) Διάφορα βιομηχανικά είδη	161.272,5	160,907,9	-0,3

(3) Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά κλπ.	109.991,6	135.335,6	+23,0
(5) Χημικά προϊόντα και συναφή	108.593,2	133.535,4	+23,0
(7) Μηχανήματα και υλικό μεταφορών	85.926,6	128.942,4	+50,1
(1) Ποτά και καπνός	52.687,1	62.830,8	+19,3
(2) Πρώτες ύλες μη εδώδιμες, εκτός από καύσιμα	38.911,3	55.333,6	+42,2
(4) Λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	34.938,1	28.113,0	-19,6
(9) Είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	539,6	1.512,6	+180,2

Πηγή :ΕΛΣΤΑΤ

Οι βασικές παρατηρήσεις που συνάγονται από τον ανωτέρω πίνακα, σχετικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ελληνικών εξαγωγών προς την Βουλγαρία, θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής :

- Αύξηση κατέγραψαν οι εξαγωγές σε όλες σχεδόν τις κατηγορίες προϊόντων και κυρίως στα μηχανήματα και το υλικό μεταφορών καθώς και στις πρώτες ύλες.
- Οι δύο πρώτες σε εξαγωγές κατηγορίες είναι των βιομηχανικών προϊόντων, οι οποίες, σωρευτικά, αντιπροσωπεύουν το 37,4% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών του 2011, έναντι 42,0% το 2009 και 39,0% το 2010.
- Θετική εξέλιξη συνιστά η σημαντική αύξηση των εξαγωγών στην κατηγορία των βιομηχανοποιημένων προϊόντων *έντασης τεχνολογίας* (χημικά, φάρμακα, ιατρικά είδη, πλαστικές ύλες κ.ά.), οι οποίες σημειώνουν σταθερή άνοδο κατά τα τελευταία έτη.

Η ανάλυση της εξαγωγικής συμπεριφοράς των επιμέρους κυριότερων κατηγοριών οδηγεί στα εξής συμπεράσματα :

- Η αύξηση κατά 22,1% (έναντι μείωσης 4,1% το 2010) στην κατηγορία των *βιομηχανικών ειδών ταξινομημένων κατά πρώτη ύλη* αποδίδεται κατά κύριο λόγο στην άνοδο κατά 117,6% των εξαγωγών χαλκού και τεχνουργημάτων από χαλκό (€70,3 εκατ.) και κατά 44,5% των εξαγωγών χυτοσίδηρου, σιδήρου και χάλυβα, αξίας €77,6 εκατ. Σημειώνεται ότι οι εξαγωγές των δύο ανωτέρω κατηγοριών αντιπροσωπεύουν το 12,0% περίπου των συνολικών ελληνικών εξαγωγών προς την Βουλγαρία (έναντι 8,2% το 2010).
- Οι εξαγωγές στην δεύτερη, σε αξία, κατηγορία των *τροφίμων* (συμμετοχή στο σύνολο 18,6% έναντι 20,0% το 2010), μετά τη σημαντική αύξηση κατά 45,6%

του περασμένου έτους, κινήθηκαν ανοδικά και το 2011 αν και με μικρότερους ρυθμούς αύξησης (+10,3%). Στις θετικές εξαγωγικές επιδόσεις της εν λόγω κατηγορίας συνέβαλαν κυρίως οι υποκατηγορίες των παρασκευασμάτων κρεάτων και ψαριών (+106,4%), των φρέσκων λαχανικών (+57,4%), των γαλακτοκομικών προϊόντων (+43,0%), των παρασκευασμάτων λαχανικών και φρούτων (+19,7%), των ψαριών και θαλασσινών (+19,2%), ενώ μικρή, σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, ήταν η αύξηση των εξαγωγών φρέσκων φρούτων (+2,8%). Αντίθετα, οι εξαγωγές ζαχαρωδών παρασκευασμάτων, οι οποίες συμμετέχουν με ποσοστό 28,0% στις εξαγωγές της εν λόγω κατηγορίας και, το 2010, είχαν υπερδιπλασιασθεί σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σημείωσαν μείωση κατά 17,5%.

- Στην κατηγορία των διαφόρων βιομηχανικών ειδών, οι εξαγωγές στην βασική υποκατηγορία των πλεκτών ενδυμάτων και συμπληρωμάτων ένδυσης, αξίας €52,178 εκατ., σημείωσαν νέα σημαντική υποχώρηση κατά 20,4% σε σχέση με το προηγούμενο έτος (-4,7%). Σε αντιδιαστολή, αύξηση κατέγραψαν οι εξαγωγών των πλεκτών υφασμάτων κατά 11,7%, καθώς και των λοιπών ενδυμάτων και συμπλ/μάτων ένδυσης (+9,8%) και των υποδημάτων (+11,0%). Ιδιαίτερα θετικές εξάλλου ήταν οι εξαγωγικές επιδόσεις τόσο των επίπλων (+25,7%) όσο και των παιχνιδιών (+22,6%), δύο κλάδων που, όπως έχουμε επισημάνει σε σχετικές έρευνες αγοράς του Γραφείου μας, παρουσιάζουν πολύ καλές προοπτικές στην βουλγαρική αγορά.
- Στις κατεξοχήν έντασης τεχνολογίας κατηγορίες των χημικών και συναφών προϊόντων και μηχανημάτων και υλικού μεταφορών σημειώθηκε αύξηση, αντίστοιχα κατά 23,0% (έναντι +12,8% το 2010) και κατά 50,1% (έναντι μείωσης 4,8% το 2010). Η άνοδος στα χημικά προήλθε κυρίως από την κατά 86,1% αύξηση των εξαγωγών λιπασμάτων – οι οποίες το 2010 είχαν υπερδιπλασιασθεί – καθώς και των φαρμακευτικών προϊόντων (+50,4%) και των πλαστικών (+17,0%), τα οποία συμμετέχουν με ποσοστό 64,1% στην εν λόγω κατηγορία και 7,0% στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών προς την Βουλγαρία.
- Στις λοιπές κατηγορίες προϊόντων, οι εξαγωγές στις πρώτες ύλες παρουσίασαν σημαντική άνοδο κατά 42,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, παρόλο που, και το 2011, συνεχίστηκαν οι καθοδικές τάσεις στην κυριότερη υποκατηγορία του βάμβακος (-22,8% έναντι - 9,9% του προηγούμενου έτους). Ανοδικά επίσης κινήθηκαν και οι εξαγωγές στη κατηγορία των ποτών και καπνού κατά 2,8% και 21,7%, αντίστοιχα, ενώ στα λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης σημειώθηκε μεν μείωση κατά 19,6% σε σχέση με το 2010, πλην όμως οι εξαγωγές ελαιολάδου, συνεχίζοντας τις εντυπωσιακές επιδόσεις τους της τελευταίας πενταετίας, κατέγραψαν αύξηση κατά 34,3%.

3. Διάρθρωση βουλγαρικών εξαγωγών προς Ελλάδα

Στις βουλγαρικές εξαγωγές κυριαρχούν τα βιομηχανικά είδη (40,7% στο σύνολο έναντι 44,8% το 2010), με κυριότερα εξαγόμενα προϊόντα τα έτοιμα ενδύματα, που

παρουσιάζουν συνεχή μείωση κατά τα τελευταία χρόνια (-10,0% το 2011), καθώς και τα προϊόντα χαλκού, που σημείωσαν αύξηση κατά 35,4% σε σχέση με το 2010. Στην δεύτερη, σε αξία, κατηγορία των *τροφίμων*, οι εξαγωγές σημείωσαν αύξηση κατά 25,6%, στην οποία συνέβαλαν οι κυριότερες υποκατηγορίες των δημητριακών (+46,6), των γαλακτοκομικών (+26,9%) και των κρεάτων και προϊόντων κρέατος (+7,7%). Σημειώνεται ότι το εμπορικό ισοζύγιο τροφίμων, παραδοσιακά πλεονασματικό για την χώρα μας μέχρι πρότινος, μεταστράφηκε σε πλεονασματικό για την Βουλγαρία το 2011.

Σημαντική επίσης αύξηση (+67,4%) σημείωσαν οι β/εξαγωγές στην κατηγορία των *ορυκτών και καυσίμων* παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας προς την χώρα μας σημείωσε μείωση κατά 18,6% , έναντι μείωσης κατά 26,1% το 2010. Το ίδιο ανοδικά κινήθηκαν και οι εξαγωγές στην κατηγορία των *ποτών και καπνού* με αυξήσεις 65,7% και 56,4%, αντίστοιχα. Μικρή υποχώρηση κατά 3,3% κατέγραψαν οι εξαγωγές των *πρώτων υλών*, οι οποίες είχαν σημειώσει εντυπωσιακή αύξηση κατά 70,0% το προηγούμενο έτος. Η κυριότερη εδώ υποκατηγορία της ξυλείας και προϊόντων από ξύλο παρουσίασε μικρή αύξηση κατά 4,2% (έναντι +29,8% το 2010) ενώ σημαντική αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές προϊόντων από χαρτί (+67,2%).

Στον επόμενο πίνακα, παρατίθενται στατιστικά στοιχεία των βουλγαρικών εξαγωγών προς την Ελλάδα, για τα έτη 2010 και 2011, σύμφωνα με την 3^η Αναθεωρημένη Τυποποιημένη Ταξινόμηση του Διεθνούς Εμπορίου (ΤΤΔΕ):

Πίνακας 3 : Βουλγαρικές εξαγωγές κατά κατηγορία προϊόντων (Αξία : 000 €)

Κατηγορία	2010	2011	Μεταβολή 2011 /10 %
ΣΥΝΟΛΟ	957.318,1	1.156.381,6	+19,2
(6) Βιομηχανικά είδη ταξινομ. κυρίως κατά την πρώτη ύλη	234.788,8	284.524,5	+21,2
(0) Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	188.086,2	236.166,7	+25,6
8) Διάφορα βιομηχανικά είδη	194.836,0	186.218,6	-4,4
(3) Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά κ.ά.	80.061,7	134.011,4	+67,4
(2) Πρώτες ύλες μη εδωδιμες, εκτός από καύσιμα	99.221,3	95.928,3	-3,3
(7) Μηχανήματα και υλικό μεταφορών	54.409,2	69.582,6	+27,9
(5) Χημικά προϊόντα και συναφή	47.793,4	62.094,4	+29,9

(1) Ποτά και καπνός	32.285,3	50.259,4	+55,7
(4) Λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	25.836,1	37.509,6	+45,2

Πηγή :ΕΛΣΤΑΤ

Στο Παράρτημα ΙΙΙ παρατίθενται αναλυτικά στατιστικά στοιχεία (ΕΣΥΕ) των διμερών εμπορικών συναλλαγών για τα έτη 2010 και 2011, σε 2ψήφια κατάταξη Συνδυασμένης Ονοματολογίας.

ΙΙΙ. ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Τράπεζας Βουλγαρίας (BNB), το 2011 καταγράφηκαν καθαρές εκροές ελληνικών επενδυτικών κεφαλαίων της τάξης των €300.000, που προήλθαν από τις εκροές ύψους €55,0 εκατ. του πρώτου τριμήνου του έτους, οι οποίες δεν καλύφθηκαν από τις εισροές επενδυτικών κεφαλαίων των επομένων τριμήνων συνολικής αξίας €51,7 εκατ. Βάσει προσωρινών στοιχείων της BNB για το πρώτο πεντάμηνο 2012, καταγράφηκαν νέες εκροές ελληνικών κεφαλαίων αξίας €62,6 εκατ.

Ο πίνακας που ακολουθεί καταγράφει τις διακυμάνσεις που παρουσίασε η εξέλιξη των ελληνικών επενδύσεων κατά την διάρκεια του 2011, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα χρονικά διαστήματα (τρίμηνα) των τριών προηγούμενων ετών :

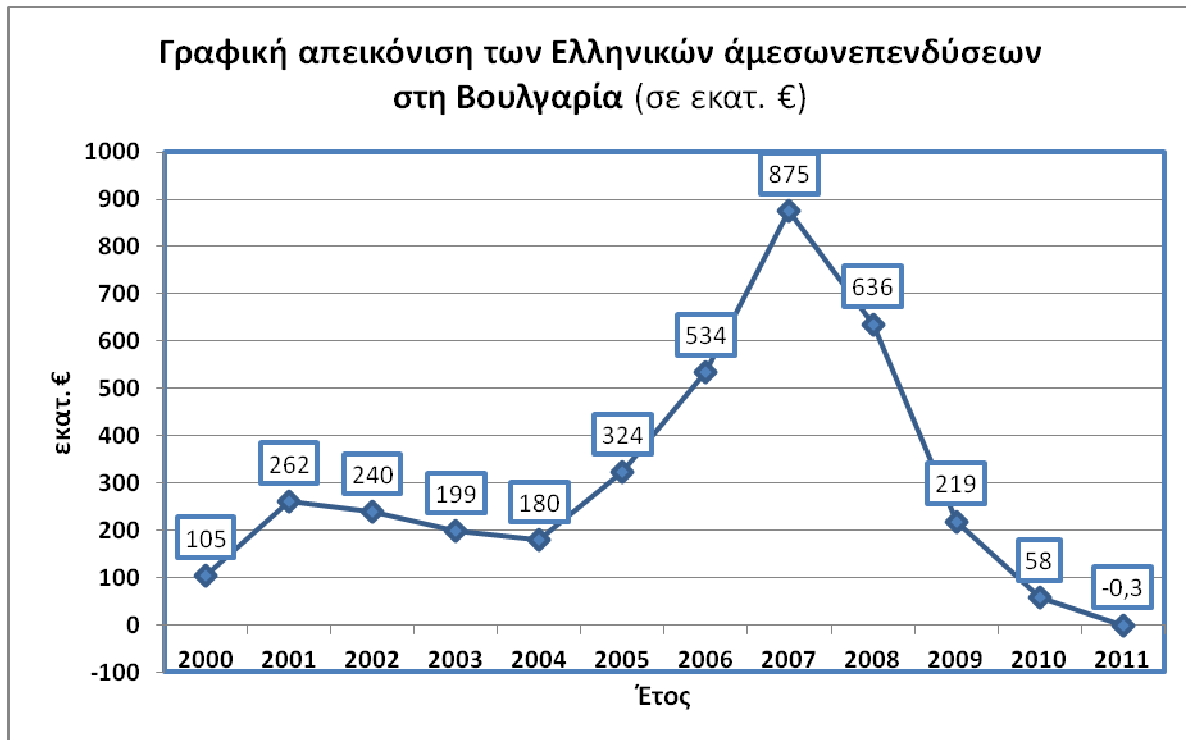
Πίνακας 4 : Εξέλιξη ελληνικών επενδύσεων ανά τρίμηνα (Αξία : εκατ.€)

	2008	2009	2010	2011
T1	79,4	45,2	13,7	-55,0
T2	218,0	99,2	35,7	25,1
T3	114,8	2,9	51,1	12,5
T4	-19,9	71,3	59,8	17,1
ΣΥΝΟΛΟ	392,3	218,6	160,3	-0,300

Πηγή : Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο Βουλγαρίας (NSI)

Στη γενική κατάταξη των ξένων επενδυτών στην Βουλγαρία του 2011, η Ελλάδα διατηρεί την τρίτη θέση, μετά την Αυστρία και Ολλανδία, με άμεσες επενδύσεις ύψους € 2,8 δισεκ. και συμμετοχή στο σύνολο των άμεσων ξένων επενδύσεων στη χώρα 7,7%, έναντι 8,7% και 6,8% το 2010 και 2009, αντίστοιχα. Όπως, όμως ήδη αναφέραμε, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Invest Bulgaria (κρατικής υπηρεσίας για τις επενδύσεις), **η Ελλάδα είναι δεύτερη, μετά τη Ρωσία**, σε άμεσες επενδύσεις στην χώρα, αφού ένα σημαντικό μέρος των εισροών επενδυτικών κεφαλαίων ελληνικών

επιχειρήσεων προέρχεται κυρίως από το Λουξεμβούργο και την Κύπρο και, κατά δεύτερο λόγο, από την Ολλανδία (όπου αυτές είναι εγκατεστημένες για φορολογικούς λόγους).

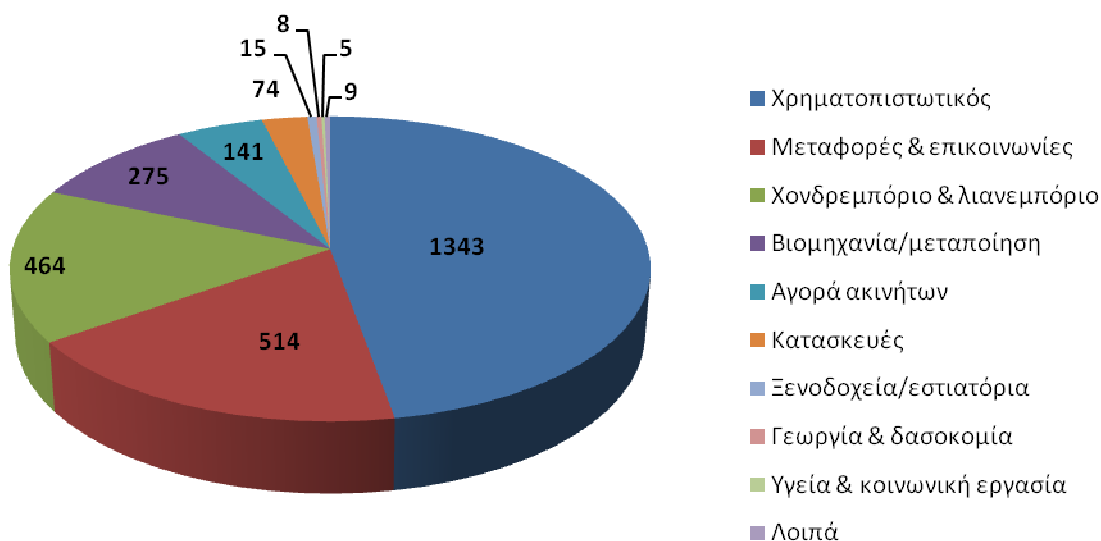

Πηγή : Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Όπως συνάγεται από το ανωτέρω γράφημα, η επενδυτική δραστηριότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία γνώρισε μεγάλη ώθηση από το 2000 και, ύστερα από μία προσωρινή υποχώρηση κατά την διετία 2002–2004, έφθασε σε ύψος ρεκόρ το 2007 για να υποχωρήσει εκ νέου το 2008 υπό το κράτος της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Σύμφωνα δε με το επόμενο γράφημα παρατηρείται **μία ευρεία διασπορά των ελληνικών επενδύσεων** σε διάφορους τομείς, με σημαντικότερο τον χρηματοπιστωτικό (με τους πέντε τραπεζικούς ομίλους: Εθνική, Alpha Bank, Eurobank, Πειραιώς και Εμπορική), που αντιπροσωπεύει, σε αξία, σχεδόν το ήμισυ των συνολικών ελληνικών επενδύσεων στην Βουλγαρία. Σημειώνεται ότι οι ελληνικές τράπεζες συμμετέχουν με 30% στο συνολικό τραπεζικό ενεργητικό, με 20% στο σύνολο των χορηγήσεων και άνω του 30% στο σύνολο των καταθέσεων στην χώρα. Σημαντική δραστηριότητα επίσης έχουν αναπτύξει οι ελληνικές επιχειρήσεις στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (Globul – Cosmote), στον βιομηχανικό, με κυριότερους εκπρόσωπους την STOMANA (ΒΙΟΧΑΛΚΟ), τον TITAN, την BELOVO PAPER MILL (Χαρτοβιομηχανία Θράκης) κ.ά., καθώς και στον κατασκευαστικό (ΤΕΡΝΑ, ΑΚΤΩΡ), τον ενεργειακό (ΤΕΡΝΑ ENERGY) και τις υπηρεσίες (ICAP).

Ελληνικές άμεσες επενδύσεις στην Βουλγαρία ανά τομέα
(Αξία: Εκατ €)

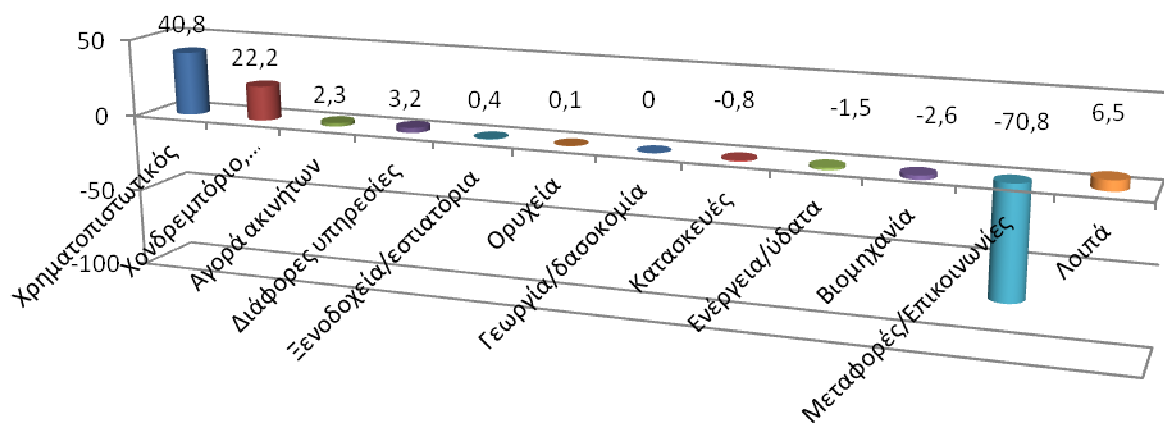

Πηγή : Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Κατά τομέα δραστηριοτήτων, οι μεγαλύτερες εισροές κεφαλαίων, κατά το 2011 καταγράφονται στον χρηματοπιστωτικό (συμμετοχή 46% στο σύνολο των ελληνικών επενδύσεων) και στο χονδρεμπόριο, ενώ σημαντικές εκροές σημειώθηκαν στις μεταφορές/επικοινωνίες.

Ελληνικές άμεσες επενδύσεις στην Βουλγαρία
(εισροές & εκροές κατά τομέα το 2011)

Αξία: Εκατ. €

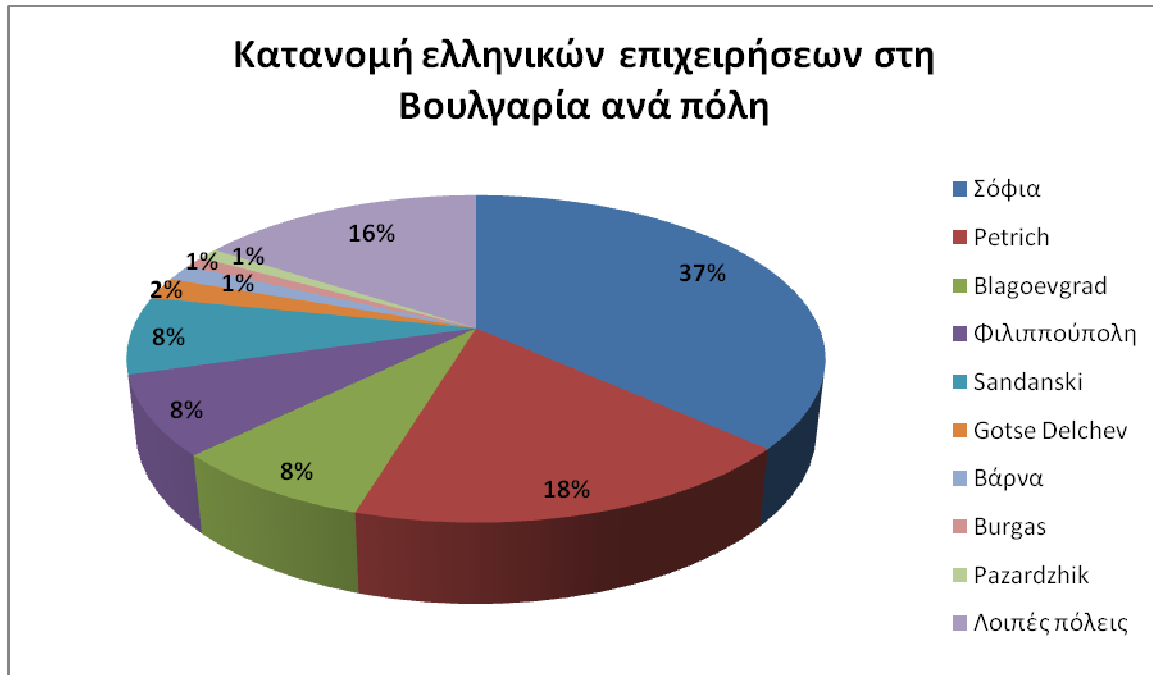

Πηγή : Κεντρική Τράπεζα Βουλγαρίας (BNB)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του β/Υπουργείου Δικαιοσύνης (Εμπορικό Μητρώο), οι εγγεγραμμένες εταιρείες με ελληνική συμμετοχή προσεγγίζουν πλέον τις 6.000. Εξ αυτών, οι ενεργές και με πραγματική εμπορική δραστηριότητα υπολογίζονται σε 1000 με 1.200 (στο Γραφείο μας έχουν γνωστοποιήσει την παρουσία τους στη Βουλγαρία 570 εταιρείες ελληνικών συμφερόντων). Ως προς τον ακριβή αριθμό των νέων επιχειρήσεων με ελληνική συμμετοχή, που ενεγράφησαν για πρώτη φορά το 2011 ασφαλή στατιστικά στοιχεία δεν μπορούν να εξαχθούν. Με δεδομένο, όμως, ότι την ίδια περίοδο πέρυσι το Εμπορικό Μητρώο εκτιμούσε τον αριθμό των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων σε λίγο πάνω από 4.000, προκύπτει ότι οι εταιρείες με ελληνική συμμετοχή που ιδρύθηκαν (όχι κατ' ανάγκη με πραγματικό σκοπό την εμπορική δραστηριότητα, όπως θα διαφανεί παρακάτω) υπολογίζονται από 1200 έως 1700.

Τους υπολογισμούς αυτούς φαίνεται να επιβεβαιώνουν πρόσφατα στατιστικά στοιχεία της β/Εθνικής Υπηρεσίας Εσόδων (Bulgarian National Revenue Agency), βάσει των οποίων ο αριθμός των επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων, που υπέβαλαν φορολογική δήλωση το 2011 ήταν περίπου 3.800, αυξημένος κατά 84% σε σχέση με το 2010 (οπότε υπέβαλαν φορολογική δήλωση 2.072 επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων) και κατά 691% σε σχέση με το 2006.

Οι περισσότερες από τις εταιρείες με ελληνική συμμετοχή (περίπου 2.200 ή το 37% του συνόλου των αμιγώς ελληνικών συμφερόντων επιχειρήσεων στην Βουλγαρία) είναι εγκατεστημένες στην Σόφια. Περίπου ο ίδιος αριθμός εταιρειών (2.100) είναι εγκατεστημένες σε 3 πόλεις πλησίον των ελληνικών συνόρων: στο Petrich περίπου 1100 εταιρείες (18% του συνόλου), στο Blagoevgrad περίπου 500 εταιρείες (8% του συνόλου) και στο Sandanski 460 εταιρείες (7,5%). Η Φιλιπούπολη συγκεντρώνει περίπου 470 εταιρείες ελληνικών συμφερόντων (περίπου 8% επί του συνόλου) και η έτερη μεγάλη βουλγαρική πόλη, η Βάρνα, 100 εταιρείες (2%). Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι πολλές από τις εν λόγω εταιρείες ιδρύθηκαν στην Βουλγαρία με μοναδικό σκοπό την αγορά ακινήτου ή αυτοκινήτου και όχι απαραίτητα την μετεγκατάσταση της παραγωγικής δραστηριότητάς τους από την Ελλάδα.

Πηγή: Βουλγαρικό Εμπορικό Μητρώο (επεξεργασία στοιχείων από Γραφείο ΟΕΥ Σόφιας)

Εκτιμήσεις από βουλγαρικής πλευράς φέρουν σαν κυριότερους λόγους της αυξημένης προτίμησης της Βουλγαρίας, ως επενδυτικού προορισμού, εκ μέρους ελληνικών αλλά και ρουμανικών επιχειρήσεων (περίπου 350 ρουμανικές επιχειρήσεις ιδρύθηκαν το 2011 έναντι μόλις 33 το 2006, ενώ ο αριθμός των ρουμανικών εταιρειών που υπέβαλαν φορολογική δήλωση το 2011 αυξήθηκαν κατά 50% σε σχέση με το προηγούμενο έτος), την χαμηλή φορολογία, το φθηνότερο εργατικό κόστος, τα χαμηλότερα ενοίκια και μεταφορικές υπηρεσίες αλλά συγχρόνως και το σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον της χώρας.

Σε κάθε δε περίπτωση, και όταν ακόμη οι επιχειρήσεις αυτές ασκούν πραγματική εμπορική και παραγωγική δραστηριότητα, πρόκειται στη συντριπτική τους πλειοψηφία για μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που λόγω του περιορισμένου μεγέθους τους δεν ασκούν ιδιαίτερη επιρροή στη συνολική εικόνα των ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία. Άλλωστε, όπως ήδη διαπιστώσαμε, παρά τον αυξημένο αριθμό νέων εταιρειών με ελληνική συμμετοχή, οι συνολικές ελληνικές επενδυτικές ροές στη Βουλγαρία το 2011 σημείωσαν ελαφρά κάμψη.

Η σημαντικότερη ελληνική επένδυση, που υλοποιήθηκε στην Βουλγαρία το 2011, ήταν η δημιουργία του πρώτου καταστήματος IKEA, στην Σόφια, που ελέγχει και διαχειρίζεται ο όμιλος Φουρλή και η οποία μάλιστα βραβεύτηκε ως «η επένδυση της χρονιάς» στο πλαίσιο των Forbes Business Awards στην Βουλγαρία. Ο ίδιος εξάλλου όμιλος συμμετέχει, με την εταιρεία Danaos Development (του εφοπλιστή Ι. Κούτρα), σε επενδυτικό σχήμα, το οποίο κατασκευάζει, σε ιδιόκτητο ακίνητο πλησίον του IKEA, το μεγαλύτερο, όπως αναμένεται, εμπορικό κέντρο στην Βουλγαρία, το Sofia Ring Mall, (μεικτής) επιφάνειας 172.000 μ². Το εν λόγω εμπορικό κέντρο, για το οποίο θα επενδυθούν περί τα €130,0 εκατ., αναμένεται να αποπερατωθεί το φθινόπωρο του 2013 και θα φιλοξενεί περί τα 200 καταστήματα. Σημειώνεται ότι στην κατασκευή τόσο του IKEA όσο και του υπό κατασκευήν εμπορικού κέντρου οφείλεται η επιτάχυνση της

υλοποίησης σημαντικών έργων στην περιοχή, με κυριότερο τον περιφερειακό δρόμο της Σόφιας.

Έντονη εξάλλου κινητικότητα παρουσίασαν, κατά το 2011, ορισμένες από τις μεγάλες επιχειρήσεις ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία, είτε με επανεπενδύσεις είτε με επέκταση των δραστηριοτήτων τους. Ενδεικτικά αναφέρεται η περίπτωση του ομίλου της ΓΕΚ Τέρνα, ο οποίος υπέγραψε σύμβαση έργου με το βουλγαρικό Δημόσιο για την μελέτη και κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων, συμπεριλαμβανομένης και της ηλεκτροκίνησης μεταξύ των σταθμών Dimitrograd-Harmanli, συνολικού προϋπολογισμού €69,5 εκατ. Ο ίδιος όμιλος εξάλλου έχει υποβάλει αίτηση, μέσω της θυγατρικής του GR Energy, για την κατασκευή μεγάλου αιολικού πάρκου, στην περιοχή Gulyantsi. Μία άλλη μεγάλη κατασκευαστική εταιρεία που έχει να επιδείξει σημαντικό έργο στην Βουλγαρία, η ΑΚΤΩΡ ΑΤΕ ανέλαβε, πρόσφατα, την κατασκευή του τμήματος Lot-4 του αυτοκινητόδρομου Struma (που συνδέει την Βουλγαρία με την Ελλάδα), συνολικού προϋπολογισμού €28,7 εκατ. (χωρίς το ΦΠΑ).

Επίσης, το επενδυτικό πρόγραμμα, ύψους €25,0 εκατ., της ΕΚΟ Bulgaria, θυγατρικής του ομίλου των ΕΛΠΕ, προβλέπει την διεύρυνση, έως το 2015, του δικτύου της και την επέκταση της υποδομής αποθήκευσης καυσίμων με την δημιουργία δεξαμενών υγρών καυσίμων χωρητικότητας 40.000 μ³. Σημειώνεται ότι η ΕΚΟ Bulgaria δραστηριοποιείται από το 2002 στην βουλγαρική αγορά και έχει αναπτύξει δίκτυο με 82 πρατήρια καυσίμων που αντιπροσωπεύουν το 11.0% περίπου της εγχώριας αγοράς. Τέλος, η ελληνική επιχείρηση λιανικής πώλησης παιχνιδιών JUMBO, η οποία δραστηριοποιείται με επιτυχία στην εδώ αγορά κατά την τελευταία τριετία, ολοκλήρωσε το επενδυτικό της πρόγραμμα με την προσθήκη νέου καταστήματος στην πόλη Varna και τη λειτουργία του νέου ιδιόκτητου υπερκαταστήματός της στο Burgas, συνολικής επιφάνειας 12.000 μ².

IV. ΕΣΟΑΒ

Στις 23.10.2007 κυρώθηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο η παράταση, για μία πενταετία (2007-2011), της ισχύος της διμερούς Συμφωνίας Αναπτυξιακής Συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας, στο πλαίσιο του ΕΣΟΑΒ, βάσει της οποίας το διαθέσιμο ποσό για την χώρα ύψους €54,29 εκατ. αφορούσε κατά 79,0% σε δημόσια έργα, κατά 20,0% σε ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις και κατά 1,0% στα λεγόμενα μικρά έργα. Με το νόμο 4033/2011 παρατάθηκε εκ νέου η χρονική περίοδος για την ολοκλήρωση των εν εξελίξει έργων του ΕΣΟΑΒ έως τις 31.12.2020.

1. Δημόσιες Επενδύσεις: κατά τη 12^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΣΟΑΒ (24.11.06) εγκρίθηκαν :

- εξοπλισμός χειρουργικής μονάδας περιφερειακού νοσοκομείου στην πόλη Κύρτζαλι, συνολικού κόστους €918.420, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €734.736,36
- ιατρικός εξοπλισμός για το περιφερειακό νοσοκομείο θεραπείας ογκολογικών νοσημάτων Βράτσα συνολικού κόστους €175.000, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €157.500

- δημιουργία περιφερειακής κλινικής θεραπείας ογκολογικών νοσημάτων στην πόλη Σμόλυαν, συνολικού κόστους €1.425.884, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €1.140.707 .
- δίκτυο οπτικών ινών υψηλών ταχυτήτων/διασύνδεση πανεπιστημιακών κοινοτήτων «SeeLight Program», συνολικού κόστους €6.028.451 , με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ €4.822.760,80 .

Μετά την διενέργεια διεθνών μειοδοτικών διαγωνισμών και την επιλογή αναδόχου, οι συμβάσεις προμηθειών για τα τρία ως άνω νοσοκομεία υπεγράφησαν στις 24.03.2009 και, στη συνέχεια, εκταμιεύθηκαν οι προβλεπόμενες σε αυτές προκαταβολές (20%) και ενδιάμεσες πληρωμές (70%) της συμμετοχής ΕΣΟΑΒ, συνολικής αξίας €1.751.290,57 ή 90% της συμμετοχής ΕΣΟΑΒ. Αναφορικά με το SeeLight Program, έχει καταβληθεί προκαταβολή €952.000 που αντιστοιχεί στο 19,74% της συμμετοχής του ΕΣΟΑΒ .

2. Ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις: για την επιχορήγησή τους έχουν εγκριθεί 14 αιτήσεις, συνολικού ύψους €35.909.542 εκ των οποίων οι δέκα έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Με την έγκριση των αιτήσεων αυτών, το συνολικό ύψος των επιχορηγήσεων για ιδιωτικές επενδύσεις ανήλθε σε €10.765.361. Ως εκ τούτου το ποσοστό απορρόφησης του συνολικού διαθέσιμου ποσού για επιχορήγηση ιδιωτικών επενδύσεων στη Βουλγαρία, στο πλαίσιο ΕΣΟΑΒ, ανέρχεται σε 99,1%, με υπόλοιπο αδιάθετο ποσό για επιχορήγηση ιδιωτικών επενδύσεων €92.639. Οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται με την υλοποίηση των ανωτέρω επενδύσεων ανέρχονται σε 1.961 (εκ των οποίων 334 εποχικές).

3. Ταμείο Μικρών Έργων: στο πλαίσιο του ΤΜΕ, έχει εγκριθεί, μέχρι σήμερα, ποσό €247.820,40, δηλαδή ποσοστό 46,6% του συνολικού διαθέσιμου ποσού των €542.900 για έξι μικρά έργα, εκ των οποίων έχουν ολοκληρωθεί τα πέντε.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

- Η Βουλγαρία αποτέλεσε έναν από τους **πρώτους επενδυτικούς στόχους και προορισμούς**, αρχικά μικρομεσαίων και στη συνέχεια μεγάλων αλλά και πολυεθνικών ελληνικών επιχειρήσεων, των οποίων η σταδιακή ανάπτυξη και επέκταση στην β/αγορά διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης της χώρας ενώ, παράλληλα, επέφερε **πολλαπλασιαστικές θετικές επιπτώσεις** στη ελληνική οικονομία : δυναμική ώθηση στις εξαγωγές, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας, συμβολή στην ανάδειξη της Ελλάδας σε χώρα εκροής επενδυτικών κεφαλαίων.
- Η σημαντική οικονομική παρουσία της Ελλάδας στην Βουλγαρία αποτυπώνεται:

1. στο ύψος των ελληνικών ΑΞΕ που προσεγγίζουν τα €3 δισεκ. και καταλαμβάνουν την τρίτη θέση στο σύνολο των ξένων επενδύσεων στη χώρα, καλύπτοντας ένα ευρύτατο φάσμα οικονομικής δραστηριότητας,
 2. στη δημιουργία άνω των 100.000 θέσεων εργασίας,
 3. στη σημαντική τεχνική βοήθεια προς την Βουλγαρία,
 4. στα έσοδα από τον τουρισμό (η Ελλάδα κατέχει την δεύτερη θέση, μετά την Ρουμανία, με 1,0 εκατ. περίπου τουρίστες το 2011) καθώς και τα εμβάσματα των Βούλγαρων εργαζόμενων στην Ελλάδα.
- Το αβέβαιο και ασταθές περιβάλλον που δημιούργησε η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τα οικονομικά αποτελέσματα των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Βουλγαρία. Ωστόσο, το γεγονός ότι η πλειονότητα των εν λόγω επιχειρήσεων έχει ήδη εδραιώσει την θέση της στην εγχώρια αγορά χάρη στις μονιμότερες σχέσεις συνεργασίας που έχει αναπτύξει και τον **μακροχρόνιο οικονομικό σχεδιασμό** στον οποίο έχει στηριχθεί, λειτουργεί ως εν δυνάμει αντίβαρο στην παρούσα δυσμενή συγκυρία. Η αναδιάταξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων, η ενσωμάτωση στην παραγωγή προηγμένης τεχνολογίας, οι επενδύσεις σε γνώση και καινοτομία θα αποτελέσουν τα **βασικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα** για τις ελληνικές επιχειρήσεις και θα καθορίσουν την μελλοντική εξέλιξή τους στη χώρα.
 - Οι τομείς που προσφέρονται για περαιτέρω ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων είναι ο ενεργειακός τομέας, ο τουρισμός, οι κατασκευές, οι μεταφορές, οι τηλεπικοινωνίες, οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις και η συνεργασία σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από Διεθνείς Οργανισμούς.
 - Η Βουλγαρία είναι **σημαντικός εμπορικός εταίρος** της Ελλάδας απορροφώντας το 5,5% των ελληνικών εξαγωγών και κατέχοντας την 5^η θέση στην κατάταξη των αγοραστών ελληνικών προϊόντων. Σύμφωνα με τα β/στατιστικά στοιχεία, η Ελλάδα αποτελεί τον 5^ο κατά σειρά πελάτη της Βουλγαρίας, απορροφώντας το 7% των εξαγωγών της. Ο όγκος του διμερούς εμπορίου καταγράφει συνεχή και σταθερή αύξηση, η δε Βουλγαρία συγκαταλέγεται μεταξύ των (λίγων) χωρών, με τις οποίες η Ελλάδα διατηρεί (ακόμη) θετικό εμπορικό ισοζύγιο (βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ).
 - Ο εντεινόμενος ανταγωνισμός στην β/αγορά σε συνδυασμό με τη σταδιακή βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και τη συνακόλουθη διαφοροποίηση των αναγκών των Βούλγαρων καταναλωτών καθιστούν αναγκαία την υιοθέτηση πρακτικών βελτίωσης της εικόνας και **της ανταγωνιστικότητας** των ελληνικών προϊόντων μέσω του γνωστού τρίπτυχου: επώνυμο προϊόν (brand name), εξελίξιμη ποιότητα – καινοτομία, σύγχρονες μέθοδοι μάρκετινγκ. Οι προτεινόμενες ενέργειες για την ενίσχυση των ελληνικών εξαγωγών και,

επομένως την διατήρηση του θετικού ισοζυγίου, προϋποθέτοντας εκτεταμένη εμπλοκή και συνεργασία κράτους, εξειδικευμένων φορέων και επιχειρήσεων, θα μπορούσαν, ενδεικτικά, να συνοψισθούν ως εξής :

- προώθηση προϊόντων, τα οποία ενσωματώνουν νέες μεθόδους παραγωγής, προηγμένη τεχνολογία και, φυσικά, υψηλή προστιθέμενη αξία και τα οποία αναβαθμίζουν, ποιοτικά, την δομή των ελληνικών εξαγωγών και, επομένως, την ανταγωνιστικότητά τους,
- προβολή με έμφαση στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά επώνυμων προϊόντων και ανάδειξη του συγκριτικού πλεονεκτημάτος τους – έκδοση προωθητικών εντύπων στην βουλγαρική γλώσσα – διαφήμιση μέσω billboards σε κεντρικά σημεία των μεγαλύτερων β/πόλεων,
- διοργάνωση επισκέψεων σημαντικών Βούλγαρων αγοραστών σε επιλεγμένες ελληνικές βιομηχανικές μονάδες,
- συμμετοχή ελληνικών εταιρειών στις Διεθνείς Κλαδικές Εκθέσεις της Βουλγαρίας (επισυνάπτεται κατάλογος),
- διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών στην Βουλγαρία,
- ενθάρρυνση της σύμπληξης συστάδων – συσπειρώσεων (clusters) εξαγωγικών επιχειρήσεων, που συνιστά μια νέα κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής, με απώτερο στόχο την αναβάθμιση της εθνικής ανταγωνιστικότητας,
- διοργάνωση ενημερωτικών ημερίδων και συναφών εκδηλώσεων με την παρουσίαση επιλεγμένων κλάδων της ελληνικής οικονομίας.

Στις τελευταίες εντάσσονται και οι εκδηλώσεις που διοργανώνει το Γραφείο Οικον. & Εμπορ. Υποθέσεων Σόφιας, στο πλαίσιο «των εκδηλώσεων προς τιμή των οικονομικών συνεργατών των ελληνικών επιχειρήσεων στην Βουλγαρία». Τα τέσσερα προηγούμενα χρόνια, οι διοργανωθείσες, με επιτυχία, εκδηλώσεις είχαν σαν θέμα τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Σόφια, 2008), τα προϊόντα θαλασσοκαλλιέργειας (Σόφια και Βάρνα, 2009), και τον ρόλο των εταιρειών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στην ανάπτυξη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Σόφια 2010) ενώ η περσινή εκδήλωση ήταν αφιερωμένη στα προϊόντα βιολογικής γεωργίας και πλαισιώθηκε από επιχειρηματική αποστολή εκπροσώπων του κλάδου, σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Bio Hellas.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ*

I. Προϋποθέσεις για την ίδρυση εταιρείας στην Βουλγαρία

Σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, αλλοδαποί υπήκοοι μπορούν να κατέχουν έως και το 100% του κεφαλαίου μιας βουλγαρικής εταιρείας. Η διαδικασία για την ίδρυση εταιρείας είναι απλή και περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

- ✚ Καταχώρηση της εταιρείας στο εμπορικό μητρώο (χωρίς να απαιτείται πλέον δικαστική απόφαση), σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει για κάθε τύπο εταιρείας ο Νόμος για τις Εμπορικές Εγγραφές (Commercial Register Act) του 2008. Το καταστατικό, το οποίο εγκρίνεται πριν από την εγγραφή της εταιρείας, πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίνονται υποχρεωτικά για την συγκεκριμένη μορφή εταιρείας, σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο. Το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση όλων των διαδικασιών μέχρι την τελική εγγραφή της εταιρείας στο μητρώο υπολογίζεται σε περίπου 1 μήνα.
- ✚ Μετά την one-stop εγγραφή στο εμπορικό μητρώο, η εταιρεία λαμβάνει έναν εξειδικευμένο κωδικό (Unified Identification Code - ΕΙΚ), ο οποίος εξυπηρετεί κάθε δημόσιο σκοπό (κοινωνικοασφαλιστικό, στατιστικό, φορολογικό κτλ.) και δεν απαιτείται πλέον καμία επιπρόσθετη εγγραφή (π.χ. στο Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο).
- ✚ Τα ως άνω δεν ισχύουν για τα γραφεία εμπορικού αντιπροσώπου ξένης εταιρείας, τα όποια οφείλουν να εγγράφονται εκτός από το εμπορικό μητρώο και στο Εθνικό Στατιστικό Ινστιτούτο για στατιστικούς, φορολογικούς και κοινωνικοασφαλιστικούς λόγους.

Κυριότερες μορφές εταιρειών

Οι πιο διαδεδομένες μορφές εταιρικής οργάνωσης, στην Βουλγαρία, είναι η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (OOD) και η ανώνυμη εταιρεία (AD) :

- **Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης (OOD)**
 - ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 1 lev (€2)
 - δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EOOD)
- **Ανώνυμη Εταιρεία (AD)**
 - ελάχιστο απαιτούμενο κεφάλαιο 50.000 λέβα (€ 25.000)
 - δύναται να είναι και μονοπρόσωπη (EAD)

Μεγαλύτερο ύψος κεφαλαίου (ελάχιστου) απαιτείται για την ίδρυση :

* Η πλήρης έκδοση του Επιχειρηματικού Οδηγού του Γραφείου μας, όπου εκτίθενται αναλυτικά και οι πηγές που έχουν χρησιμοποιηθεί, είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/radD7492EPIXEIRHMATIKO%20ODHGOS.pdf>.

1. εταιρειών επενδύσεων
2. τραπεζών : 10 εκατ. λέβα (€ 5 εκατ.)
ασφαλιστικών εταιρειών : 2 – 6 εκατ. λέβα

Χρήσιμες πληροφορίες για την ίδρυση εταιρείας στη Βουλγαρία

- Το κόστος σύστασης εταιρείας στη Βουλγαρία ανέρχεται συνολικά περίπου στα € 500–600 (συνυπολογίζεται η μετάφραση των σχετικών εγγράφων στην αγγλική).
- Εάν ο ιδιοκτήτης της νέας εταιρείας είναι φυσικό πρόσωπο, τότε τα έξοδα μετάφρασης του διαβατηρίου του είναι ελάχιστα.
- Εάν ο ιδιοκτήτης είναι νομικό πρόσωπο, απαιτούνται επικυρωμένα αντίγραφα του πιστοποιητικού προσωρινής κατάστασης και του καταστατικού λειτουργίας της μητρικής εταιρείας. Εάν η νέα εταιρεία είναι θυγατρική ελληνικής εταιρείας τα ως άνω έγγραφα πρέπει να είναι επίσης μεταφρασμένα στη βουλγαρική (κόστος περίπου € 9 ανά σελίδα, εφόσον η μετάφραση γίνει στη Βουλγαρία).
- Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ορίσουν με πληρεξούσιο δικηγόρο, ο οποίος θα κατοχυρώσει την επωνυμία και θα τους εκπροσωπεί ενώπιον των τραπεζών και των βουλγαρικών αρχών. Απαιτείται η φυσική παρουσία του ενδιαφερόμενου στη Βουλγαρία για την υπογραφή του πληρεξουσίου ενώπιον συμβολαιογράφου. Η τράπεζα εκδίδει πιστοποιητικό για την κατάθεση του ελάχιστου απαιτούμενου κεφαλαίου, που μαζί με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά, υποβάλλονται στην υπηρεσία εμπορικού μητρώου.

II. Φορολογική νομοθεσία

Με τη φορολογική μεταρρύθμιση, που τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 2007 ετέθη ως στόχος η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και η εξασφάλιση ενός διαφανούς και λειτουργικού φορολογικού συστήματος σύμφωνα με κοινοτικό δίκαιο. Με την ανωτέρω μεταρρύθμιση καταργήθηκε η προοδευτική φορολογική κλίμακα στα φυσικά πρόσωπα και αντικαταστάθηκε από ενιαίο συντελεστή (flat tax) 10%, ο οποίος ισχύει και για την φορολόγηση των εταιρειών.

Κυριότεροι φόροι :

- φόρος φυσικών προσώπων 10% (flat tax)
- εταιρικός φόρος 10% (flat tax)
- φόρος μερισμάτων 5%
- φόρος προστιθεμένης αξίας (DDS) 20% και μηδενικός προκειμένου για εξαγωγές και ενδοκοινοτικές προμήθειες. Υποχρέωση για καταβολή ΦΠΑ υπάρχει μόνο στις περιπτώσεις :
 1. κύκλος εργασιών άνω των 50.000 λέβα (€ 25.000)
 2. ενδοκοινοτικές προμήθειες άνω των 20.000 λέβα (€ 10.000)
 3. πωλήσεις εξ αποστάσεως άνω των 70.000 λέβα (€ 35.000)
- Ειδικός φόρος κατανάλωσης επιβάλλεται στο αλκοόλ, τα προϊόντα καπνού, τα πολυτελή αυτοκίνητα, τον ηλεκτρισμό και το πετρέλαιο.
- Τα Δημοτικά Συμβούλια καθορίζουν, εντός του πλαισίου του νόμου, το ακριβές ύψος των δημοτικών φόρων και τελών :
 - Δημοτικός φόρος σε όλα τα ακίνητα από 0,5% έως 2%
 - Δημοτικός φόρος μεταβίβασης ακινήτων από 1,3% έως 2,6%.

Φορολογικές απαλλαγές

Οι επιχειρήσεις, που έχουν επενδύσει σε υποβαθμισμένες περιοχές (όπου η ανεργία, κατά το προηγούμενο έτος, ήταν σημαντικά μεγαλύτερη του μέσου όρου στην χώρα), μπορούν να επωφεληθούν από ορισμένες φορολογικές διευκολύνσεις εφόσον πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

Ειδικότερα :

- Απαλλαγή μέχρι και 100% του εταιρικού φόρου (10%) προκειμένου για βιομηχανικές μονάδες, εγκατεστημένες σε περιοχές με ανεργία μεγαλύτερη κατά 35% τουλάχιστον του μέσου όρου. Η εν λόγω απαλλαγή ισχύει για μία πενταετία ανεξάρτητα από τη εξέλιξη της ανεργίας.
- Μείωση του εταιρικού φόρου μέχρι το 10% επί της αξίας των πάγιων επενδύσεων, (με την εξαίρεση των επιβατικών αυτοκινήτων), με την προϋπόθεση ότι η επένδυση πραγματοποιείται σε περιοχή με ανεργία μεγαλύτερη κατά 50% του εθνικού μέσου όρου.
- Ειδική έκπτωση (αφαίρεση από τα κέρδη των αμοιβών και εργοδοτικών εισφορών μέχρι και 12 μηνών) για τις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν εγγεγραμμένους ανέργους.

III. Επενδυτικά κίνητρα

Τα επενδυτικά κίνητρα εξειδικεύονται και υλοποιούνται από την Invest Bulgaria Agency, κυβερνητικό οργανισμό, υπαγόμενο στο Υπουργικό Συμβούλιο. Σύμφωνα με την κείμενη επενδυτική νομοθεσία, οι επενδύσεις, ανάλογα με το ύψος τους, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες :

A' τάξεως :

- άνω των 32 εκατ. λέβα (€16 εκατ.)
- άνω των 16 εκατ. λέβα (€ 8 εκατ.), σε περιοχή με ανεργία που υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο ή πρόκειται για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στον βιομηχανικό τομέα
- άνω των 11 εκατ. λέβα (€ 5,6 εκατ.) για επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

B' τάξεως :

- άνω των 16 εκατ. λέβα (€ 8 εκατ.)
- άνω των 8 εκατ. λέβα, σε περιοχή με ανεργία υψηλότερη του εθνικού μέσου όρου ή επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στην βιομηχανία
- άνω των 5,5 εκατ. λέβα και επένδυση σε υψηλή τεχνολογία στις υπηρεσίες

Προβλεπόμενα κίνητρα :

- σύντμηση των διαδικαστικών διατυπώσεων
- προνομιακή διοικητική αντιμετώπιση (κατηγορία Α')
- προνομιακή μεταχείριση για απόκτηση δημόσιας και δημοτικής ακίνητης περιουσίας
- χρηματοοικονομική βοήθεια για έργα υποδομής (κατηγορία Α')
- χρηματοοικονομική βοήθεια για την εκπαίδευση του προσωπικού μέχρι 29 ετών

Μία ακόμη εξειδικευμένη κατηγορία επενδύσεων προστέθηκε με την πιο πρόσφατη τροποποίηση του επενδυτικού νόμου το 2009. Πρόκειται για τα Επενδυτικά Σχέδια Προτεραιότητας, τα οποία πρέπει να πληρούν τόσο τις προϋποθέσεις του Κανονισμού της ΕΕ 800/2008 όσο και ένα τουλάχιστον από τα παρακάτω κριτήρια:

- Να υπερβαίνουν κατά τρεις τουλάχιστον φορές το ελάχιστο όριο των επενδύσεων Α' τάξης
- Να ενισχύουν την απασχόληση με επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας ή σε περιοχές με πρόβλημα ανεργίας
- Να στοχεύουν στην ανάπτυξη των βιομηχανικών ζωνών.
- Να στοχεύουν στην ανάπτυξη τεχνολογικών πάρκων.

IV. Εργασιακές σχέσεις – Κοινωνική Ασφάλιση

Ο Εργατικός Κώδικας (ΦΕΚ 26/01.04.1986 – η τελευταία τροποποίηση έλαβε χώρα το Δεκέμβριο 2011), όπως έχει συμπληρωθεί με μεταγενέστερες νομοθετικές πράξεις, αποτελεί το βασικό νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις εργασιακές σχέσεις.

Για τους αλλοδαπούς που προτίθενται να εργαστούν στην Βουλγαρία, απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις, όπως η προγενέστερη εξασφάλιση άδειας εργασίας, την οποία εκδίδει η Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης και ισχύει για ένα έτος με δυνατότητα επιμήκυνσης για επιπλέον δύο έτη.

Κατ' εξαίρεση, η εκδιδόμενη άδεια δύναται να είναι μεγαλύτερης διάρκειας προκειμένου περί προσώπων που κατέχουν υψηλές διευθυντικές θέσεις ή σε ειδικές περιπτώσεις χειρισμού εξοπλισμού αλλοδαπής προέλευσης. Για τους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ ισχύουν τα κοινοτικώς κρατούντα (EEC No 1612/1968) : Δεν απαιτείται άδεια εργασίας ή άλλη διαδικαστική προϋπόθεση, καθώς, μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΕ, οι κοινοτικοί υπήκοοι δε θεωρούνται αλλοδαποί (ν. 153/1998, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 103/2009). Πρέπει, όμως, οι κοινοτική υπήκοοι να δηλώνουν την εγκατάστασή τους στη Βουλγαρία στην αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών.

Τα θέματα εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης των αλλοδαπών που εργάζονται στην Βουλγαρία ρυθμίζονται βάσει των εσωτερικών νόμων εκτός εάν άλλως προβλέπεται στις διεθνείς συμφωνίες που έχει προσυπογράψει η Βουλγαρία.

Οι αμοιβές των εργαζομένων μπορούν να ορίζονται σε β/λέβα ή σε ξένο νόμισμα, πλην όμως, στην πράξη, η αμοιβές καταβάλλονται σε λέβα (δηλ. το ισοδύναμο σε λέβα του συνολομολογηθέντος μισθού).

Μισθοί – Ασφαλιστικές εισφορές

Ο κατώτατος μηνιαίος μισθός, μετά τις τελευταίες αυξήσεις (από 01.05.2012), διαμορφώνεται στα 290 λέβα ή € 148 για κανονικό ωράριο εργασίας (8 ώρες/ημέρα και 40 ώρες/εβδομάδα) και σε 1,73 λέβα ανά ώρα εργασίας. Το α' τρίμηνο 2012 ο μέσος μηνιαίος μισθός έφθασε στα 731 λέβα με μέσο ανώτερο τα 1.724 λέβα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα και μέσο κατώτερο τα 475 λέβα στις υπηρεσίες εστίασης. Για το ως άνω διάστημα, ο μέσος μηνιαίος μισθός στο δημόσιο τομέα ανήλθε στα 752 λέβα, ενώ στον ιδιωτικό στα 723 λέβα.

Σύμφωνα με συγκριτικά στοιχεία του EUROSTAT, οι μισθοί στην Βουλγαρία αντιστοιχούν μόλις στο 36% του εθνικού ΑΕΠ (από τα χαμηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη), το δε μέσο μηνιαίο εισόδημα των β/νοικοκυριών υπολείπεται κατά 8 φορές του μέσου όρου των κρατών μελών της Ε.Ε.

Η βουλγαρική νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης έχει σημαντικά τροποποιηθεί κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών λόγω αφενός της ταχύτατης ανάπτυξης των οικονομικών σχέσεων της χώρας και αφετέρου της εναρμόνισής της με την κοινοτική νομοθεσία. Ο Κώδικας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΦΕΚ 110/1999, με τις τελευταίες τροποποιήσεις ΦΕΚ 113/28.12.2007) ρυθμίζει τα συναφή θέματα ενώ συμπληρωματικές διατάξεις στον Ετήσιο Προϋπολογισμό του Νόμου Κρατικής Κοινωνικής Ασφάλισης (ABSSIA) ρυθμίζουν θέματα σχετικά με τις ανώτατες και κατώτατες εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Η κοινωνική ασφάλιση, στην Βουλγαρία, παρέχει αποζημίωση, οικονομική βοήθεια και συντάξεις στους ασφαλισμένους για κινδύνους όπως : προσωρινή ανικανότητα προς εργασία, αναπηρία, μητρότητα, γήρατος και θανάτου.

Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες ρυθμίσεις, οι μέσες ασφαλιστικές εισφορές ανέρχονται σε περίπου 31% του μισθού και καταβάλλονται κατά 18% από τον εργοδότη και κατά 13% από τον εργαζόμενο.

Νόμος για την Απασχόληση

Στο Νόμο για την Απασχόληση (ΦΕΚ 112/2001, τελευταία τροποποίηση ΦΕΚ 46/12.06.2007) προσδιορίζονται οι κρατικές αρχές που είναι επιφορτισμένες με τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων και μέτρων της πολιτικής για την τόνωση της απασχόλησης και την μείωση της ανεργίας. Στον ίδιο νόμο επίσης καθορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ατόμων που αναζητούν απασχόληση καθώς και εκείνων των εργοδοτών.

Για την χορήγηση επιδόματος ανεργίας, ο ενδιαφερόμενος, Βούλγαρος ή αλλοδαπός οφείλει να εγγραφεί, ως άνεργος, στην Εθνική Υπηρεσία Απασχόλησης ή στα κατά τόπους γραφεία της. Οι εργοδότες επίσης που επιθυμούν να συμμετέχουν στα κρατικά

προγράμματα για την τόνωση της απασχόλησης οφείλουν να ανακοινώσουν στην εν λόγω Υπηρεσία τις κενές θέσεις τους εργασίας.

Ομαδικές Απολύσεις

Προκειμένου να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, ο εργοδότης οφείλει, εντός 30 ημερών, να ενημερώσει γραπτώς το οικείο τοπικό γραφείο της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης καθώς και τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

Οι παρακάτω περιπτώσεις απολύσεων χαρακτηρίζονται ως «ομαδικές απολύσεις» :

- άνω των 10 εργαζομένων προκειμένου περί επιχειρήσεων που απασχολούν 20 – 100 άτομα
- άνω του 10% του εργατικού δυναμικού για επιχειρήσεις με 100 – 300 εργαζόμενους
- άνω των 30 εργαζομένων για επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερα από 300 άτομα
- τουλάχιστον 20 εργαζόμενους, για όλες τις επιχειρήσεις εφόσον πραγματοποιούνται εντός 90 ημερών.

Μετά την ανωτέρω γραπτή ενημέρωση, συστήνονται ομάδες από εκπροσώπους του εργοδότη, των εργαζομένων και της Εθνικής Υπηρεσίας Απασχόλησης προκειμένου να εκπονήσουν σχέδια αρωγής και κατάρτισης των απολυμένων.

Νόμος για τα Συνταξιοδοτικά Ταμεία

Σύμφωνα με την βουλγαρική νομοθεσία, οι συντάξεις εντάσσονται στο γενικότερο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και οι σχετικές ρυθμίσεις είναι ενσωματωμένες στον Κώδικα Κοινωνικής Ασφάλισης. Οι πληρωμές των συντάξεων και των αποζημιώσεων διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες : την υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης, την πρόσθετη υποχρεωτική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους γεννήθηκαν μετά την 31.12.1959) και την πρόσθετη προαιρετική ασφάλιση συνταξιοδότησης (για όσους έχουν συμπληρώσει το 16^ο της ηλικίας τους), η οποία μπορεί να γίνει σε ιδιωτικό συνταξιοδοτικό φορέα.

V. Κρατικές Προμήθειες

Νομικό πλαίσιο

Το σημαντικότερο νομικό κείμενο είναι ο Νόμος περί Κρατικών Προμηθειών (2006), ο οποίος τροποποιήθηκε (2009, 2010), ώστε να συμμορφωθεί με την κοινοτική νομοθεσία. Η προβλεπόμενη από την κοινοτική νομοθεσία διαδικασία προκήρυξης κρατικών διαγωνισμών ακολουθείται για προκηρύξεις άνω των BGN 50.000 για τις περισσότερες περιπτώσεις (υπηρεσίες, προμήθειες κτλ.), ενώ το κατώτατο όριο ανέρχεται στα BGN 200.000, όταν πρόκειται για δημόσια έργα. Για ποσά κάτω από τα ως άνω όρια η διαδικασία είναι απλοποιημένη.

Τελευταίες τροποποιήσεις Νόμου περί Κρατικών Προμηθειών (Ιούλιος 2010)²

- Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2007/66/EC (για τη βελτίωση των διαδικασιών δικαστικής προσφυγής στον τομέα των κρατικών προμηθειών). Έχουν ήδη ενσωματωθεί οι κοινοτικές οδηγίες 2004/17/EC και 2004/18/EC, ενώ εκκρεμεί η ενσωμάτωση της οδηγίας 2009/81/EC.
- Καθιέρωση 14ήμερης περιόδου αναμονής (standstill) μετά την κοινοποίηση της απόφασης επιλογής αναδόχου σε όλους τους ενδιαφερόμενους και πριν από την έναρξη ισχύος της σύμβασης. Προβλέπονται εξαιρέσεις.
- Καθιέρωση μικρότερων προθεσμιών για έκδοση απόφασης από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα: 1 μήνας τόσο για την Επιτροπή Ανταγωνισμού (α' βαθμός) όσο και για το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο (β' βαθμός).³
- Μείωση του ανώτατου ποσού της εγγύησης που πρέπει να κατατεθεί (3% της αξίας της σύμβασης).
- Διεξοδικότερες ρυθμίσεις για τις περιπτώσεις υπερβολικά χαμηλών προσφορών, οι οποίες πλέον δε θα αφορούν μόνο στην τιμή, αλλά και σε άλλες παραμέτρους των προσφορών (π.χ. διάρκεια).
- Ρυθμίζονται αναλυτικότερα τα σχετικά με την κατάθεση συμπληρωματικών εγγράφων και τη διόρθωση ήδη κατατεθειμένων εγγράφων.

Αρχή κρατικών προμηθειών

Στη Βουλγαρία έχει θεσπιστεί και λειτουργεί η Αρχή Κρατικών Προμηθειών (Public Procurement Agency), στα καθήκοντα της οποίας περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων:

1. Η νομοτεχνική συμβολή σε νομικά κείμενα σχετικά με τις κρατικές προμήθειες,
2. Η απάντηση σε γραπτά ερωτήματα σχετικά με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και η λειτουργία δύο ανοιχτών τηλ. γραμμών για υποβολή ερωτημάτων αναφορικά με τη νομοθεσία και τις ακολουθούμενες διαδικασίες,
3. Ο ex ante έλεγχος διαδικασιών χρηματοδοτούμενων από κοινοτικά κονδύλια και διαδικασιών για τις οποίες δεν προβλέπεται δημοσίευση προηγούμενης γνωστοποίησης (άρθρα 20^α & 20^β του νόμου για τις κρατικές προμήθειες),
4. Η διατήρηση του Μητρώου Κρατικών Προμηθειών (Public Procurement Register), στο οποίο περιλαμβάνονται αποφάσεις (το νομικό κείμενο με το οποίο αποφασίζεται η προκήρυξη) και προκηρύξεις διαγωνισμών, ανακοινώσεις σύναψης συμβάσεων και άλλες πληροφορίες. Το εν λόγω Μητρώο προσφέρει και άλλες ηλεκτρονικές υπηρεσίες, όπως την ηλεκτρονική αποστολή (e-sender) προκηρύξεων διαγωνισμών στην Εφημερίδα της ΕΕ για δημοσίευση. Πρόσβαση στο Μητρώο προσφέρεται μέσω της διαδικτυακής πύλης κρατικών προμηθειών, όπου υπάρχει η δυνατότητα εξειδικευμένων αναζητήσεων με χρήση φίλτρων και λέξεων-κλειδιών:

Public Procurement Portal: http://rop3-appl.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=173,1082253&_dad=portal&_schema=PORTAL

² Αναλυτικά για τις τελευταίες τροποποιήσεις του εν λόγω νόμου, βλ.:

<http://www.kpmg.com/BG/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Newsletters/Tax/Documents/Amendments%20to%20the%20Public%20Procurement%20Act%20.html>.

Το κείμενο του νόμου με τις τελευταίες τροποποιήσεις είναι διαθέσιμο στην ηλ. διεύθυνση:

http://www.aop.bg/fckedit2/user/File/en/Normativna%20baza/PPL_17_12_2010.pdf.

³ Σημειώνεται ότι στις ελεγκτικές αρχές περιλαμβάνονται, ακόμη, η Δημόσια Επιτροπή Εποπτείας (Public Financial Inspection Agency) και η Εθνική Ελεγκτική Υπηρεσία (National Audit Office).

Επισημαίνεται ότι η Αρχή Κρατικών Προμηθειών δεν είναι αρμόδια για την επιλογή του αναδόχου ούτε για τη σύναψη των σχετικών συμβάσεων. Η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στις αναφερόμενες στις προκηρύξεις κρατικές αρχές (**contracting agencies**), δηλαδή υπουργεία, ΟΤΑ, επιχειρήσεις δημόσιας ωφέλειας κτλ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Μητρώου, οι καταχωρημένες αρχές και υπηρεσίες με αρμοδιότητα σύναψης κρατικών συμβάσεων ανέρχονται στις 2080.

Το Γραφείο μας αναρτά σε τακτά χρονικά διαστήματα (δύο φορές την εβδομάδα) τις νέες προκηρύξεις στην ηλεκτρονική του διεύθυνση: <http://agora.mfa.gr/bg60>.

VI. Διανοητικά δικαιώματα

Σχετικά με την προστασία των διανοητικών δικαιωμάτων στη Βουλγαρία, επισημαίνεται ότι το σύνολο της εσωτερικής νομοθεσίας (πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, ευρεσιτεχνίες, σήματα, γεωγραφικές ενδείξεις κτλ.) είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα και την κοινοτική νομοθεσία.

Προβληματισμός εκφράζεται, όμως, για την πειρατεία στο διαδίκτυο και τη δυσκολία να εντοπιστούν πληροφορίες από παροχείς υπηρεσιών internet (ISPs), ώστε να καταπολεμηθεί το φαινόμενο αυτό. Επίσης, συχνά η δικαστική επιβολή των νομικών προβλέψεων είναι αναποτελεσματική ή ασυνεπής.⁴ Σύμφωνα με δημοσιεύματα του βουλγαρικού τύπου, το 60% του λογισμικού στη Βουλγαρία είναι πειρατικό. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, υπογράφηκε τον Απρίλιο του 2010 μνημόνιο μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών, της IFPI και της Ένωσης Διανομέων Λογισμικού για Επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, φαίνεται να έχουν στοχοποιηθεί οι BitTorrent ιστοσελίδες Zamunda και Arena με αμφίβολα, όμως, έως τώρα αποτελέσματα.

Η Βουλγαρία είναι μέλος της WIPO, και έχει υπογράψει ορισμένες από τις σημαντικότερες διεθνείς συνθήκες, όπως η Σύμβαση της WIPO για το διαδίκτυο.

Αρμόδιες υπηρεσίες

- Ευρεσιτεχνίες – Εμπορικά σήματα: Γραφείο Ευρεσιτεχνιών. Web: <http://www.bpo.bg/>. Σχετικές διαφορές επιλύονται από ειδική σύνθεση με επικεφαλής τον Πρόεδρο του Γραφείου. Οι αποφάσεις τους προσβάλλονται στα διοικητικά δικαστήρια.
- Πνευματικά δικαιώματα: Διεύθυνση για τα Πνευματικά και Συγγενικά Δικαιώματα του Υπουργείου Πολιτισμού. Web: <http://mc.government.bg/page.php?p=276&s=277&sp=0&t=0&z=0>.

Νομοθεσία

- Νόμος 57/1993 για τα Πνευματικά και Γειτονικά Δικαιώματα (<http://www.wipo.int/clea/en/details.jsp?id=426>).
- Νόμος 27/1993 για τις Ευρεσιτεχνίες.

⁴ Office of the United States Trade Representative, “European Union”, 2011 National Estimate Report on Foreign Trade Barriers, url: http://www.ustr.gov/webfm_send/2703.

- Νόμος 84/1996 για τις Νέες Ζωτικές και Φυτικές Ποικιλίες.
- Νόμος 81/1999 για τα Σήματα και τις Γεωγραφικές Ενδείξεις.
- Νόμος 81/1999 για τα Βιομηχανικά Σχέδια.
- Νόμος 81/1999 για τα Ενσωματωμένα Κυκλώματα.

VII. Τραπεζικός τομέας

Στη χώρα, λειτουργούν αυτήν τη στιγμή 31 τράπεζες, εκ των οποίων οι 7 αποτελούν παραρτήματα ξένων τραπεζών (μεταξύ των οποίων και η ελληνική ALPHA BANK). Οι υπόλοιπες είναι πλήρως αδειοδοτημένες και εξουσιοδοτημένες να πραγματοποιούν διεθνείς συναλλαγές. Οι 24 αυτές τράπεζες διαιρούνται στη σχετική κατάταξη της Κεντρικής Τράπεζας της Βουλγαρίας σε δύο κατηγορίες, ανάλογα με το μέγεθος των πιστωτικών ιδρυμάτων. Έτσι, στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα 5 μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας, στα οποία περιλαμβάνονται τα ελληνικά συμφερόντων UBB (ιδιοκτησίας της Εθνικής Τράπεζας) και Eurobank EFG Βουλγαρίας. Μεταξύ των υπολοίπων 19 τραπεζών, περιλαμβάνονται οι επίσης ελληνικών συμφερόντων Piraeus Bank Bulgaria και Emporiki Bank – Bulgaria.

Επιμέρους ζητήματα

- Αν και η βουλγαρική οικονομία συνεχίζει να στηρίζεται πρωτίστως στο ρευστό (“cash economy”), η χρήση πιστωτικών και χρεωστικών καρτών έχει ενισχυθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Αντίστοιχη είναι και η αύξηση τόσο των τερματικών POS όσο και του e-banking. Αντιθέτως, παραδοσιακά περιορισμένη είναι στη Βουλγαρία η χρήση επιταγών.
- Ο επαναπατρισμός κερδών επιτρέπεται, αλλά πρέπει να έχει προηγουμένως καταβληθεί φόρος επί των κερδών, ενώ για έμβασμα στο εξωτερικό ποσών άνω των €12.500 πρέπει να υπάρχει έγγραφη αιτιολογία της πληρωμής. Δεν υφίστανται περιορισμοί στη μετατροπή συναλλάγματος από BGN σε €.

Αρμόδιες υπηρεσίες

- Εθνική Τράπεζα Βουλγαρίας.

Web: <http://www.bnb.bg/>. Ανεξάρτητη βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας, είναι υπεύθυνη για την επίβλεψη του βουλγαρικού τραπεζικού συστήματος. Δεν μπορεί, όμως, να παρέμβει στην ισοτιμία του βουλγαρικού lev (BGN), η οποία είναι κλειδωμένη έναντι του Ευρώ (1 EUR = 1,95583 BGN).

VIII. Διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα

Σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες που προσφέρονται για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων στη Βουλγαρία από διεθνή χρηματοδοτικά προγράμματα επισημαίνονται τα εξής:

- Ευρωπαϊκή Ένωση: Αυτήν τη στιγμή υλοποιούνται στη Βουλγαρία 7 επιχειρησιακά προγράμματα (Operational Programs), που προσφέρουν χρηματοδότηση στους τομείς των μεταφορών, του περιβάλλοντος, της ανταγωνιστικότητας, της τεχνικής υποστήριξης, της περιφερειακής ανάπτυξης,

της ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού και της ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας

(http://ec.europa.eu/regional_policy/country/prordn/search.cfm?gv_pay=BG&gv_reg=ALL&gv_obj=ALL&gv_the=ALL&lan=EN&gv_per=2). Περαιτέρω

πληροφορίες παρέχονται στην εξειδικευμένη σελίδα της ΕΕ για τα ως άνω επιχειρησιακά προγράμματα, όπου αναρτώνται και διαρκείς ενημερώσεις με τις τελευταίες εξελίξεις (βλ. <http://eufunds.bg/en/>).

Παράλληλα, οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να παρακολουθούν και τα προγράμματα που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ) μέσω της ειδικής μηχανής αναζήτησης, που η ΕΙΒ διαθέτει (<http://www.eib.org/projects/pipeline/index.htm>).

✚ Στα πλαίσια του Ενιαίου Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), σημειώνεται πως η Βουλγαρία είναι επιλέξιμη χώρα στο χρηματοδοτικό μηχανισμό “ΕΕΑ and Norway Grants” (<http://www.eeagrants.org/>). Η νέα συμφωνία μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών (ΕΕ, από τη μία, και Νορβηγία, Λιχτενστάιν και Ισλανδία, από την άλλη) υπογράφηκε τον Ιούλιο του 2010 και καλύπτει την περίοδο 2009– 2014.

✚ Σε ό,τι αφορά του λοιπούς διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς, επισημαίνεται πως δραστηριοποιείται στη Βουλγαρία η Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη (ΕΒΡΔ) με αρκετά προγράμματα να βρίσκονται σε εξέλιξη (http://www.ebrd.com/saf/search.html?type=procurement_notice&country=Bulgaria). Τέλος, πληροφορίες για τα προγράμματα που χρηματοδοτεί η Παγκόσμια Τράπεζα και το IFC στη Βουλγαρία μπορούν να αντλούν οι ενδιαφερόμενοι από τη σχετική ιστοσελίδα του διεθνούς οργανισμού (<http://www.worldbank.org/en/country/bulgaria>).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

1. AGRA

Machines and implements for plant-growing, livestock farming machinery and equipment, Livestock farming mechanization machinery and equipment, Seeds, Veterinary medicine, Seedlings, Agricultural chemicals, Pumps, Services and information

→ **BIOAGRA:** *Organic crop growing and livestock breeding, organic non-food products, organic farms, certification organizations, consulting companies, NGOs, Organic products trade*

Tel.: +359/32/902 180

Fax: +359/32/902 517

E-mail: s.hristova@fair.bg, a.markova@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/Agra2013-en.htm>

2. INTERNATIONAL TECHNICAL FAIR

Machine building, automobiles, transport, information technologies, software, electronics, electrical engineering, construction, chemistry, power engineering, and ecology.

Tel.: +359/32/902 138

fax: +359/32/902 517

E-mail: v.sveshtarova@fair.bg, y.mincheva@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/itf12.htm>

- **STROYTECH:** *Building Materials, Machines and Technologies*

Tel.: +359/32/902 660

Fax: +359/32/902 517

E-mail: p.chapanov@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/stroytech12-en.htm>

- **ENECO:** *Technology and equipment for power engineering & environmental protection*

Tel.: +359/32/902 401

Fax: +359/32/902 517

E-mail: m.stoyanova@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/enecol2-en.htm>

3. FOODTECH

Food products, canned food, fruits and vegetables, bread and confectionery, spices, children's and dietetic food, ingredients and additives, beer and brewery, food packaging, machinery and technologies for food industry.

→ **VINARIA** (<http://www.fair.bg/en/events/vinaria12en.htm>): *Wines and other alcoholic beverages, equipment, machinery and supplies for wine-producing, machinery, products and services for vine-growing, packaging and auxiliary packaging materials.*

Tel.: +359/32/902401

Fax: 359/32/902432

E-mail: m.stoyanova@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/foodtech12-en.htm>

4. WORLD OF FURNITURE

Upholstered furniture, chairs, arm-chairs and tables, furniture for banks, lounges, hotels and restaurants, conference rooms, complete furnishing of hotels, restaurants, private houses kitchens, dining-rooms interior lighting and lighting facilities.

→ **TECHNOMEBEL** (<http://www.bulgarreklama.com/BRek/Main.do?lang=EN&siteKey=1742-14>): *Materials, machines and equipment for woodworking and furniture production in Bulgaria*

Tel.: + 359/2/9655 304

Fax: + 359/2/9655 231

E-mail: kstoilov@iec.bg

Website: <http://www.bulgarreklama.com/BRek/Main.do?menuItemKey=1744-42&activityKey=1372-192&siteKey=1742-12&layoutKey=1746-2520>

5. International Exhibition on Energy Efficiency & Renewable Energy Sources for South-East Europe

The latest technology, equipment and products in the field of EE & RES as well as the different means to save energy, lower costs and improve reliability.

Tel.: +359 32 945459, 960 011, 960 012

Fax: +359 32 945459, 960012

e-mail: office@viaexpo.com

Website: <http://www.eeandres.viaexpo.com/en/exhibition/>

6. BULCONTROLA/ WATER SOFIA

Control and measuring equipment, automation, electronics, laboratory and analytical equipment – Technologies for water procurement, purification of drinking and waste waters, water supply, analyses, regulation and control of water sources, modern equipment and devices for the water branch

Tel: + 359/2/9655 278, 9655 319

Fax: + 359/2/9655 231

E-mail: msimova@iec.bg, dnikolova@iec.bg

Website: <http://www.expoenergybg.com/>

7. INTERFOOD & DRINK

Food – paste, sugar and chocolate products, vegetable oils, preserved and ready-to-cook food, marmalades, spices, dried fruits, nuts, fish products, ice-cream, fresh fruits, cereals, etc. Drinks – aromatic coffee, cappuccino, hot chocolates, instant drinks, bio organic drinks, milk alternatives, etc. Food additives, flavors, emulsions, coloring agents, stabilizers, aromas, ingredients, etc. Machines and technologies for production and processing, full baking lines, professional cleaning devices, bottling machines, systems for purification and processing of drinking water, treatment of natural, process and waste waters, transportation systems, etc.

Tel.: + 359 2 4013 279/7

Fax: + 359 2 4013 279

E -mail: mjeliazkova@iec.bg, glubenova@iec.bg, food-exhibitions@iec.bg

Website: <http://www.bulgarreklama.com/BRek/Main.do?menuItemKey=1744-42&activityKey=1372-198&siteKey=1742-12&layoutKey=1746-2770>

8. BULGARIA BUILDING WEEK

Exhibition for the producers and distributors of the construction branch and industry along the whole chain – from the machinery, technologies and materials to the elements for interior and exterior finishing works, repairs and decoration.

→ **AQUATHERM** (<http://www.bulgarreklama.com/BRek/Main.do?menuItemKey=1744-42&activityKey=1372-190&siteKey=1742-12&layoutKey=1746-2183>): Heating, air conditioning, ventilation and gas installations, bathroom furniture and accessories, swimming pools, electrical engineering, energy efficiency.

Tel: + 359 2 9655 274/281

Fax: + 359 2 9655 231

E-mail: expo-bbw@iec.bg; odikova@iec.bg

Website: <http://expo-bbw.com/>

9. HOLIDAY & SPA EXPO

Παρουσίαση των τουριστικών προϊόντων τους από εκθέτες προερχόμενους από τη Βουλγαρία και ξένες χώρες.

Tel: +359 2 8657265, 8657365

Fax: +359 2 8657365

E-mail: primexpo@primdesign.com

Website: <http://holidayfair-sofia.com/>

10. HORECA PLOVDIV

Restaurant and bar equipment, utensils and cutlery, equipment for commercial facilities and warehouses, hotel equipment, heating appliances, ventilation, refrigeration and air-conditioning equipment, garden equipment, professional cleaning equipment, household chemical products, hotel and restaurant furnishings, security systems and related services.

Tel: +359/32/902 250

Fax: +359/32/902 517

E-mail: h.georgiev@fair.bg

Website: <http://www.fair.bg/en/events/horeca12-en.htm>

11. BULMEDICA/BULDENTAL

Medicine, laboratory equipment, dental medicine, ophthalmology, orthopaedy, rehabilitation and prophylaxis.

Tel: +359/2/9655 277, 4013 277

Fax: +359/2 /9655 231, 4013 231

E-mail: mjeliazkova@iec.bg, glubenova@iec.bg

Website: <http://www.bulmedica.bg/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ*

1. Εμπορικά & Βιομηχανικά Επιμελητήρια

Bulgarian Industrial Association	Τηλ.: +359 2 987 26 04	http://www.bia-bg.com/ branch@bia-bg.com
Bulgarian Chamber of Commerce and Industry	Τηλ.: +359 2 811 74 00, 987 26 31	www.bcci.bg bcci@bcci.bg
Employers' Association of Bulgaria	Τηλ.: + 359 2-9178 868, 9178 867	www.eabg.org headoffice@eabg.org
Sofia Chamber of Commerce & Industry	Τηλ.: +359 2 9266373; +359 9266384	www.scci.bg scci@scci.bg
Union of Bulgarian Industry	Τηλ.: +359 2 776398, 778280	stanilov_a@abv.bg
Blagoevgrad CCI	Τηλ.: +359 73 88 50 17	www.cci-bl.org/ palata_bl@abv.bg
Bourgas CCI	Τηλ.: +359 56 81 20 07	bscss@bcci.bg
Varna CCI	Τηλ.: +359 52 612173, 609698	www.vcci.bg vcci@vcci.bg
Plovdiv CCI	Τηλ.: +359 32 90 89 80	www.pcci.bg office@pcci.bg

2. Τράπεζες

Alpha Bank	Τηλ.: 080019222, 070016222, +359 2 8103595 Fax: +35 9 2/ 9817779, 8103631	www.alphabank.bg alphabanksofia@alphabank.bg
Emporiki Bank	Τηλ.: +359 2/ 91711116, 9171717, 8951204, 8951205 Fax: +359 2/ 91711156	www.emporiki.bg emporiki@emporiki.bg
Piraeus Bank	Τηλ.: +359 2/ 9805654, 5674, 4765 Fax: +359 2/ 9818579, 9800399	www.piraeusbank.bg sofiabranch@piraeusbank.bg
Postbank (Eurobank EFC)	Τηλ. : +3592/ 8166000, 13, 570 Fax: +3592/ 9888110	www.postbank.bg main@postbank.bg, corpbanking@postbank.bg, contact@postbank.bg

* Βλ. αναλυτικότερο κατάλογο με χρήσιμες διευθύνσεις στην ηλεκτρονική μας διεύθυνση <http://agora.mfa.gr/agora/images/docs/rad5FF71%CE%A7%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B5%CF%82%20%CE%94%CE%B9%CE%B5%CF%85%CE%B8%CF%8D%CE%BD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%202012.doc>.

United Bulgarian Bank (NBG group)	Τηλ.: +3592/ 8112233, 2234, 2235, 2332, 3770, 9809487, 9810293 Fax: +3592/ 9809890, 9880822	www.ubb.bg info@ubb.bg
UniCredit Bulbank	Fax: +3592/988 4636	http://www.unicreditbulbank.bg/en/index.htm Contact details: http://www.unicreditbulbank.bg/en/Contacts/Contacts_Info/index.htm
FiBank	Τηλ.: + 3592/817 11 00	http://www.fibank.bg/en/call@fibank.bg
Raiffeisenbank	Τηλ. (+359 2) 91 985 101 Φαξ (+359 2) 943 45 28	http://www.rbb.bg/en-US/ Contact details: http://rbb.bg/en-US/contacts/

3. Διοργανωτές Εκθέσεων - Εκθεσιακά Κέντρα

Bulgarreklama	Τηλ.: + 359 (2) 9655 281 Fax: + 359 (2) 9655 231	http://www.bulgarreklama.com/ bul-reklama@iec.bg exhibitions@iec.bg
International Fair Plovdiv	Plovdiv 4003, 37 Tzar Boris III-Obedinitel blvd. Τηλ.: +359 32 902243 Fax: +359 32 962446	www.fair.bg i_sokolov@fair.bg
ViaExpo Ltd	Τηλ.: +35932 96 00 12, 94 54 59 Fax: +35932 96 00 12, 94 54 59	www.viaexpo.com international@viaexpo.com
Dobrich Fair SA	7, Nezavisimost Str., 9300 Dobrich, Bulgaria Τηλ.: 0035958-603152	dobrich_fair@abv.bg office@dobrich-fair.com http://www.dobrich-fair.com/exhibition.php?eid=4
Bulgarian Economic Forum	86, Vitosha Blvd., floor 4 Τηλ.: +3592 951 52 59 Fax: +3592 953 29 24	http://www.biforum.org/ info@biforum.org

4. Κλαδικές Ενώσεις – Σύνδεσμοι

Hellenic Business Council in Bulgaria	Τηλ.: +3592 950 24 40, 950 24 41, 950 24 42	www.hbcbg.com info@hbcbg.com
Association of the Producers and Merchants of	Τηλ.: +359 2 981 981	liliwine@mb.bia-bg.com

Wines and Spirits	16 74	
Association of Producers of Ecological Energy	Τηλ.: +359 52 62 07 70	www.apee.bg info@apeebg.org
Association of bread producers and pastry producers "Bread for Bulgaria"	Τηλ.: +359 889 653416	asociaciq@abv.bg
Association of Automobile Importers	Τηλ.: +359 889 171 284, 889 299 262, 878 683 133	www.avabulgaria.com ava@avabulgaria.com
Association of Car Manufacturers and Their Authorized Representatives for Bulgaria	Τηλ.: +3592 946 12 50	http://www.svab.bg office@svab.bg
Branch Union of Textile producers	Τηλ.: +359 44 663 008	bsptbg@abv.bg
Branch Union of Wood-Processing and Furniture Industry	Τηλ.: +359 2 963 42 99	http://www.timberchamber.com timberchamber@sinetbg.com
Branch Union of Leather, Fur, Footwear and Leather Goods Industry	Τηλ.: +359 2 979 82 62	branchunion_lffhi_bg@yahoo.com
Bulgarian Tourism Chamber	Τηλ.: +359 2 987 4059	www.btch.org btch@btch.org
Bulgarian Tourist Union	Τηλ.: +359 2 980 1285	http://www.btsbg.org bts.sofia@gmail.com
Bulgarian Union for Customs and Foreign Trade Services	Τηλ.: +359 2 811 76 66	www.bsmvo.bg bsmvo@bsmvo.bg
Bulgarian Wind Energy Association	Τηλ.: +359 2 483 38 20	http://www.bgwea.org/ info@bgwea.org
Bulgarian Medical Union	Τηλ.: +3592 954 1169, 954 1126	http://www.blisbg.com/ usbis@inagency.com
Bulgarian Construction Chamber	Τηλ.: +3592 806 29 11	http://www.ksb.bg/en/ office@ksb.bg
Bulgarian Textile and Clothing Association (BATEC)	Τηλ.: +359 2 978 6022, 978 6110, 984 5667, 978 0927	batek@abv.bg
National Association for fishery and aquaculture "NaRiba-BG"	Τηλ.: +35932 690217; +359 88 8352728; +359 89 6787438; +359 87 8352728	bg_fishaqua_plovdiv@abv.bg
National Biofuels Association	Τηλ.: +359 2 980 26 11	http://www.biofuelsbg.org/ nabf_bg@yahoo.com office@biofuelsbg.org
National Association of HORECA	Τηλ.: +359 2 980 5248	www.xopeka.com info@xopeka.com

National Real Property Association	Τηλ.: +359 2 988 6890	office@nsni.bg
Union of Traders in Bulgaria	Τηλ.: +359 2 981 35 34	naschdom@bol.bg
Union of Architects in Bulgaria	Τηλ.: +359 2 943 8279	http://bularch.eu/ sab@bularch.org

5. Βουλγαρικές Αρχές

Invest Bulgaria Agency	31 Aksakov Street Sofia 1000 Τηλ.: +359 2 985 5500	http://www.investbg.government .bg/ iba@investbg.government.bg
Bulgarian Development Bank	10, Stefan Karadzha Str. 1000 Sofia Τηλ.: +359 2 9306 333 Fax: +359 2 9306 321	http://www.bbr.bg/en/bulgarian- development-bank.html office@bdbank.bg
Bulgarian Energy Efficiency Agency	1000 Sofia, 37 "Ekzarh Josif" str. / "Serdika" 11 str. Τηλ.: +3592 915 40 10 Fax: +3592 981 58 02	office@seea.government.bg http://www.seea.government.bg
Bulgarian Energy Efficiency Fund	4 "Kuzman Shapkarev" Str. 1000 Sofia Τηλ.: +359 2 81 000 80 Fax: +359 2 81 000 05	info@bgeef.com http://www.bgeef.com
Bulgarian National Bank	1, Knyaz Alexander I Sq., 1000 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +3592 91459 Fax: +3592 9802425, 9806493	http://www.bnb.bg/?toLang= E N
Bulgarian Small & Medium Enterprises Promotion Agency	21 6th September Str., 1000 Sofia Τηλ.: +359 2 9805069 +359 2 9805069 Fax: +359 2 9329299	http://www.bepc.government.bg/ en/ contact@moew.government.bg office@sme.government.bg
Bulgarian State Energy and Water Regulatory Commission (SEWRC)	Sofia 1000, Dondukov 8- 10 Τηλ.: +359 2 988 87 30 +359 2 9359675 fax: +359 2 988 87 82	dker@dker.bg http://www.dker.bg
Commission for the Protection of Competition	18, bul. Vitosha, 1000 Sofia Τηλ.: +359 2 935 6113 Fax: +359 2 980 7315	http://www.cpc.bg/default.aspx cpcadmin@cpc.bg
Communications Regulations Committee	6, Gurko Str. 1000 Sofia Για αναλυτικό τηλ.	http://www.crc.bg/ info@crc.bg

	κατάλογο, βλ.: http://www.crc.bg/section.php?id=62&lang=bg	
Constitutional Court	1, Dondukov Str., 1594 Sofia Τηλ.: +3592 987 5008 Fax: +3592 987 1986	http://www.constcourt.bg/s.petrova@constcourt.bg
Customs Agency	Rakovski 47, Sofia 1202 Department "Public Relations Τηλ.: +3592 9859 4213, 9859 4210	http://www.customs.bg/en/page/145 pr@customs.bg
Financial Supervision Commission	33 Shar Planina str., 1303 Sofia Τηλ.: +3592 94 04 999, 94 04 582 Fax: +3592 829 43 24	http://www.fsc.bg/bg_fsc@fsc.bg
National Health Insurance Fund	1, Krichim Str., 1407 Sofia Τηλ./Fax: +359 2 965 9124, 965 9116	http://www.en.nhif.bg/web/quest/home jvatkova@nhif.bg
National Center for Information & Documentation Department Academic Recognition And Regulated Professions	52 A, G. M. Dimitrov Blvd, 1125 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +359 2 8173862, 8173849 Fax: +359 2 971 31 20	naric@nacid.bg http://mail.nacid.bg/newdesign/en/index.php
National Employment Agency	№3, Dondoukov blvd, Sofia 1000 Τηλ.: +359 2 980 87 19 Fax: +359 2 986 78 02	http://www.az.government.bg/en/g/index_en.asp az@az.government.bg
National Statistical Institute	Για αναλυτικές πληροφορίες επαφών, βλ.: http://www.nsi.bg/pageen.php?P=92	http://www.nsi.bg/index_en.htm
Patent Office of the Republic of Bulgaria	52 b Dr. G.M.Dimitrov Blvd., 1040 Sofia Για αναλυτικό τηλ. κατάλογο, βλ.: http://www1.bpo.bg/index.php?option=com_content&task=view&id=143&Itemid=285	http://www.bpo.bg/bpo@bpo.bg
Privatization Agency	29, Aksakov Str. 1000 Sofia, Bulgaria Τηλ.: +359 2 9701 600	http://www.priv.government.bg/en/press@priv.government.bg

Public Procurement Agency	4 Lege Str., Sofia 1000, Bulgaria Τηλ.: +3592 940 70 50 Fax: +3592 940 70 52	http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=173.1&dad=portal&schema=PORTAL aop@aop.bg
State Fund Agriculture	136, Tzar Boris III 1618 Σόφια Τηλ.: +359 2 8187 100	http://www.dfz.bg/en/ dfz@dfz.bg
State Agency for Food Safety	Τηλ.: +359 2 915 98 20, 915 98 84 Fax: +359 2 954 95 93	http://www.babh.government.bg/en/ ceo@bfsa.bg boryana.nestova@nvms.government.bg
State Energy & Water Regulatory Commission	8-10 Dondukov Str., Sofia Τηλ.: +359 2 9359 628 Fax: +359 2 988 8782	http://www.dker.bg/indexen.php dker@dker.bg

6. Διεθνείς Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί – Διεθνή και ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά προγράμματα

European Bank for Reconstruction & Development (EBRD)	Τηλ.: +359 2 9321 414	Fax: +359 2 9321 441
European Investment Fund (EIF) – Πρόγραμμα JEREMIE	Τηλ.: +359 2 926 4 295	Fax: +359 2 926 4 299
Διαχειριστική Αρχή Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα (web: http://www.opcompetitiveness.bg/index.php?lid=2)	Τηλ.: + 359 2 940 75 00	Fax: + 359 2 981 17 19
International Finance Corporation (http://ifcext.ifc.org/ifcext/eca.nsf/Content/IFCinBulgaria)	Τηλ.: +395 2 9697 230	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

		ΕΞΑΓΩΓΕΣ	
		ΠΡΟΪΟΝΤΑ	
		ΑΕΙΑ (ΕΥΡΩ)	
		2010	2011
'27'	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ,ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ,ΥΛ.	115.220.798	135.336.764
'39'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	73.166.750	85.626.807
'72'	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ,ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	53.682.250	77.564.322
'74'	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	32.349.191	70.250.084
'85'	ΜΗΧΑΝΕΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΩΠ	25.286.160	67.714.622
'17'	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	78.296.814	64.561.850
'24'	ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤ.ΚΑΠΝΟΥ	45.542.990	55.423.161
'61'	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤ.ΠΛΕΚΤΑ	65.524.639	52.178.128
'08'	ΚΑΡΤΟΙ,ΦΡΟΥΤΑ,ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΩΔΩΝ-ΠΕΠΟΝΙΩΝ	46.587.513	47.883.353
'84'	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ,ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ,ΛΕΒΗΤΕΣ,ΜΗΧΑΝΕΣ	44.655.403	46.776.649
'60'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	36.347.065	40.610.603
'15'	ΛΙΠΗ,ΛΑΔΙΑ,ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	35.382.044	38.950.607
'73'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ,ΣΙΔΗΡΟ-ΧΑΛΥΒΑ	26.328.475	27.685.796
'62'	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛ.ΤΟΥ ΕΝΔΥΜ.ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΠΛΕΚΤΑ	24.468.119	26.875.934
'31'	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	13.071.137	24.326.398
'48'	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	21.486.723	22.659.593
'76'	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	21.104.415	22.654.526
'95'	ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ,ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Η ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.	17.776.859	21.797.948
'20'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ,ΚΑΡΠΩΝ,ΦΡΟΥΤΩΝ	15.282.413	18.288.273
'94'	ΕΠΙΠΛΑ,ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΝΗΣ,ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜ.	13.001.091	16.347.797
'87'	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ,ΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ,ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΩΠ	18.108.043	15.749.590
'52'	ΒΑΜΒΑΚΙ	18.391.372	14.201.113
'02'	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ ΒΡΩΣΙΜΑ	11.388.058	13.880.732
'07'	ΛΑΧΑΝΙΚΑ,ΦΥΤΑ,ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ,ΒΡΩΣΙΜΑ	8.484.873	13.359.357
'64'	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ,ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ.	11.390.999	12.653.646
'10'	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	10.000.104	10.571.221

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'04'	ΓΑΛΛΑΓΓΑ ΜΕΛΙ - ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	7.222.264	10.331.418
'44'	ΞΥΛΕΙΑ,ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΥΡΓ.ΑΠΟ ΞΥΛΟ	6.200.239	10.083.456
'32'	ΔΕΨΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ,ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	9.763.562	9.968.319
'19'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ-ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΩΠ.	9.144.203	8.239.369
'09'	ΚΑΦΕΣ,ΤΣΑΙ,ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	3.612.441	7.809.373
'22'	ΠΟΤΑ,ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΥΔΙ	7.265.296	7.468.304
'34'	ΣΑΠΟΥΝΙΑ,ΑΛΥΣΙΒΕΣ,ΚΕΡΙΑ ΤΕΧΝΗΤΑ,ΠΑΣΤ.ΓΥΨΟΥ	6.843.850	6.868.144
'69'	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	9.784.112	6.770.868
'83'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	6.007.190	6.511.639
'54'	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	8.188.726	6.282.544
'30'	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	4.027.911	6.059.548
'56'	ΒΑΤΕΣ,ΠΛΗΜΑΤΑ ΚΛΠ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΙΑΣ	3.465.276	5.998.182
'40'	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	4.314.950	5.882.227
'25'	ΑΛΑΤΙ,ΘΕΙΟ,Γ.ΑΙΕΣ,ΠΕΤΡΕΣ,ΓΥΨΟΣ,ΑΣΒΕΣΤ.ΤΣΙΜ.	4.792.905	5.552.229
'26'	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ,ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	6.606.675	4.848.437
'78'	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	4.178.910	4.804.058
'38'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	5.937.382	4.726.834
'58'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ - ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΛΠ	5.045.203	4.722.760
'21'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	3.858.522	4.612.214
'33'	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ - ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ,ΕΙΔΗ ΑΡΩΜ/ΓΟΙΑΣ	5.706.947	4.478.257
'03'	ΨΑΡΙΑ,ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ,ΜΑΛΑΚΙΑ,ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒ	3.752.311	4.474.577
'68'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ ΓΥΨΟ,ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΚΛΠ	4.678.324	4.240.847
'11'	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ,ΒΥΝΗ,ΑΜΥΛΑ ΙΝΟΥΛΙΝΗ	4.150.885	4.222.491
'70'	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	2.205.219	3.612.588
'23'	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΛΠ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦ.ΤΡΟΦΕΣ ΖΩΩΝ	5.326.190	3.582.986
'29'	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	1.813.424	3.488.378
'12'	ΣΠΕΡΜΑΤΑ,ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ,ΒΙΟΜ.ΦΥΤΑ,ΑΧΥΡΑ	3.299.905	2.994.917
'96'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	3.118.421	2.975.276
'90'	ΟΡΓΑΝΑ - ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΟΠΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΛΠ	1.496.447	2.770.822

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'01'	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	567.894	2.689.844
'55'	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	3.442.331	2.598.200
'79'	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ - ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	1.026.637	2.521.084
'16'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ ΚΛΠ	1.194.361	2.465.498
'18'	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	1.388.793	2.244.951
'35'	ΛΕΥΚΩΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ, ΚΟΜΛΕΣ, ΕΝΖΥΜΑ	1.486.831	2.202.471
'42'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΚΛΠ	1.396.663	2.187.667
'63'	ΆΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ, ΚΛΠ	1.704.476	1.740.995
'49'	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ, ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ, ΚΛΠ	2.128.473	1.545.432
'71'	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ, ΠΟΛΥΤ-ΗΜΙΠΟΛ, ΠΕΤΡΕΣ, ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	920.764	1.437.589
'51'	ΜΑΛΛΙ ΚΑΙ ΤΡΙΧΕΣ, ΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ	1.252.809	1.142.264
'57'	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔ. ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟΥΦΑΝΤ. ΥΛΕΣ	1.071.179	1.025.501
'28'	ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΧΗΜ. ΠΡΟΙΟΝΤΑ, ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤ. ΜΕΤΑΛ.	929.434	853.971
'59'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΕΝΑ ΚΛΠ	749.763	796.786
'82'	ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΛΠ.	1.002.351	725.690
'41'	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΆΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	541.769	637.539
'99'	ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΑ. ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΙ ΠΛΟΙΩΝ	539.591	631.040
'06'	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	944.683	565.477
'43'	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ, ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜ	277.813	530.061
'89'	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	484.525	510.898
'37'	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	302.456	455.549
'91'	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΑ	117.020	259.340
'65'	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	159.753	220.025
'53'	ΆΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤ. ΙΝΕΣ, ΙΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	410.570	189.920
'50'	ΜΕΤΑΞΙ	190.815	116.172
'67'	ΦΤΕΡΑ - ΠΟΥΠΟΥΛΑ, ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ ΚΛΠ ΤΕΧΝΗΤ.	128.467	99.062
'36'	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ, ΕΚΡΗΚΤ. ΥΛΕΣ, ΕΙΔΗ ΠΥΡΟΤΕΧ. ΣΠΙΡΤΑ	11.061	98.337
'13'	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ, ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	38.278	85.139
'97'	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΕΧΝΗΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ Η ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	691	71.976

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'47'	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	461.360	52.352
'88'	ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ Η ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΑΝΑ	202.602	49.214
'81'	ΆΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ-ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓ. ΣΥΝΘ.	6.881	38.730
'14'	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ - ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ	39.665	32.465
'05'	ΆΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	21.265	23.582
'46'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜ. ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ - ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	35.342	18.508
'45'	ΦΕΛΛΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	4.247	8.133
'66'	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ, ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ ΚΑΠ	81.818	7.848
'92'	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ, ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	275	5.760
'98'	ΣΥΝΟΛΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝ. ΕΟΚ 5/18/79		5.596
'75'	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙΚΕΛΙΟ	2.230	4.971
'86'	ΟΧΗΜΑΤΑ - ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ	157.100	350
'80'	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	14	128

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ		ΑΞΙΑ ΣΕ ΕΥΡΩ	
ΠΡΟΪΟΝΤΑ		2010	2011
'27'	ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ, ΛΑΔΙΑ, ΚΕΡΙΑ, ΑΣΦΑΛΤΩΔΕΙΣ, ΥΛ.	155.270.890	134.012.943
'61'	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝΔΥΜΑΤ. ΠΛΕΚΤΑ	109.433.392	98.541.795
'74'	ΧΑΛΚΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΛΚΟ	63.454.261	85.902.221
'10'	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	55.041.136	80.713.883
'72'	ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, ΣΙΔΗΡΟΣ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑΣ	71.177.038	74.604.231
'24'	ΚΑΠΝΑ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤ. ΚΑΠΝΟΥ	29.835.937	46.672.087
'44'	ΞΥΛΕΙΑ, ΞΥΛΟΚΑΡΒΟΥΝΑ - ΤΕΧΝΟΥΡΓ. ΑΠΟ ΞΥΛΟ	41.668.319	43.458.079
'70'	ΓΥΑΛΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΓΥΑΛΙ	38.400.714	42.027.744
'15'	ΛΙΠΗ, ΛΑΔΙΑ, ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ-ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	25.827.466	39.803.215
'62'	ΕΝΔΥΜΑΤΑ - ΣΥΜΠΛ. ΤΟΥ ΕΝΔΥΜ. ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΠΛΕΚΤΑ	36.589.086	37.398.572
'85'	ΜΗΧΑΝΕΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΚΑΙ ΥΛΙΚΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΚΑΠ	25.659.788	36.023.211
'04'	ΓΑΛΑ, ΑΥΓΑ ΜΕΛΙ - ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ.	27.980.492	35.494.525
'84'	ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΗΡΕΣ, ΛΕΒΗΤΕΣ, ΜΗΧΑΝΕΣ	25.093.312	28.132.239
'39'	ΠΛΑΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	21.386.165	24.739.994

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'78'	ΜΟΛΥΒΔΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΜΟΛΥΒΔΟ	7.821.742	22.102.039
'48'	ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	12.279.067	20.536.861
'02'	ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΓΩΝ ΒΡΩΣΙΜΑ	19.052.857	20.520.359
'17'	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	20.511.962	20.278.259
'94'	ΕΠΙΠΛΑ, ΕΙΔΗ ΚΛΙΝΟΣΤΡΩΜΗΝΗΣ, ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΦΩΤΙΣΜ.	14.428.140	13.504.930
'22'	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΥΔΙ	8.128.969	13.470.146
'79'	ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟΣ - ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΨΕΥΔΑΡΓΥΡΟ	27.760.791	13.160.880
'73'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟ, ΣΙΔΗΡΟ-ΧΑΛΥΒΑ	11.804.544	12.184.609
'19'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ-ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΩΠ.	10.645.854	11.788.315
'11'	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ, ΒΥΝΗ, ΑΜΥΓΛΑ, ΙΝΟΥΛΙΝΗ	9.486.570	11.203.909
'23'	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΛΠ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦ. ΤΡΟΦΕΣ ΖΩΩΝ	10.726.470	11.108.972
'20'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ, ΦΡΟΥΤΩΝ	7.069.479	10.432.642
'21'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	9.369.196	10.358.445
'07'	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	7.450.749	9.778.098
'76'	ΑΡΓΙΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΡΓΙΛΙΟ	7.222.336	9.437.607
'47'	ΠΟΛΤΟΙ ΑΠΟ ΞΥΛΟ ΚΛΠ. ΛΑΓΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΧΑΡΤΙΟΥ	10.554.734	9.134.041
'12'	ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ, ΒΙΟΜ. ΦΥΤΑ, ΑΧΥΡΑ	5.093.218	8.550.988
'64'	ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ, ΓΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΕΙΔΗ.	8.526.721	8.172.479
'69'	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΕΡΑΜΕΥΤΙΚΗΣ	5.019.844	8.157.008
'87'	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΟΧΗΜΑΤΑ, ΕΚΥΣΤΗΡΕΣ, ΠΟΔΗΛΑΤΑ ΚΛΠ	8.345.880	8.095.250
'31'	ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ	4.694.566	6.764.105
'25'	ΑΛΑΤΙ, ΘΕΙΟ, ΓΑΙΕΣ, ΠΕΤΡΕΣ, ΓΥΦΟΣ, ΑΣΒΕΣΤ. ΤΣΙΜ.	4.970.479	6.568.349
'38'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ	6.137.636	6.179.989
'08'	ΚΑΡΠΟΙ, ΦΡΟΥΤΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΞ ΠΕΡΙΔΕΔΩΝ-ΠΕΠΟΝΙΩΝ	5.808.570	5.407.926
'33'	ΑΙΘΕΡΙΑ ΕΛΑΙΑ - ΡΗΤΙΝΟΕΙΔΗ, ΕΙΔΗ ΑΡΩΜΑΤΩΣ	1.655.663	5.270.490
'28'	ΑΝΟΡΤΑΝΑ ΧΗΜ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΕΝΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤ. ΜΕΤΑΛ.	6.416.718	5.252.687
'68'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΠΕΤΡΕΣ ΓΥΦΟ, ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΚΛΠ	7.165.877	5.024.250
'29'	ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	3.928.979	4.019.967
'60'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΠΛΕΚΤΑ	2.599.467	3.644.668
'56'	ΒΑΤΕΣ, ΠΙΛΗΜΑΤΑ ΚΛΠ. ΕΙΔΗ ΣΧΟΙΝΟΠΟΙΙΑΣ	3.819.826	3.464.686

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'83'	ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	2.445.609	2.964.171
'16'	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ,ΨΑΡΙΩΝ,ΜΑΛΑΚΙΩΝ ΚΛΠ	2.451.645	2.910.834
'49'	ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ, ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ,ΚΛΠ	2.553.712	2.821.976
'30'	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	892.700	2.817.491
'18'	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	1.745.080	2.713.390
'63'	ΆΛΛΑ ΕΤΟΙΜΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΙΔΗ,ΚΛΠ	4.903.479	2.610.808
'01'	ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	2.905.544	2.581.700
'52'	ΒΑΜΒΑΚΙ	2.295.451	2.499.877
'34'	ΣΑΠΟΥΝΙΑ,ΛΥΣΙΒΕΣ,ΚΕΡΙΑ ΤΕΧΝΗΤΑ,ΠΑΣΤ.ΓΥΨΟΥ	1.160.815	2.135.051
'09'	ΚΑΦΕΣ,ΤΣΑΙ,ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	1.137.518	1.980.211
'05'	ΆΛΛΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΒΛΕΥΣΗΣ	569.268	1.840.349
'40'	ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ	1.828.222	1.795.488
'90'	ΟΡΓΑΝΑ - ΣΥΣΚΕΥΕΣ,ΟΠΤΙΚΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΛΠ	1.687.655	1.641.578
'95'	ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ,ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ Η ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.	1.969.395	1.463.127
'32'	ΔΕΨΙΚΑ - ΒΑΦΙΚΑ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ	658.743	1.333.591
'36'	ΠΥΡΙΤΙΔΕΣ,ΕΚΡΗΚΤ.ΥΛΕΣ,ΕΙΔΗ ΠΥΡΟΤΕΧ.ΣΠΙΡΤΑ	1.507.491	1.250.843
'55'	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΜΗ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	1.913.492	971.186
'03'	ΨΑΡΙΑ,ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ,ΜΑΛΑΚΙΑ,ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒ	515.890	797.589
'42'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΔΕΡΜΑ,ΕΙΔΗ ΤΑΞΙΔΙΟΥ ΚΛΠ	350.322	794.477
'96'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ	775.890	754.048
'58'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ - ΕΙΔΗ ΤΑΙΝΙΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ ΚΛΠ	782.689	651.303
'35'	ΛΕΥΚΟΜΑΤΩΔΕΙΣ ΥΛΕΣ,ΚΟΛΛΕΣ,ΕΙΝΖΥΜΑ	402.838	629.925
'80'	ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟ	183.416	566.735
'26'	ΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΑ ΣΚΟΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΦΡΕΣ	268.778	535.639
'51'	ΜΑΛΛΙ ΚΑΙ ΤΡΙΧΕΣ,ΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΦΑΣΜΑΤΑ	529.254	443.281
'54'	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ Η ΤΕΧΝΗΤΕΣ ΙΝΕΣ ΣΥΝΕΧΕΙΣ	1.309.500	384.110
'45'	ΦΕΛΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΦΕΛΛΟ	250.607	378.899
'82'	ΕΡΓΑΛΕΙΑ,ΕΙΔΗ ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΙΑΣ,ΚΟΥΤΑΛΙΑ ΚΛΠ.	385.021	374.560
'57'	ΤΑΠΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΕΝΔ. ΔΑΠΕΔΟΥ ΑΠΟΥΦΑΝΤ.ΥΛΕΣ	592.407	367.639
'71'	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ,ΠΟΛΥΤ-ΗΜΙΠΟΛ.ΠΕΤΡΕΣ,ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ	227.011	356.769

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2011

'14'	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ - ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣ	114.201	262.912
'41'	ΔΕΡΜΑΤΑ (ΆΛΛΑ ΑΠΟ ΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ	224.777	261.235
'06'	ΦΥΤΑ ΣΩΠΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	544.606	256.643
'13'	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ, ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	273.603	256.439
'91'	ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΙΑ	55.854	191.293
'37'	ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	48.617	142.323
'53'	ΆΛΛΕΣ ΦΥΤΙΚΕΣ ΥΦΑΝΤ. ΙΝΕΣ, ΝΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ	156.321	121.589
'59'	ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΕΜΠΟΤΙΣΜΕΝΑ, ΕΠΙΧΡΙΣΜΕΝΑ ΚΛΠ	80.924	110.729
'81'	ΆΛΛΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΤΑΛΛΑ, ΚΕΡΑΜΟΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓ. ΣΥΝΘ.	18.932	75.283
'65'	ΚΑΛΥΜΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥΣ	43.324	56.108
'43'	ΓΟΥΝΟΔΕΡΜΑΤΑ - ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ, ΤΕΧΝΗΤΑ ΓΟΥΝΟΔΕΡΜ	48.804	54.909
'92'	ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ, ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΥΤΩΝ	30.310	33.561
'50'	ΜΕΤΑΞΙ	28.572	24.991
'98'	ΣΥΝΟΛΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝ.ΕΟΚ 518/79		21.623
'88'	ΑΕΡΟΠΛΟΙΑ Η ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΑ	354.937	20.717
'75'	ΝΙΚΕΛΙΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΝΙΚΕΛΙΟ	728	12.598
'67'	ΦΤΕΡΑ - ΠΟΥΠΟΥΛΑ, ΤΕΧΝΗΤΑ ΑΝΘΗ ΚΛΠ ΤΕΧΝΗΤ.	23.438	8.359
'66'	ΟΜΠΡΕΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ, ΤΟΝ ΗΛΙΟ, ΡΑΒΔΟΙ ΚΛΠ	9.655	3.818
'86'	ΟΧΗΜΑΤΑ - ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ	14.658	1.294
'89'	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΙΑ ΝΑΥΣΙΠΛΟΙΑ	2.400	459
'46'	ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΜ. ΣΠΑΡΤΟΠΛΕΚΤΙΚΗΣ - ΚΑΛΑΘΟΠΟΙΙΑΣ	3.030	240
'93'	ΟΠΛΑ, ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΑ, ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥΣ	6.286	112